

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE

FAKULTA BIOMEDICÍNSKÉHO INŽENÝRSTVÍ
Katedra zdravotnických oborů a ochrany obyvatelstva

**TERORISTICKÝ ÚTOK ISLÁMSKÉHO STÁTU V BRUSELSKÉM
METRU A NÁVRH OCHRANY PRAŽSKÉHO METRA**

**TERRORIST ATTACK IN BRUSSELS UNDERGROUND AND
PROPOSAL OF PROTECTION OF PRAGUE UNDERGROUND**

Diplomová práce

Studijní program: Ochrana obyvatelstva
Studijní obor: Civilní nouzové plánování

Vedoucí práce: PhDr. Václav Adámek

Bc. Tomáš Cupák

Kladno, srpen 2017

Z a d á n í   d i p l o m o v é   p r á c e

Student: **Tomáš Cupák**
Studijní obor: Civilní nouzové plánování
Téma: **Teroristický útok Islámského státu v bruselském metru a návrh ochrany pražského metra**
Téma anglicky: Terrorist attack in Brussels Underground and Proposal of Protection of Prague Underground

Zásady pro vypracování:

V teoretické části student představí teroristickou organizaci Islámský stát, popíše její historii a vývoj do poloviny roku 2016 a zaměří se na popis a rozbor způsobu útoků Islámského státu. V praktické části student rozebere teroristický útok Islámského státu v bruselském metru a provede jeho detailní analýzu. Na základě této analýzy vytvoří dotazníkové šetření reflektující útok v bruselském metru pro oblast MHD v Praze. Dotazníkové šetření bude zpracováno profesionální firmou a zaměřeno na osoby pracující v dopravních službách města Prahy, zaměstnance magistrátu a osoby pracující v IZS města Prahy. Počet respondentů dotazníkového šetření bude 200 a způsob jeho distribuce bude založen na doporučení profesionální firmy, která je zpracuje. Výsledkem práce bude návrh bezpečnostních opatření pro systém pražského metra a bezpečnosti cestujících v metru.

Seznam odborné literatury:

- [1] Warrick Joby, Vzestup Islámského státu, ed. 1. vyd. , Jota, 2016, 416 s., ISBN 978-80-7422-166-8
- [2] Ťupek Pavel, Salafický islám, ed. 1., Academia, 2015, ISBN 978-80-200-2487-9
- [3] Černý Karel, Svět politického islámu, ed. 1., LN, 2012, 591 s., ISBN 978-80-7422-166-8

Vedoucí: PhDr. Václav Adámek

Zadání platné do: 20.08.2017

.....
vedoucí katedry / pracoviště

.....
děkan

V Kladně dne 26.09.2016

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci s názvem **Teroristický útok Islámského státu v bruselském metru a návrh ochrany pražského metra** vypracoval samostatně a použil k tomu úplný výčet citací použitých pramenů, které uvádím v seznamu přiloženém k diplomové práci.

Nemám závažný důvod proti užití tohoto školního díla ve smyslu § 60 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

V Kladně dne 17. 8. 2017

Bc. Tomáš Cupák

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval panu PhDr. Václavu Adámkovi za trpělivost a odborné vedení mé diplomové práce. Dále bych chtěl také poděkovat panu Ing. Jiřímu Halaškovi, Ph.D. za cenné rady při tvorbě práce. Mé poděkování patří také respondentům v mém dotazníkovém šetření a rozhovoru za ochotu a trpělivost při zodpovídání otázek.

Abstrakt

Tato diplomová práce se věnuje teroristickému útoku organizace Islámský stát na systém podzemní dráhy v hlavním městě Belgie, Bruselu. Snažíme se v ní odpovědět na otázku, zda je systém podzemní dráhy v Praze dostatečně zabezpečen proti typově shodnému teroristickému útoku s útokem v Bruselu.

V teoretické části se věnujeme charakteru a vývoji teroristické organizace Islámský stát a významným teroristickým útokům, ke kterým došlo v systému podzemních drah ve světě. Islámský stát je v teoretické části charakterizován z ideologického a historického hlediska, zejména je zde popsáno jeho působení v konfliktech v Sýrii a Iráku. Dále je charakterizována jeho teroristická činnost.

V praktické části je využito několika výzkumných metod. V práci je využita analýza, a to při detailním rozboru útoku na bruselské metro s důrazem na pochybení z bruselské strany při řešení tohoto útoku. Oba systémy podzemní dráhy, v Bruselu i v Praze, jsou dále podrobeny místnímu šetření, které má za cíl prozkoumat stávající úroveň zabezpečení v obou komplexech. Poté je využito metody rozhovoru s odborníkem z bezpečnostní oblasti. Další výzkumnou metodou je SWOT analýza. SWOT analýza má za cíl zhodnotit slabé a silné stránky systému pražského metra. Následně je v praktické části využita komparativní metoda, kdy je srovnávána úroveň zabezpečení bruselského a pražského metra a z toho vyvozeno, zda je pražské metro na potenciální teroristický útok dobře připraveno. Jako další metody je využito dotazníkového šetření, které má za cíl zjistit názory respondentů pracujících v dopravní a bezpečnostní oblasti v Praze na úroveň zabezpečení pražského metra a možnosti zvýšení této úrovně.

V diskuzní části diplomové práce jsou porovnávány naše výsledky z dané problematiky se závěry ostatních autorů, kteří se této problematice věnují. Výstupem práce je návrh bezpečnostních opatření pro systém pražského metra.

Klíčová slova

Islámský stát; teroristický útok; systém metra; bezpečnostní opatření; návrh ochrany

Abstract

This diploma thesis deals with the terror attack on the metro system in Brussels, the capital of Belgium. The attack was perpetrated by the organization calling itself Islamic State and this work focuses on the comparison of the Prague and Brussels metro systems, the security of the Prague metro and the prevention of a potentially identical terror attack in Prague.

The theoretical part of the diploma thesis covers the main features and development of the so-called Islamic State and notorious terror attacks at underground stations carried out by this organization in various parts of the world. The so-called Islamic State is described in the theoretical part of this work in terms of ideology and the historical development of the organization as well as its involvement in the Iraqi and Syrian conflicts. The rest of the theoretical part covers and explains the terrorist activities of the organization.

The practical part of this work employs several research methods and a detailed analysis of the Brussels attack on the metro station. The analysis focuses mainly on the failure of the Brussels authorities in responding to the attack. Furthermore, both the Brussels and Prague metro systems have been investigated by the local authorities. This investigation examines the current level of security in both metro systems. Other methods used in this work are an interview with an expert in the safety and security field and the SWOT analysis. The main goal of the SWOT analysis is to consider strong and weak points of the Prague metro system. The practical part of this work furthermore includes a comparative method comparing the security levels of the Brussels and Prague metro systems. This comparative method provides us with an answer as to whether the Prague metro is well prepared to weather a potential terror attack. Finally, a questionnaire has been carried out addressing respondents employed in the Prague transport and security systems. The main objective of the questionnaire was to find out the opinions of the employees regarding the level of Prague metro security and possibilities of its improvement. The discussion part of the diploma thesis compares our results with the conclusions of other authors who have dealt with this issue. The output of this work are a series of proposals of security measures for the Prague metro system.

Key words

Islamic State; terrorist attack; metro system; security measures; proposals for protection

OBSAH

1 ÚVOD	10
2 TEORETICKÉ ZÁKLADY PRÁCE	11
2.1 Charakteristika Islámského státu a jeho ideologie	11
2.1.1 Šíitský a sunnitský islám	11
2.1.2 Salafismus a wahhábismus	13
2.1.3 Islámský stát	15
2.2 Vývoj Islámského státu	18
2.2.1 Vznik Islámského státu a jeho vývoj v Iráku	18
2.2.1.1 Období spojenecké invaze	18
2.2.1.2 Al-Káida v Iráku	19
2.2.1.3 Období okupace Iráku	21
2.2.1.4 Islámský stát na vzestupu	23
2.2.1.5 Irácká protiofenziva	26
2.2.2 Zapojení Islámského státu do syrské občanské války	28
2.2.2.1 Občanská válka v Sýrii	28
2.2.2.2 Expanze chalífátu	30
2.2.2.3 Islámský stát na ústupu	32
2.3 Taktika boje a způsob provedení teroristických útoků Islámského státu	35
2.3.1 První operační kruh	35
2.3.2 Druhý operační kruh	36
2.3.3 Třetí operační kruh	37
2.4 Historie teroristických útoků v systémech podzemní dráhy	40
3 CÍLE PRÁCE A HYPOTÉZY	41
3.1 Cíle práce	41
3.2 Stanovení hypotéz	42
4 METODIKA	43

5 PRAKTICKÁ ČÁST.....	44
5.1 Analýza teroristického útoku Islámského státu na bruselské metro.....	44
5.1.1 Systém zabezpečení metra v Bruselu proti teroristickým útokům v době před útokem	44
5.1.2 Analýza útoku.....	45
5.1.3 Pochybení, ke kterým došlo v souvislosti s útokem	49
5.1.4 Stávající systém zabezpečení bruselského metra proti teroristickému útoku .	50
5.2 Systém zabezpečení pražského metra a připravenost složek IZS na teroristický útok v systému pražského metra	58
5.2.1 Dokumentace související se zabezpečením metra	58
5.2.1.1 Koncepce ochrany měkkých cílů pro období 2017-2020	58
5.2.1.2 Plán krizové připravenosti Dopravního podniku hlavního města Prahy..	61
5.2.1.3 Typové činnosti složek IZS při společném zásahu.....	61
5.2.2 Stávající prvky zabezpečení pražského metra proti teroristickému útoku.....	62
5.2.2.1 Protiexplozivní koše.....	64
5.2.2.2 Provozně-technické prvky zabezpečení	65
5.2.2.3 Personální prvky zabezpečení	67
5.2.2.4 Kamerový systém.....	68
5.2.2.5 Protichemický varovný systém	69
5.2.2.6 Plány investic do systému zabezpečení.....	70
5.2.3 Postupy složek IZS při řešení teroristického útoku v metru	70
5.2.3.1 Cvičení PODZIM 2005	71
5.2.3.2 Cvičení METRO 2014	73
5.2.3.3 Cvičení Pražská 155	74
5.2.3.4 Zkušenosti ze cvičení	75
5.2.4 Dopravní vytíženost v pražském metru.....	76
5.3 Dotazníkové šetření.....	77
5.4 Strukturovaný rozhovor	77
5.5 SWOT analýza	78
5.6 Komparace systému zabezpečení pražského a bruselského metra	80

6. VÝSLEDKY PRÁCE	84
6.1 Výsledky dotazníkového šetření	84
6.2 Výsledky strukturovaného rozhovoru	90
6.3 Výsledky komparace	99
6.4 Vyhodnocení hypotéz	102
6.5 Návrh ochrany pražského metra.....	102
6.6 Vyhodnocení cílů práce	103
7 DISKUZE.....	104
8 ZÁVĚR	109
9 SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	110
10 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	111
11 SEZNAM POUŽITÝCH OBRÁZKŮ	126
12 SEZNAM POUŽITÝCH GRAFŮ	127
13 SEZNAM POUŽITÝCH TABULEK	128
14 SEZNAM PŘÍLOH	129

1 ÚVOD

Naše práce se skládá ze dvou významných částí. V práci se nejdříve zabýváme teroristickou organizací Islámský stát. Dle našeho názoru je Islámský stát nejnebezpečnější teroristickou organizací současnosti. Západní civilizační okruh, do kterého patří i Česká republika, se stal v posledních letech primárním cílem teroristických akcí Islámského státu. Svou ochotu udeřit na západní cíle demonstrovala organizace například dne 22. března roku 2016 v koordinovaném útoku na mezinárodní letiště a systém podzemní dráhy v Bruselu. Akce byla z pohledu teroristů úspěšná i proto, že při útoku došlo k řadě chyb ze strany bruselských úřadů. Útok vyvolal stejnou měrou zděšení jako otázky u řady Evropanů, zda je možné, aby stejným způsobem Islámský stát zaútočil i v jejich domovině. Stejnou otázkou jsme se zabývali v naší práci i my.

V teoretické části naší práce se pokusíme objasnit, jak Islámský stát vznikl, jaké události dopomohly k jeho vzestupu, jakou razí ideologii a jakým způsobem útočí na své cíle. Vzhledem k dynamickému vývoji situace v oblastech, kde Islámský stát působí, zohledňujeme ve své práci i relevantní události, ke kterým došlo do první poloviny roku 2017. Dále popíšeme některé významné teroristické útoky ve světě, ke kterým došlo v systémech podzemní dráhy.

V praktické části práce detailně analyzujeme úroveň zabezpečení bruselského metra a útok samotný. V reflexi bruselského útoku poté analyzujeme zabezpečení pražského metra a systémy zabezpečení obou podzemních drah komparujeme. Snažíme se tak zodpovědět otázku, na kolik je systém pražského metra připraven na typově shodný útok s bruselským útokem, jaká jsou jeho zranitelná místa a v čem je na tom systém pražského metra lépe než systém bruselského metra.

Na základě komparace zabezpečení obou systémů podzemních drah a dalších využitých výzkumných metod navrhujeme pro systém pražského metra bezpečnostní opatření, vedoucí ke zvýšení bezpečnosti tohoto systému a cestujících v něm. Naším úkolem je skrze naši práci dopomoci k úsilí zajistit všem cestujícím v pražském metru vyšší míru bezpečnosti.

2 TEORETICKÉ ZÁKLADY PRÁCE

2.1 Charakteristika Islámského státu a jeho ideologie

2.1.1 Šíitský a sunnitský islám

K zásadnímu nábožensko-politickému rozkolu mezi muslimy došlo po smrti proroka Muhammada roku 632 n. l. Po této události bylo potřeba najít nového vůdce muslimské obce. Tento vůdce byl titulován chalífou, tedy v překladu zástupcem posla Božího [21] [33].

Zatímco jedna část muslimské obce, později známá jako sunnité, byla toho názoru, že chalífa by měl být volen nezávisle na Muhammadově rodině, druhá část, později známá jako šíité byla přesvědčena, že jím může být pouze člen Muhammadovy rodiny [21] [33].

Jediným přijatelným kandidátem na post chalífy z pohledu šíitů byl Muhammadův zeť Alí. Pro šíity měl Alí obzvláště důležité postavení, protože jimi byl považován za prvního imáma. Imám byla nejvyšší duchovní autorita a osobnost vyvolená Bohem, aby vedla muslimskou obec, a proto z pohledu šíitů jen imám mohl být právoplatným vůdcem muslimské obce. Imám pro šíity představoval živoucí příklad sloužící muslimské obci, jak se mají muslimové chovat. Po smrti prvního imáma Alího se mohl stát dalším imámem pouze člen jeho rodiny [23] [33].

Sunnité však po smrti Muhammada zvolili chalífou Muhammadova přítele, bohatého obchodníka Abú Bakra. Tuto volbu a po ní další tři odmítli šíité uznat jako legitimní. Alí se po určitém čase rozhodl Abú Bakra v jeho nové roli uznat a sám se stal až čtvrtým chalífou [8] [9] [21] [33].

Po skonání Alího se dostal titul do rukou jeho syna Hasana. Tento akt podporovali šíité. Hasan ale na post chalífy po čase rezignoval a k moci se dostal vojenský velitel Muávija, z rodu Umajjovců. Toho v roli chalífy uznali pouze sunnité. Po něm se stal chalífou jeho syn, který zabil v bitvě u Karbaly, na území dnešního Iráku, Alího druhého syna a Muhammadova vnuka Husajna i s celou jeho rodinou. Tato událost prohloubila stávající problémy mezi šíity a sunnity a obě skupiny se dostaly do vzájemného konfliktu. [8] [9] [21] [23] [33].

Ve většině států, kde dnes převládá islám, jsou v majoritním zastoupení sunnitští muslimové. Státy, kde převládá šíitská věrouka, jsou Ázerbájdžán, Irák či Bahrajn. Nejpočetněji jsou šíité zastoupeni v Íránu [21] [23] [25].

Společným zvykem a povinností obou denominací je dodržovat pět pilířů islámu. Mezi ně patří [8] [30]:

- ❖ vyznání jedinství boží a uznání Muhammada poslem Božím.
- ❖ rituální modlitba, vykonávaná několikrát denně.
- ❖ odevzdávat daň vyměřenou z finanční hodnoty veškerých jeho aktiv, která míří do sociálního systému ve prospěch nejchudších.
- ❖ alespoň jednou za život vykonaná pouť k nejsvětějšímu místu islámu v saúdskoarabském městě Mekce.
- ❖ půst v měsíci ramadánu.

Z věroučného hlediska se muslimové řídí svatou knihou, Koránem. Sunnité kromě toho ještě sunnou, která se dá vyložit jako soubor skutků a citátů proroka Muhammada. Sunna se skládá z jednotlivých hadísů. Jedná se o záznamy o životě Muhammada, jeho názorech a skutečích a v prvotní formě se tradovaly ústní formou. Šíité naproti tomu uznávají ze sunny jen část hadísů [2] [8].

Rozdíly mezi oběma větvemi islámu lze spatřovat v přiřazování odlišného významu různým poutním místům, textu při svolávání muslimů k modlitbám, počtu modliteb konaných během dne nebo například v pojetí džihádu, který přiblížíme v následujících řádcích [25] [30].

Obecně vzato se však obě zmíněné větve islámu vnímají jako muslimové. Jako důkaz je možné uvést jeden z pilířů islámu, který vykonávají pravidelně obě skupiny, a sice účast na pouti ke svatyni v Kábě, nacházející se v Mekce [21] [33].

2.1.2 Salafismus a wahhábismus

Salafismus je fundamentální forma praktikování sunnitského islámu. Od svých stoupců požaduje bezvýhradně poslušné chování v souladu s právem šaría, tedy právem odvozeným od Boha, které je v přímém protikladu k právním pramenům vzniklým v mysli člověka [1] [2]. Veškeré právo, kterým se má člověk řídit podle salafistů poskytl Muhammad věřícím skrze Korán a sám se stal příkladem správného chování v později sepsané sunně. Kromě těchto dvou pramenů není podle nich nutno ani dovoleno řídit se jakýmkoliv jiným [22].

Salafisté vyžadují, aby bylo přísně trestáno každé chování, které je v rozporu se striktními normami práva šaría. Součástí práva šaría je mnoho z moderního pohledu barbarských a středověkých metod trestání lidí. Pro různé prohřešky existují rozmanité druhy trestů, přičemž vnímáno opět moderním pohledem, mnoho prohřešků se jeví jako naprosto absurdních. Běžné je například ukamenování za cizoložství, přičemž existuje ještě enormní nerovnost mezi dosvědčením nevěry u muže a u ženy. Dalšími prohřešky jsou například homosexualita, sodomie, rouhačství, ale i čarodějnictví a samozřejmě mezi ně účelně zařazená kritika vládnoucí elity na tom kterém území. Těmto prohřeškům jsou určeny rovněž druhy trestů, které jsou obecně drakonické a nemilosrdné. Ty se pohybují na pestré paletě od bičování, přes desítky let trvající odnětí svobody, až po stínání hlav či oběšen [67].

Podle salafistů je nezbytné se normami práva šaría nejen řídit, ale také je šířit. Pro tuto činnost existuje pojem džihád. Tímto pojmem se myslí šíření salafistické ideologie formou svaté války proti nevěřícím a odpadlíkům od pravé víry. Salafisté tedy požadují, aby fundamentalistická forma islámu, která má mít podle jeho hlasatelů kořeny v dobách samotného Proroka, byla nejen striktně dodržována na území, kde žijí muslimové, ale rovněž rozšiřována za hranice tohoto území [4].

Salafisté akceptovali přísný monoteismus, jedinnost Boží vyjadřují pojmem tawhíd. To obnáší povinnost pravověrného muslima odmítnout uctívání jakýchkoliv svatých a jiných proroků kromě Muhammada, v islámu i jiných náboženstvích. Jejich uctívání, modlení se k nim, navštěvování jejich hrobů a další úkony, povyšující jejich roli v islámu, je považováno salafisty za modloslužebnictví a z toho důvodu se hroby, sochy, obrazy či svatostánky zasvěcené těmto svatým stávají terčem útoků ze strany některých salafistických skupin [22].

Salafismus měl od doby svého vzniku řadu stoupců a nejznámějším z nich byl Muhammad ibn Wahháb, který v 18. století založil školu wahhábismu. Tento směr ideologicky vycházel ze školy salafismu, zvané arabsky salafíja [26]. Wahhábismus, stejně jako salafismus, byl postaven na elementární formě praktikování islámu a jediné přijatelné právní normy byly ty obsažené v právu šaría. Rozdíl mezi oběma ideologiemi je patrný v tom, že wahhábismus reagoval na aktuální politicko-náboženské problémy své doby. Kritizoval prolínání islámského učení s cizími, zejména kolonialistickými vlivy. Postupem času se Wahháb stal velice vlivnou osobou, kterou podporoval dokonce vládce území, na kterém Wahháb působil. Jeho přísné učení o zkaženosti islámu a snaha o návrat k fundamentální, podle něj čisté formě, mu ale nakonec vygenerovalo mnoho nepřátel. Byl tedy vyhnán a musel si najít nové útočiště, což se mu podařilo. Pod ochranná křídla ho vzala královská rodina Saúdů. Ta nejen, že nechala Wahhába volně působit, ale dokonce jeho učení podporovala. Nakonec je přijala za své a proklamovala za jediné správné pojetí islámu. Saúdská monarchie od té doby prošla mnoha proměnami, ale wahhábismus jako oficiální náboženská doktrína Saúdské Arábie přetrvával. [2] [22].

Kromě Saúdské Arábie, která integrovala do své státní ideologie wahhábismus [2] [22], pak salafistickou formu islámu praktikovala nebo praktikuje také řada teroristických organizací a milicí, které působí v kmenově uspořádaných regionech světa. Salafisty jsou například příslušníci radikálního hnutí Tálibán v Afghánistánu, filipínská skupina Abú Sajáfa, nigerijské milice Boko Haram nebo islámisté z uskupení Kavkazský emirát, působící v Čečensku, Dagestánu a Ingušsku. Významnou organizací, která salafismus bez výhrad přijala je také al-Káida se všemi jejími odnožemi [1] [2] [62].

Důležitým pojmem, se kterým budeme v naší práci pracovat, je chalífát. Jedná se o politicko-administrativní útvar, který již v historii existoval. V chalífátu, řízeným voleným chalífou, by podle představ salafistů všichni pravověrní muslimové mohli žít v souladu s normami práva šaría [1] [2]. Pro naši práci je klíčové jeho opětovné ustavení organizací Islámský stát.

2.1.3 Islámský stát

Islámský stát je teroristická organizace, postavená na ideologii radikálního islamismu. Když se oprostíme od faktu, že ideologie této organizace v praxi spíše využívá a aby přežila, neváhá se chovat v rozporu s každým pravidlem, které vyžaduje od svých členů bezvýhradně plnit, z náboženského pohledu se jedná o sunnitskou větev islámu, jejíž členové jsou stoupenci salafismu a wahhábismu [1] [2] [4].

Islámský stát na území svého chalífátu praktikuje salafismus v extrémní podobě. Součástí jeho pojetí práva šaría v praxi je naprosto nelidské trestání za mnohdy jen domnělé provinění, ale i účelně vykonstruované procesy sloužící k zastrášení obyvatel na porobeném území a jeho odrazení od kolaborace s nepřítelem. Islámský stát proto za tímto účelem zřídil mravnostní policii či speciální soudy, jejichž kati běžně stínají provinilcům hlavy, shazují je z vysokých budov, ale také obviněné nechávají upálit, utopit či rozpustit v kyselině. Čas od času přitom celou popravu natočí v pompézním stylu a v technicky velice zdatně provedeném klipu ji zveřejňují na internetu [2] [4].

Členy Islámského státu je salafismus praktikován ve formě natolik kruté, že se proti této organizaci postavila většina sunnitských států, zejména na Arabském poloostrově. Významnými subjekty bojujícími proti Islámskému státu jsou stejně tak sekularistické státy s islámem jako převládajícím náboženstvím, kterým je například Turecko [63] [64].

Islámský stát rovněž pokládá za nepřátele monarchistické státy na Arabském poloostrově. Vnímá je jako odpadlické režimy, které v obchodní, politické a vojenské oblasti spolupracují se Západem. Podobně vnímá také Pákistán a Afghánistán. Z náboženských, politických, ekonomických, historických a mnoha dalších důvodů jsou významnými nepřáteli Islámského státu šíitský Írán, Izrael, USA a státy západní Evropy [4], Rusko, Indie, Kanada či Austrálie. Dále také řada sunnitských islamistických organizací, jako jsou například al-Káida a Tálibán, které viní z vybočování ze striktních norem práva šaría [63] [64].

Islámský stát ale získal také mnoho stoupců, zejména u obyvatelstva blízkovýchodních, afrických a asijských zemí se sunnitským islámem jako převládajícím náboženstvím, kde je vzdělanost na enormně nízké úrovni a kde panuje obrovská chudoba. Nedostatek perspektivy mnoha mladých mužů v těchto zemích a vidina finančního zaopatření je jedním z hlavních důvodů, proč se připojují k Islámskému státu [65].

Existují ale i další důvody, které jsou dány geopoliticky. Mladým muslimům v Evropě, kteří se přidávají k řadám Islámského státu, vadí diskriminace a kulturní propast, které zejména v zemích západní Evropy panují mezi islámskými přistěhovalci a jejich potomky na jedné straně a etnickými Evropany na straně druhé [65].

V blízkovýchodních, afrických a asijských zemích je silným důvodem atraktivitu Islámského státu fakt, že dochází k častému vměšování světových mocností do místních problémů. Tím je jednak podpora Izraele a jednak četné vojenské údery v islámských zemích. V tomto kontextu je třeba zmínit, že do náruče islamistů mladé muže z těchto zemí mnohokrát žene ztráta blízkých, ze které tito lidé více či méně oprávněně viní právě vojenské údery ze strany západních států či Ruska [65].

Dalším důvodem rekrutování mladých mužů Islámským státem je jejich společenská a sexuální frustrace. Mladý muž v ortodoxní islámské rodině musí postupovat podle určitých kulturních zvyků při procesu usazování se k životu s partnerkou. Tento proces může být přitom velice zdlouhavý a často finančně nákladný. Islámský stát tuto pudovou potřebu mladých mužů pochopitelně registruje a obratně využívá, když jim nabízí velice snadný přístup k sexu s jeho zajatkyněmi. Zajatkyněmi a sexuálními otrokyněmi se stávají často Kurdky, jezídky, křesťanky či šíitky [2] [4]. Aby Islámský stát neztratil svou aureolu nábožensky bezchybné organizace, proces vrcholící v sex svých bojovníků se zajatkyněmi usměřňuje podle norem práva šaría. Některé zajatkyně mohou bojovníci Islámského státu rovnou znásilnit, protože se dle ideologie organizace jedná o odpadlice od pravé víry nebo přímo nevěřící. S jinými se pro účel sexu mohou bojovníci oženit a bezprostředně po aktu rozvést [65] [66].

Náboženské důvody mají silné zastoupení mezi motivacemi, proč se muslimové připojují k Islámskému státu. Jde zejména o sektářskou nenávist vůči šíitům, ale i křesťanům, jezídům a dalším náboženským minoritám [2] [4] [65].

Silným lákadlem pro sunnitské muslimy, zejména ze západních zemí, je i eschatologie Islámského státu. Islámský stát proklamuje, že k závěrečné bitvě mezi silami Satana a Boha dojde na apokalyptických místech v Iráku a Sýrii, a to po vyhlášení chalífátu, na jehož budování a následné obraně se mají stoupenci Islámského státu podílet [2] [4] [65].

Nejmocnějším nástrojem, který pro šíření své ideologie a nábor nových členů Islámský stát využívá je mediální propaganda. O její efektivitě jsou přesvědčeny i jiné salafistické organizace, ale Islámský stát jí využívá pro své cíle nejefektivněji. Klipy, které natáčejí a poté upravují členové Islámského státu, často zobrazují popravu zajatců či vojenské úspěchy. Po grafické stránce jsou mistrně zpracované, často ve stylu akčních filmů či počítačových her, včetně dramatické doprovodné hudby. Tímto Islámský stát cílí na potenciální rekruty, protože si je dobře vědom, že mladé generace muslimů, zejména v západním světě, ale i v Iráku či Sýrii nezdědka vyrůstají na akčních filmech či počítačových hrách. Dalším důvodem zveřejňování často brutálních videí je i snaha Islámského státu zastrašit své nepřátele, paralyzovat strachem obyvatelstvo na území pod jeho kontrolou a nalákat do svých řad psychicky nemocné, sadistické jedince. Takto nahraná a zpracovaná videa Islámský stát předává médiím, se kterými spolupracuje, například katarské televizi al-Džazíra či agenturu Amaq. Dalším způsobem, jak videa zveřejňuje, je jejich umístění na sociální síť Twitter. Ten slouží členům Islámského státu zároveň jako komunikátor, prostřednictvím kterého se spojují se svými příbuznými a přáteli. Dobře odvedená práce v oblasti mediální propagandy a samotný fakt, že Islámský stát hojně využívá moderní komunikační technologie je dalším důvodem, proč se přidávají mladé generace muslimů do jeho řad [4] [65].

Mezi důvody, proč se muslimové z celého světa rozhodli vstoupit do řad Islámského státu, tedy patří potřeba finančního zajištění, sexuální frustrace, možnost ventilace násilnických sklonnů, touha po dobrodružství, moci, pomstě a plnohodnotném společenském uznání, možnost seberealizace a také náboženské, etnické a politické důvody [2] [4] [65] [66].

Vzestup Islámského státu je úzce spjat s konflikty v Sýrii a Iráku, kde má z nábožensko-ideologických důvodů řadu protivníků [63] [64]. O těchto konfliktech a všech jejich aktérech bojujících proti Islámskému státu blíže pojednáváme v následujících kapitolách práce.

2.2 Vývoj Islámského státu

2.2.1 Vznik Islámského státu a jeho vývoj v Iráku

2.2.1.1 Období spojenecké invaze

Kořeny Islámského státu bychom mohli najít již v době, kdy na základě zprávy, že Saddám Husajn vlastní zbraně hromadného ničení, vtrhla do Iráku spojenecká vojska, vedená Spojenými státy americkými [28].

Na počátku operace stálo tvrzení, že Saddám Husajn vlastní zbraně hromadného ničení. Kvůli vlastnictví těchto zbraní měl být hrozbou pro USA a jejich zájmy a také pro jejich spojence na Blízkém východě [28].

Saddám Husajn měl problémy různé povahy prakticky se všemi okolními státy. Saddám se například dostal z ekonomických důvodů do sporu s Kuvajtem. Z nábožensko-politických důvodů se dostal do konfliktu s většinově šiitským Íránem a většinově sunnitskou Saudskou Arábií, přičemž sám se při své vládě v Iráku opíral o sekularistickou ideologii prezentovanou politickou stranou Baas. Problémy měl Saddám také s vlastním obyvatelstvem, které bylo značně etnicky a nábožensky diverzifikováno. Saddám se nezdráhal popravovat zejména Kurdy a šíity, kteří budili dojem, že by mohli představovat pro autokratický a represivní režim odpor. Nezdráhal se ani vyvolat dvě války, proti Kuvajtu a proti Íránu, byť pro tu měl širokou podporu západních států. Rozhodl se také nasadit proti obyvatelům autonomního Kurdistanu chemické zbraně [7].

Dnes je již prokázáno, že přes všechny agresivní výpady a pohrůžky Saddáma Husajna vůči různým etnickým a náboženským skupinám a cizím státům, nedisponoval sunnitský diktátor, původem z města Tikrít, žádnými zbraněmi hromadného ničení, které by mohl účinně použít proti USA [28].

Dne 19. března roku 2003 americký prezident George W. Bush v televizním vysílání oznámil, že spojenecké jednotky zahájily invazi do Iráku s cílem zažehnat hrozbu, kterou Husajn představoval a osvobodit irácké obyvatelstvo z okovů tyranského režimu [28]. Mezi invazními silami měla majoritní zastoupení americká armáda v počtu 192 000 vojáků,

ale do invaze se zapojily také armády Velké Británie, Austrálie a Polska. Postupem času se do operace s názvem Irácká svoboda připojilo více než 40 států [79].

Spojenecké jednotky po vydatném bombardování iráckých cílů úspěšně pronikly hluboko na irácké území, svedly s iráckými jednotkami několik klíčových bitev a během tří týdnů se jim podařilo svrhnout režim Saddáma Husajna. Husajn byl od té doby na útěku. Američanům se rovněž zadařilo po určité době ustavit v Iráku přechodnou vládu zastoupenou převážně šíity [28] [35].

Stejně jako k Američanům a jejich spojencům, i k této vládě však chovala nedůvěru velká část sunnitského obyvatelstva, které bylo v Iráku sice v menšinovém, ale přesto početném zastoupení [1] [7].

2.2.1.2 Al-Káida v Iráku

Mezinárodní teroristická organizace al-Káida byla založena na konci 80. let 20. století saudskoarabským rodákem bohatého původu Usáma bin Ládinem jako síť zajišťující podporu džihádistům bojujícím v Afghánistánu proti sovětským jednotkám. V 90. letech a zejména potom ve 21. století se al-Káida v odvetě za vojenské a politické angažmá Západu v muslimských zemích a politickou pomoc Izraeli, přeorientovala na boj proti Západu a podle její ideologie zkorumpovaným monarchiím v arabském světě. Organizace se poté ideologicky postavila do čela salafistických skupin napříč celým světem [1] [2] [24].

Už v případě al-Káidy se jednalo o sunnitskou salafistickou organizaci, chápající džihád jako svou svatou povinnost a tuto ideologii razily později i všechny její odnože a na ní napojené teroristické organizace [1] [2] [24].

Členové al-Káidy měli na poli terorismu i na válečném poli značné zkušenosti. Mnoho jejích členů mělo za sebou džihád proti Sovětům v Afghánistánu, účast v lokálních bojích v Africe a Usáma bin Ládín sám měl na kontě organizaci několika teroristických útoků po celém světě [1] [2] [24].

Po spojenecké invazi se do Iráku přesunul Jordánec s kriminální minulostí a zkušenostmi z bojů v Afghánistánu, pocházející ze severojordánského města Zarká. Jeho rodné jméno

bylo Ahmad Fadíl Chalajléh, ale byl znám spíše pod pseudonymem Abú Músa Zarkáví. Před příchodem do Iráku vedl jistou jordánskou salafistickou organizaci, motivovanou při svých útocích nenávisť především k vládnoucím rodům monarchií Arabského poloostrova, židům a šíitům [1].

Po příchodu do Iráku založil novou salafistickou organizaci, jejímž hlavním cílem mělo být sesazení autokratických režimů na Blízkém východě. Tato nová organizace však několikrát změnila svou strukturu a pevné kontury získala až v momentě, kdy al-Káida Zarkávímu nabídla finanční a další podporu. Zarkáví měl slíbit Ládínově organizaci věrnost a převést své bojovníky do nové organizace, která by měla být přímou odnoží al-Káidy. Zarkáví souhlasil a v říjnu roku 2004 tak vznikla al-Káida v Iráku [1].

Zarkáví a bin Ládín si ale příliš nerozuměli. Zarkáví v sobě měl zvláštní kombinaci osobností manipulativního náboženského fundamentalisty a zhýralce, holdujícího alkoholu a pranicím [1]. Především se ale choval velice brutálně. Neštítel se dopouštět zvěrstev na muslimském civilním obyvatelstvu, mnohdy ani na tom sunnitském. V očích mnoha muslimů, kteří za invaze a okupace Iráku trpěli, diskreditoval organizaci, která se právě o onu nespokojenost a pocit ukřivdění muslimského sunnitského obyvatelstva opírala. Pro Usámu bin Ládina byl však Zarkáví zároveň cenný bojovník jak proti západním jednotkám a nové irácké šíitské vládě, která se západními jednotkami spolupracovala, tak proti šíitským milicím, podporovaným Íránem [1] [2] [4]. Írán Usáma bin Ládín vnímal jako šíitský stát a šíity pokládal za odmítače pravé muslimské víry [1] [2].

Oba se shodovali v tom, že konečným cílem boje musí být ustavení chalífátu, kde by vládlo právo šaría, ale zásadně se lišili v názoru na to, jak a kdy k tomu má dojít. Usáma bin Ládín a jeho zástupce, dříve egyptský chirurg Ajmán Zaváhrí byli toho názoru, že bezprostředním cílem musí být vyhnání okupačních, především západních vojsk, z Iráku a teprve až nebude mít Západ žádnou politickou moc nad Irákem a obyvatelstvo bude na straně salafistů, může dojít k založení salafisty vysněného chalífátu. K tomu bylo podle nich za potřebí široké podpory muslimského obyvatelstva. Nebylo podle nich nezbytně nutné, aby aKI útočila i na šíity [1] [2].

Zarkávího nenávisť k šíitům ale eskalovala a nejenže útočil na šíitské milice, ale nevybíravým způsobem zabíjel i šíitské civilní obyvatelstvo. K sunnitskému obyvatelstvu

se také choval krutě, když na území ovládaném aKI nařídil uplatňovat šariu v extrémní podobě. Na podpoře civilního obyvatelstva mu příliš nezáleželo [4]. Jeho strategií bylo založit chalífát co nejdříve a vlnami násilností, vyvoláním atmosféry strachu a totální destabilizací země radikalizovat obyvatelstvo, aby se obrátilo proti vládě a spojeneckým vojskům. [1] [2]

2.2.1.3 Období okupace Iráku

Politická situace v Iráku se výrazně zkomplikovala s rostoucí politickou mocí šíitského obyvatelstva, které tvořilo v Iráku většinu. Šíitské obyvatelstvo po spojenecké invazi začalo být vydatně politicky, ideologicky a nakonec i vojensky podporováno sousedním iránským teokratickým šíitským režimem. Jádro odporu proti spojeneckým jednotkám se rozdělilo na odpor šíitských a sunnitských muslimů [1] [2] [4].

Situace byla o to komplikovanější, že odpor sunnitského muslimského obyvatelstva byl poháněn mnoha různorodými motivacemi a veden mnoha různými složkami obyvatelstva. Proti západní okupaci se postavili nejen členové aKI, ale také obyvatelé Iráku, kteří do té doby nechtěli mít s aKI nic společného, ale v masivním měřítku přicházeli v důsledku bojů o své příbuzné, přátele, domovy a živobytí. Proti spojeneckým jednotkám se postavili také bývalí členové mohutného bezpečnostního aparátu svrženého diktátora Husajna a bývalí členové politické strany Baas, o kterou se Husajn opíral při své vládě [1] [2].

Nejvíce nenáviděnými ze všech spojeneckých sil byli Američané, kteří se chovali v muslimském prostředí nejméně šetrně k místní kultuře [1]. Ještě než armáda USA v roce 2001 podnikla invazi do muslimského Afghánistánu, byla navíc tehdejším americkým prezidentem Georgem Bushem nová doktrína války proti teroru krátkozrace a nebezpečně přirovnána ke křížáckému tažení, které mělo obzvláště v muslimských zemích silně negativní konotaci [68].

Od spojenecké invaze prakticky neustaly útoky proti spojeneckým jednotkám a později také proti nově ustavené šíitské vládě, kterou neakceptovaly některé významné sunnitské kmeny [1] [2]. Přestože v prosinci roku 2003 byl Saddám Husajn Američany dopaden, předán do rukou irácké spravedlnosti a téměř přesně o 3 roky později odsouzen k trestu smrti, spojenecké a zejména americké jednotky utrpěly v období irácké okupace ohromné ztráty

na životech a vojenském materiálu. Američané a jejich spojenci se také střetli v několika bitvách s členy aKI v klíčových sunnitských městech na západě a severu země [28].

Mezitím u aKI docházelo k strukturálním a personálním změnám. Jak sílil odpor proti spojeneckým jednotkám mezi civilním obyvatelstvem, řady sunnitských radikálů se rozrůstaly a vznikala další salafistická uskupení, z nichž mnoho splynulo s aKI. V červenci roku 2006 byl při americkém náletu zabit Zarkáví, který měl kromě masivních bombových útoků na civilní obyvatelstvo na kontě i drastické vraždění formou uřezávání hlav zajatcům, které později prováděla i organizace s kořeny v aKI, Islámský stát [4]. Na místo Zarkávího nastoupili dva noví vůdci, egyptský zbraňový expert Abú Ajúb Masrí a bývalý člen strany Baas, Iráčan Abú Omar Bagdádí. Jejich vedení organizace bylo poznamenáno ustavením administrativního útvaru majícího rysy kýženého chalífátu, ale i další eskalací teroristických útoků na irácké obyvatelstvo a zejména transformací aKI na organizaci s názvem Islámský stát v Iráku. Tato organizace fungovala jako kvazistát, měla prvky svébytného státního zřízení, včetně ministerstev a administrativního rozdělení území na emiráty [2].

Souběžně s rostoucím vlivem ISI se ale prohlubovaly i neshody s al-Káidou, byť Omar Bagdádí, který byl zvolen vůdcem Islámského státu v Iráku, takzvaným velitelem věrných, přísahal bin Ládínovi věrnost. Mezitím ale Masrí, který byl šedou eminencí ISI, rozvíjel program budování státu podle svých představ a postupem času už se ani nesnažil spory mezi oběma organizacemi urovnávat a veřejně proklamoval, že vliv al-Káidy na situaci v Iráku je již malý a al-Káida je pouze jednou bojovou skupinou zastoupenou v armádě nového státu [1] [2].

Přes všechny ambiciózní plány předáků Islámského státu v Iráku ale tato organizace neměla ani zdaleka podporu iráckého obyvatelstva a pochopitelně již velice malou podporu ze strany al-Káidy. Fakticky tedy začala její moc upadat a v roce 2008 se její moc dostala na nejnižší úroveň [2].

Na druhé straně úroveň koordinace iráckých a amerických bezpečnostních složek se v této etapě výrazně zvýšila a v dubnu roku 2010 Američané s výraznou iráckou pomocí Masrího i Abú Omara Bagdádího zabili. V dalších měsících se jim podařilo zabít další desítky velitelů různé úrovně ISI [2].

Smrt předáků organizace, vztahy s al-Káidou na bodu mrazu, mizivá podpora iráckého obyvatelstva a fakt, že Američané se navíc úspěšně snažili sunnitské kmenové milice uplácet a postavit je tak na svou stranu - to vše přispělo k tomu, že organizace dokonce ztratila téměř veškeré území, které doposud ovládala [2].

Po smrti Masrího a Omara Bagdádího organizaci chvíli předsedal orgán zvaný Rada Šúra, který v květnu roku 2010 zvolil do čela organizace tehdy nepříliš známého iráckého duchovního Ibrahíma Aváda Ibrahíma Badrího [2].

Badrí pocházel z chudých poměrů rolnické rodiny. Byl mlčenlivý, uzavřený a velice zbožný. Podobně jako Zarkáví, i on nenáviděl šíity. Paradoxem přitom bylo, že svůj původ odvozoval od Alího, který byl významnou postavou zejména v šíitské teologii. Ibrahím byl také v roce 2004 vězněn Američany ve věznici Bucca, na jihu Iráku, kde se seznámil jak s dalšími salafisty, tak s bývalými příslušníky Husajnova bezpečnostního aparátu [1] [2].

Po svém zvolení do čela Islámského státu v Iráku sice Ibrahím slíbil věnost Usámovi bin Ládínovi a po jeho smrti v květnu roku 2011 i novému vůdci al-Káidy Zaváhrímu, ve skutečnosti však upevňoval svoji pozici v čele organizace a zbavoval ji lidí, kteří byli stále loajální al-Káidě. V užším vedení tyto lidi nahrazoval hlavně bývalými příslušníky Husajnova bezpečnostního aparátu [1] [2].

Jako vůdce organizace přijal Ibrahím jméno Abú Bakr Bagdádí a změnil strategii boje ISI. Blížil se datum stažení zbylých spojeneckých, především amerických jednotek z Iráku. Organizace se proto měla při útocích zaměřit na bezpečnostní aparát irácké šíitské vlády a po vzoru Američanů uplácet ze svých finančních prostředků sunnitské kmeny, aby v nové éře vzestupu organizace stály na její straně [1] [2].

2.2.1.4 Islámský stát na vzestupu

Na konci roku 2012 se výrazně zhoršily vztahy mezi iráckým sunnitským obyvatelstvem a tehdejší šíitskou vládou premiéra Núrího Málíkího. Sunnitské kmenové milice se proti vládě rozhodly demonstrovat. Tyto několikaměsíční demonstrace byly nejsilnější ve městech Fallúdža a Ramádí, v západoirácké provincii Anbár [1].

ISI v září roku 2012 předvedl irácké vládě svou sílu, když jeho členové napadli věznicí poblíž města Tikrít a pustili na svobodu několik set trestanců, kteří zde byli uvězněni převážně za teroristické aktivity ze Zarkáviho éry [1].

V souvislosti s vypuknutím občanské války v Sýrii a prohloubením konfliktu s al-Káidou, o kterých pojednáváme podrobněji v následující kapitole, došlo 9. dubna roku 2013 k transformaci organizace na novou, zvanou Islámský stát v Sýrii a Levantě. Následujícího roku se Bagdádiho organizace zcela odtrhla od al-Káidy a posléze se dokonce postavila proti ní [1] [2].

Spolu s postupným pronikáním organizace do Sýrie začali členové Bagdádiho organizace terorizovat civilní obyvatelstvo na obou stranách hranice. Obsadili dálnici vedoucí z Iráku do Sýrie a zaměřili se na popravu řidičů, kteří nebyli sunnitského vyznání [1].

Kromě toho, že během let 2013 a 2014 zvýšil ISIL frekvenci smrtonosných útoků na irácké bezpečnostní složky a civilní obyvatelstvo [69], dále také upevňoval svou moc v Iráku a Sýrii a dostal pod svou úplnou kontrolu i hlavní pozemní komunikaci do Sýrie [1].

Během roku 2013 Bagdádí nařídil uskutečnit novou vlnu brutálních bombových útoků, nejtvrďší od doby, kdy byl u moci Zarkávi. Útoky byly cíleny na mešity, školy, restaurace, sportovní zápasy a další místa, kde se shromažďovaly davy lidí. Bagdádí také při operaci zvané „Zničení bran“ nařídil v červenci 2013 zaútočit na dva obrovské vězeňské komplexy, z nichž jeden byla nechvalně proslulá věznice Abú Grajb, kde bylo zadržováno několik set členů bývalé aKI [1].

Premiér Málíkí se rozhodl na demonstrace sunnitských kmenových milic zareagovat v prosinci roku 2013 a vyslal do Ramadí bezpečnostní složky, aby demonstrace potlačily. Do situace se vložil ISIL, který jí hodlal využít k posílení svého vlivu. Poté, co se rozhořely boje mezi iráckými bezpečnostními složkami a sunnitskými kmenovými milicemi, se připojil na stranu milic. Irácké bezpečnostní složky byly v těchto bojích poraženy a ztratily kontrolu nad oběma významnými městy v provincii Anbár. I když se ještě několik týdnů o Ramadí sporadicky vedly boje, na jaře roku 2014 už byla obě města plně pod kontrolou ISIL a ten takto získal pod kontrolu klíčovou provincii Anbár. [1].

Dne 5. června roku 2014 ISIL realizoval velkou ofenzivu, která měla za cíl dobýt řadu klíčových měst v Iráku. Ofenziva začala útokem členů organizace na rodiště jejího vůdce Bagdádího, iráckou Samarru. Irácké bezpečnostní složky zareagovaly tak, že vyslaly své jednotky do Samarry, ale simultánně s útokem na Samarru realizoval ISIL útoky i v několika městech v provincii Anbár a dostal se na předměstí druhého největšího iráckého města, severoiráckého Mosulu. Irácké jednotky tak byly nuceny rozdělit své síly [1].

Dne 6. června roku 2014 došlo k samotnému útoku na Mosul jednotkami ISIL. Útok provedl z několika směrů, s přibližně tisíci členy organizace a kmenovými bojovníky, kteří se k organizaci přidali. Zvěsti o krutosti členů ISIL tuto organizaci předcházely, navíc mezi iráckými jednotkami v Mosulu panovala vysoká míra korupce. Z toho důvodu došlo k tomu, že irácké bezpečnostní složky nekladly salafistům žádný odpor, naopak většina policistů a vojáků se dala na útek. Irácké jednotky dezertovaly z Mosulu často i v přestrojení, to jim však v mnoha případech nezachránilo život. Mnoho z nich bylo chyceno a zastřeleno. Do rukou džihádistů tak padlo druhé největší město v Iráku [1] [2]. ISIL poté vyraboval mosulské banky a z vojenských základen ukořistil vojenskou techniku, dodanou irácké armádě převážně Američany [2]. Dále došlo k selekci šiitských vězňů v mosulských věznicích a jejich následné popravě [1]. Tento krok předznamenal krutovládu organizace v Mosulu [2]. Od té doby docházelo k týrání civilního obyvatelstva nebo zabíjení iráckých bezpečnostních složek a házení jejich těl do hromadných hrobů. Systematicky byly také ničeny památky z historických epoch různých civilizací [1] [4].

Ve chvíli, kdy měl ISIL pod kontrolou Mosul, došlo k členy organizace dlouho očekávanému momentu – oficiálnímu vyhlášení ustavení chalífátu na území Sýrie a Iráku. Tento moment nastal 29. června 2014 v hlavní mosulské mešitě ústy Abú Bakra Bagdádího [1] [2]. Vyhlášení chalífátu prakticky ihned následovala změna názvu Islámského státu v Iráku a Levantě na Islámský stát, aby tak organizace zdůraznila, že chalífát nebude vymezen pouze hranicemi kontrolovaného území v Sýrii a Iráku, ale má celosvětové expanzivní ambice [70].

Akt vyhlášení ustavení chalífátu se setkal s významnou reakcí salafistických skupin napříč celým světem. Mnoho sunnitských teroristických skupin od té doby přísahalo věrnost chalífovi a ten od listopadu roku 2014 do března roku 2015 ohlásil vznik několika provincií Islámského státu, které se rozkládaly za hranicemi území Iráku a Sýrie. Na jejich územích

buď již bojovali příslušníci původně jiných salafistických organizací, které se nově připojily k Islámskému státu, nebo v nich operovali členové Islámského státu v rámci teroristických buněk. Tyto takzvané provincie Islámského státu byly vytvořeny v Libyi, Alžírsku, v egyptském Sinaji, Jemenu, Nigérii, Saúdské Arábii, severním Kavkazu a Chorásánu. Oblastí Chorásánu se míní území dnešního Afghánistánu a Pákistánu [1] [2]. Postupem času se k Islámskému státu připojily další teroristické organizace, například z Filipín, jihovýchodní Asie či Somálska. Ty však již neměly stejný status jako ty organizace, které se zcela transformovaly na provincie Islámského státu [2].

Po dobytí Mosulu Islámský stát ovládl další významné město na severu Iráku, Sindžár. Při této události se Bagdádiho organizace dopustila masakru irácké náboženské menšiny jezídů. Zločiny páchané Islámským státem na jezidech v Sindžáru byly spouštěčem událostí, které fatálně změnily kurz konfliktu [2] [4] [81].

2.2.1.5 Irácká protiofenziva

Do chalífátu nebyla vpuštěna až na výjimky žádná média. Svědectví o praktikách Islámského státu na jeho území se dostávalo na povrch například z uniklé elektronické korespondence a pošty doručované kurýry. Také čas od času obyvatelé chalífátu za obrovského rizika poskytli svědectví o praktikách Islámského státu na internetu. Pokud se iráckým bezpečnostním složkám podařilo zatknout nějaké členy Islámského státu, bylo možné získat určité informace i při jejich výsleších. Klíčové informace o chování organizace však poskytovala pravidelně ona sama prostřednictvím zveřejněných fotek a videí, převážně s tematikou dobývání nějakého území či okázaných poprav zajatců [1] [4].

Prezident USA Barrack Obama, znepokojen expanzí Islámského státu, se souhlasem irácké vlády rozhodl 15. června roku 2014 o vyslání poradních jednotek do Iráku za účelem boje proti Islámskému státu a ochrany amerických strategických zájmů v oblasti. V souvislosti s vývojem situace v následujících měsících Američané ještě znásobili přítomnost svých vojenských poradců a začali s průzkumnými lety nad Irákem [80].

Dne 7. srpna roku 2014 se Američané po boku iráckých bezpečnostních složek zúčastnili shozu potravin irácké nábožensko-etnické menšině jezídů, kteří uprchli před masakry Islámského státu v Sindžáru na stejnojmennou horu. Téhož večera se Barrack Obama rozhodl

autorizovat vojenské angažmá USA v Iráku. První americké nálety na pozice Islámského státu byly provedeny o den později. Důvodem byly jednak masakry, páchané Islámským státem na jezidech [2] [4], jednak ochrana Američanů v Iráku, zejména v autonomním Kurdistánu, který byl postupujícím Islámským státem ohrožen [81].

Dne 19. srpna roku 2014 Islámský stát brutálně popravil amerického novináře Jamese Foleyho a jeho vraždu natočil na video, které zveřejnil na internetu a doprovodil výzvou, aby USA zastavily svou leteckou kampaň proti Islámskému státu. Ve stejném provedení byly v následujících týdnech zveřejněny videa, ukazující popravy dalšího amerického novináře a dvou britských humanitárních pracovníků [4].

Tyto drastické události vyvolaly tak silnou vlnu odporu v západních zemích, že USA iniciovaly dne 10. září roku 2014 vznik mezinárodní koalice pro boj s Islámským státem. Postupně se k úsilí USA porazit Islámský stát připojilo 67 států [2] [82]. Někteří členové této mezinárodní koalice poskytli irácké armádě významnou podporu ze vzduchu. Zatímco některé nálety ničily pozice Islámského státu, jiné sloužily k likvidaci jeho předáků a některé státy mezinárodní koalice poskytly své letouny ke zpravodajské podpoře iráckých bezpečnostních složek [2].

Irácká armáda přešla v létě roku 2015 do protiofenzivy a zaměřila se na dobytí provincie Anbár z rukou Islámského státu. Po měsících bojů jako první významné město dobyla v únoru roku 2016 Ramádí. S podporou mezinárodní koalice v čele s USA poté dobyla v červnu roku 2016 Fallúdžu a její jednotky se stále snaží získat pod kontrolu zbývající oblasti v provincii Anbár [29].

Irácká armáda také v březnu roku 2016 začala postupovat na sever Iráku s úmyslem dobýt Mosul. Samotná bitva o Mosul byla zahájena 16. října roku 2016, když irácké bezpečnostní složky a kurdské milice zaútočily na jeho východní část. Po těžkých bojích a za vydatné podpory mezinárodní koalice v čele se Spojenými státy byla východní část Mosulu dobyta 24. ledna roku 2016 [83].

Bitva o západní část Mosulu byla zahájena 19. února roku 2016 a od počátku se jí kromě iráckých bezpečnostních složek účastnily také šíitské milice. Bitva skončila 10. července roku

2017 vítězstvím vládních sil. Dobytím Mosulu Islámský stát přišel o poslední velké město v Iráku a jeho porážka v této zemi se přiblížila realitě [83].

2.2.2 Zapojení Islámského státu do syrské občanské války

2.2.2.1 Občanská válka v Sýrii

Stejně jako mnoha dalším arabským zemím na Blízkém východě a v severní Africe, ani Sýrii se nevyhnula vlna tzv. arabského jara. Série protestů obyvatel mnoha států severní Afriky a Blízkého východu, známá jako arabského jaro, zasáhla Maroko, Alžírsko, Tunisko, Libyi, Egypt, Sýrii, Jordánsko, Saúdskou Arábii, Jemen, Bahrajn a Omán. Cílem těchto protestů byla buď elementární transformace politických režimů v daných zemích na demokratické zřízení, nebo alespoň zavedení demokratických reforem [71].

Některé zasažené státy se v důsledku masivních protestů a reakcí tamních režimů na tyto protesty stále zmítají v chaosu a bezpráví. Jedním ze států, kde si přálo obyvatelstvo změnu a rozhodlo se za ní v duchu revolučních ideí pozvednout zbraň, byla Sýrie [71].

Není pochyb, že Sýrie byla před vlnami nepokojů jen stěží demokratickou zemí. Syrský prezident Bašár Asad, vrcholní političtí představitelé i vrcholní členové bezpečnostního aparátu patří k menšinovým alávítům, tedy podskupině šiitského islámu. Zároveň se veškerá politická moc soustředila v rukou politické strany Baas, opírající se ideově o sekularismus. Alávity nastolený represivní režim v Sýrii držel všechny náboženské, etnické a další zdroje napětí pevně pod pokličkou a jakýkoliv projev odporu zahubil už v počátku [73].

Obyvatelstvo Sýrie si na počátku přálo, aby vláda Asada zavedla celou škálu reforem, ať už se jednalo o hospodářské, politické či společenské. Asad reformy přislíbil, ale bouřící se syrská společnost těmto slibům nedůvěřovala a vypukly protesty proti autokratickému režimu, zejména ve městech Dará, Hamá, Damašek, Aleppo, Hasaká a Dajr az-Zaur [72] [73]. Syrský režim se nerozpakoval a proti demonstrantům zasáhl silou, a to velice brutálním způsobem [71] [73].

Obecně se toto považuje za příčinu celonárodního povstání a následné občanské války v Sýrii. Proti režimu Bašára Asada povstaly tisíce lidí a rychle se zformovaly ozbrojené skupiny, které se po celou dobu konfliktu různě spojovaly a rozdělovaly [73].

Všechny povstalecké skupiny se shodovaly na tom, co je bezprostřední cíl povstání, a sice kolaps režimu Bašára Asada. Diametrálně se ale rozcházely v názoru, co by mělo nastat potom. Takto se začala opozice štěpit na mnoho frakcí, z nichž některé si vytyčily za cíl nastolení skutečné demokracie v zemi a jiné nastolení práva šaría. Svěbytnou stranou konfliktu byli od počátku Kurdové, kteří obývají sever Sýrie a v konfliktu se připojili někdy k armádě režimu a jindy k povstalcům, v zásadě ale sledovali vlastní cíle. Jejich hlavním bylo využít konflikt k posílení autonomie oblastí, které obývali [1] [2] [73].

Od počátku povstání a posléze občanské války měly také strany konfliktu své podporovatele ve světě. Tradičními spojenci syrské vlády byly od počátku Ruská federace, Írán a radikální libanonské šiitské hnutí Hizballáh [2] [4]. Rusko si podporou Asadovy vlády chtělo udržet vliv na Blízkém východě a zejména v Sýrii, se kterou na politickém i vojenském poli spolupracovalo již jako Sovětský svaz a posléze jako Ruská federace po několik desítek let. Také Írán si chtěl udržet politický vliv v Sýrii a mimo to mu šlo od počátku o udržení osy šiitských vlád v Iráku, Sýrii a Libanonu [1] [2].

Západní státy, zejména USA a jejich spojenci v Evropě stáli naopak za politickou i ozbrojenou opozicí, oficiálně ale pouze za tou ideově prodemokratickou. Státy Arabského poloostrova a Turecko stály od počátku z politických, náboženských, ideologických i ekonomických důvodů také na straně opozice. Podporovaly i ty povstalecké frakce, jejichž ideologie a cíle by západním úhlem pohledu mohly být považovány za pochybné. Kritéria pro určení, které opoziční skupiny by si zasloužily, aby jejich věc měla tu či onu podporu, byly stanoveny různými státy odlišně, což po celou dobu konfliktu vyvolávalo spory mezi jednotlivými regionálními aktéry konfliktu i velmocemi [1]

Půl roku po počátku povstání v Sýrii se objevil na scéně nový silný rival syrské armády. Svobodná syrská armáda byla z velké části složena z Asadových dezertérů. Ve Spojených státech sílilo přesvědčení, že Asad musí z čela země odejít [1] [2].

Po čerstvých zkušenostech z Iráku a kvůli enormní složitosti politické a vojenské situace v Sýrii se americká administrativa zdráhala proti syrské vládě přímo vojensky intervenovat a začala místo toho intenzivně podporovat prodemokraticky orientované povstalce v čele se Svobodnou syrskou armádou. Až na výjimky ale nedodávaly povstalcům těžkou techniku [1] [2].

Naproti tomu Asad bombardoval města leteckými a dělostřeleckými pumami. Na půdě Spojených národů mezitím Rusko blokovalo veškeré rezoluce, které byly namířeny proti syrské vládě. Veškeré ztráty způsobené embargem, které uvalily státy podporující opozici na syrskou vládu, vynahrazoval syrské vládě astronomickými finančními injekcemi Írán [1].

2.2.2.2 Expanze chalífátu

Již na počátku povstání přišel z al-Káidy příkaz Bagdádímu, aby vyslal do Sýrie novou brigádu, která by se zapojila do boje proti Asadovi. Bagdádí uposlechl a sestavil brigádu, později známou jako Fronta an-Nusra, kterou vyslal do Sýrie [1] [2].

FaN byla z počátku stejně brutální jako Islámský stát v Iráku, měla za sebou několik krvavých útoků se spoustou civilních obětí. Vedení FaN si ale brzy uvědomilo, že pro svou věc musí získat podporu sunnitského obyvatelstva, přesně podle představ nového vůdce al-Káidy Zaváhrího. Ukončila tedy útoky na civilní obyvatelstvo, přeměnila se z ryze teroristické organizace na povstaleckou bojující především konvenčně a svou bojovou činnost začala koordinovat s ostatními více či méně radikálními sunnitskými povstaleckými frakcemi. Jejím hlavním působištěm se stal sever Sýrie, především provincie Idlíb [2].

Od ISI se FaN lišila tím, že její vláda na dobytém území nebyla tak brutální, dokonce tato organizace zajišťovala lidem přísun léků a potravin. Spolupracovala také s ostatními protizápadně (čas od času ale i prozápadně) orientovanými povstaleckými frakcemi na zakládání výborů a rad dohlížejících na uplatňování práva šaría či prosazujících hospodářské nebo válečné strategie. Dobře si přitom uvědomovala, že syrský režim je společným nepřitelem a jelikož ten nemá podporu Západu, nemusí organizace záměrně tuto výhodnou situaci měnit tím, že si vygeneruje další nepřátele [1].

V březnu roku 2013 Bagdádí odjel do Sýrie, aby si vyříkal s tamním velitelem FaN, zda je loajální jeho organizaci nebo al-Káidě. Velitel FaN připomněl Bagdádímu, že sám ISI je odnoží a zavázaný plnit rozkazy al-Káidy a že se bude řídit jejími rozkazy i proto, že kvůli brutalitě ISI celá organizace přichází o podporu muslimského obyvatelstva v Sýrii. Bagdádí odjel zpět do Iráku a 9. dubna roku 2013 proklamoval, že se Islámský stát v Iráku mění na Islámský stát v Iráku a Levantě, a FaN bude jeho odnoží v Sýrii. To ale velitel FaN veřejně zpochybnil a oznámil, že FaN je věrná al-Káidě, nijak nepodřízená ISI [1] [2].

Tato rozepře rozhněvala Zaváhrího, který reagoval prohlášením, že podle jeho představ má být FaN odnoží al-Káidy v Sýrii a ISI odnoží al-Káidy v Iráku a neschvaluje tedy vyhlášení nového subjektu Bagdádím ani zásahy tohoto nového subjektu do dění v Sýrii. Následovaly další rozepře natolik ostré, že v únoru roku 2014 Zaváhrí vyloučil Bagdádího organizaci z al-Káidy [1] [2].

K významné expanzi ISIL do Sýrie a dalšímu pronikání do syrského vnitrozemí došlo již na jaře roku 2013. Bojovníci ISIL nejdříve šířili svůj vliv a nerealizovali větší vojenské operace. Jeho členové byli přítomni zejména na východě Sýrie v pouštních oblastech, ale rozptýlili se i po syrských severních oblastech, na předměstí Damašku a na mnoha dalších místech. Poté Bagdádího stoupenci začali rozšiřovat prvky systému zatím stále neoficiálního chalífátu v Sýrii. V praxi to vypadalo tak, že uzavírali různé obchody a smlouvy, aby získali finance, rekruty, odborníky z různých průmyslových odvětví, kontakty na překupníky, logistické zázemí atd. To se jim po určité době podařilo a byli připraveni zaútočit na všechny, kdo se jim postaví. Postupovali z východu a první, kdo jim stál v cestě, byli bojovníci FaN. Někteří její členové se tvářili v tvář postupujícím bojovníkům ISIL rozhodli jim čelit, jiní se s nimi spojili a další utéct [1].

Postupně Bagdádího bojovníci naráželi i na jiné protivníky, ať už to byla syrská armáda, Svobodná syrská armáda či jiná povstalecká uskupení, a připisovali si jedno vítězství za druhým. Obsadili také klíčová ropná pole na východě Sýrie a zajistili si tak významný příjem z prodeje ropy. Na dobytém území na východě Sýrie poté ISIL začal upevňovat svou moc. Zde se projevoval stejným způsobem jako v Iráku, přesně v duchu své ideologie. S jinými povstaleckými frakcemi od počátku nespolečně pracoval, pouze ve výjimečných případech. Zajatce, ať už pocházeli z jakékoliv strany konfliktu, od počátku nemilosrdně popravoval a pronikal stále dál na západ [2].

Za významný úspěch ISIL, kterého dosáhl v Sýrii, se může považovat dobytí města Rakká v severní Sýrii, v únoru roku 2014. Salafisté nejdříve pobili zbylé povstalce, kteří se ve městě pohybovali. Poté zde zavedli systém vládnutí podle práva šaría. Civilní obyvatelstvo ve městě pod krutovládou džihádistů nevysovňně trpělo, přesně jako tomu bylo v sousedním Iráku po dobytí Mosulu. Běžné byly například popravy lidí ukřižováním a to, že jejich rozkládající se těla byla ponechávána na náměstí [4].

ISIL se také v tomto městě postaral o zvýšení svých příjmů, když zavedl spoustu typů poplatků a daní, jejichž placení si vynucoval pod hrozbou popravy [1] [2].

Postupně se také do města začali sjíždět z mnoha různých koutů světa noví členové organizace [1]. Přílivu zahraničních bojovníků ve své propagandě obratně využili jak ISIL, tak syrský režim, který jej interpretoval jako pokus o destabilizaci Sýrie podporovaný ze zahraničí nepřáteli syrského lidu [4].

Sýrii mezitím již naplno zachvátila občanská válka a krize se dále prohlubovala. Vzbouřenci bojovali po celé zemi proti armádě Asada a jeho spojencům, proti ISIL i sobě navzájem. Mezi vzbouřeneckými frakcemi bujela navíc korupce. Pro strany konfliktu podporující opozici, zejména pro USA bylo čím těžší obhajovat materiální podporu z jejich pohledu prodemokraticky orientovaným vzbouřencům, když v důsledku bojů jejich frakce buď zanikaly, nebo se spojovaly se salafisticky orientovanými frakcemi [1].

V červnu roku 2014, v důsledku vyhlášení ustavení chalífátu na území Sýrie a Iráku Bagdádiho organizace oznámila, že mění svůj název na Islámský stát. Chtěla tak dát najevo, že moc chalífátu sahá za hranice Sýrie a Iráku. Chtěla ukázat své celosvětové ambice [70].

2.2.2.3 Islámský stát na ústupu

Mezinárodní koalice pod vedením USA, která od srpna roku 2014 bombardovala pozice Islámského státu v Iráku, v důsledku expanze organizace do Sýrie a zveřejněných poprav západních rukojmí rozšířila 22. září roku 2014 svoji bojovou činnost do Sýrie. Samotné letecké údery v Sýrii se rozhodly autorizovat kromě USA také vlády Jordánska, Kataru, Saúdské Arábie, Bahrajnu a Spojených arabských emirátů. První nálety na pozice Islámského státu v Sýrii se uskutečnily již 23. září roku 2014 [86].

První zásadní porážku Islámský stát v Sýrii utržil, když se rozhodl postoupit hlouběji do nitra území, které měli pod kontrolou syrští Kurdové. Jeho cílem se v září roku 2014 stalo město Kobani, které leží na severu Sýrie, nedaleko hranic s Tureckem. Mezinárodní koalice v čele s USA intenzivně podporovala Kurdy v obraně města a po měsících urputných bojů se Kurdům podařilo Islámský stát odrazit a město uhájít. Syrští Kurdové se předvedli jako silný protivník Islámského státu a západní státy, především USA je začaly vnímat jako regulérní partnery v boji proti Bagdádího organizaci [4].

Na podzim roku 2015 již režim Bašára Asada ovládal jen jednu čtvrtinu území Sýrie [4]. Syrský režim se v této době ocitl na pokraji kolapsu, ale došlo k události, která změnila rovnováhu sil na syrském bojišti. 30. září roku 2015 vstoupili do konfliktu vojensky přímo Rusové. Zpočátku ruští představitelé proklamovali, že údery ruského letectva jsou vedeny výhradně na pozice Islámského státu a nepodporují ofenzivu vládních jednotek. Postupem času se ale měnila rétorika ruských představitelů a ruské vzdušné síly začaly čím dál otevřeněji syrské vládní jednotky vojensky podporovat. Syrské vládní síly od té doby přešly do protiofenzívy a dobyly zpět mnoho ztracených pozic, především ale z rukou jiných protivníků než Islámského státu [84].

Islámskému státu přibyl se vstupem Rusů do války v Sýrii nový protivník. Rusové bombardovali jeho pozice intenzivně a efektivně, když se zaměřovali nejen na jeho pozice, základny či sklady, ale také na jeho cisterny, převážející ropu [84]. Přesto byl Islámský stát ještě schopen přejít v Sýrii do ofenzívy, když dobyl v prosinci roku 2016 antické město Palmýra, v centrální provincii Homs. V duchu vyhraněné salafistické ideologie v tomto městě zničil řadu památek a nechal zde veřejně a teatrálně popravovat své zajatce [31].

Zatímco mezi Západem a syrskými kurdskými milicemi, které byly známy pod zkratkou YPG existovalo spojení, Turecko tyto kurdské milice považovalo z historicko-politických důvodů za teroristické [4]. Po sérii teroristických útoků Islámského státu na tureckém území se turecká vláda rozhodla pro pozemní invazi do Sýrie s tím, že dostane pod svou kontrolu pás území na jih od svých hranic. Turecká armáda při této invazi zaútočila jak na Islámský stát, tak na jednotky YPG. Od listopadu roku 2016 do února roku 2017 turecká armáda spolu s jednotkami Svobodné syrské armády bojovala s Islámským státem o město al-Báb, v severní Sýrii [85].

Spojenectví mezi Kurdy a mezinárodní koalicí vedenou USA zesílilo po úspěšném odražení útoku Islámského státu na převážně kurdské město Kobani [4]. Zatímco mezinárodní koalice bojovala s Islámským státem ze vzduchu, hledala zároveň spolehlivého spojence pro boj s džihádisty na zemi. Kurdové se ukázali jako spolehliví bojovníci a získali podporu mezinárodní koalice [4], ale kvůli složitým mezietnickým vztahům na syrském bojišti bylo zapotřebí začlenit do bojových operací proti Islámskému státu také arabské bojovníky [32].

Dne 10. října roku 2015 vznikla organizace s názvem Syrské demokratické síly. Jednalo se o organizaci složenou většinou z jednotek YPG a menšinou z jednotek arabských bojovníků. Jejím hlavním cílem bylo zničení Islámského státu a následným cílem vybudování nového režimu v Sýrii, který bude demokratický, inkluzivní a pluralitní [4]. Syrské demokratické síly si vytyčily za cíl vyhnat Islámský stát nejdříve ze severní provincie Hasaká a poté zaútočit na nejvýznamnější město pod kontrolou Islámského státu v Sýrii, Rakká [32].

Syrská armáda s vydatnou vzdušnou podporou ze strany Rusů dobyla 22. prosince roku 2016 významné město Aleppo a zajistila si tak odrazový můstek pro další bojové operace na severu Sýrie. 2. března roku 2017 definitivně vyhnala Islámský stát z Palmýry [31]. Syrská armáda postoupila také na severu země a zapojila se do bitvy s Islámským státem o al-Báb, byť nekoordinovaně s Turky a jejich spojenci ani jednotkami Syrských demokratických sil [85].

Islámský stát v současné době stále bojuje o syrské město Rakká, které je posledním významným městem v Sýrii, které přetrvává pod jeho částečnou kontrolou. Syrské demokratické síly zaútočily na město z několika směrů a dobyly z rukou Islámského státu některé čtvrti, ale nezodpovězenou otázkou zůstává, jestli to budou ony, armáda syrského režimu či jiná strana konfliktu bojující proti Islámskému státu, kdo město po jeho osvobození převezme pod svou správu [120].

2.3 Taktika boje a způsob provedení teroristických útoků Islámského státu

2.3.1 První operační kruh

Islámský stát pro své bojové a teroristické aktivity přijal strategii tří kruhů. První kruh je bezprostřední geografický rozměr chalífátu, kde Islámský stát uplatňuje taktiku ozbrojeného konvenčního boje. Jeho protivníky v této oblasti jsou především syrská a irácká armáda, dále pestrá škála povstalců proti režimu Bašára Asada a šíitské milice podporované Íránem. Jeho protivníkem jsou i sunnitské kmenové milice, které se nechtějí podříditi drastickým normám práva šaría. Jedním z nejvíce schopných protivníků v tomto strategickém prstenci jsou kurdské milice, v Sýrii známé pod zkratkou YPG a v Iráku známé jako Pešmergové [4]. Islámský stát v boji proti svým nepřítelům v prvním kruhu používá konvenční sečné a palné zbraně [27] [78].

Těžká technika v rukou Islámského státu pochází především z vyrabovaných skladů armády bývalého režimu Saddáma Husajna. Další těžké techniky se Islámský stát při své bleskové ofenzivě v roce 2014 zmocnil, když porazil jednotky irácké armády ve městech Fallúdža, Mosul a Tikrít. Tato technika byla z většiny dodaná irácké vládě jejími zahraničními spojenci [2].

Co se týče islamisty v jejich propagandistických videích hojně využívaných terénních vozidel humvee, jedná se jednoznačně o americkou techniku, kterou islamisté ukořistili ve skladech irácké armády během jejich bleskového dobytí Mosulu v červnu roku 2014 [1] [27].

Co se bojové taktiky týče, Islámský stát je při svých útocích i obraně pozic značně adaptabilní. Mistrně využívá například členitosti terénu a klimatických podmínek projevujících se čas od času písečnými bouřemi, které poskytují jeho bojovníkům krytí před nepřátelským letectvem a nepříteli znemožňují efektivně a koordinovaně reagovat na útoky džihádistů [87].

Při obraně měst pod svou kontrolou Islámský stát nasazoval ostřelovače a vedl protiútoky pomocí improvizovaných výbušných zařízení vozidlového typu. Hlavní komunikace do měst často hustě zaminoval. Ztížit postup iráckých jednotek se v některých případech snažil i podnikáním vpádů do jejich týlu, které mu umožňovala hustá síť vyhloubených tunelů pod městy [88]. Při bitvě o Mosul se snažil také znemožnit nasazení iráckého a koaličního letectva tím, že zapaloval ropné vrty, čímž navíc vypouštěl zplodiny hoření, které trávil obyvatelstvo a postupující jednotky [34].

Příčinou jeho úspěšné expanze v prvním operačním kruhu byla především taktika rozsévání strachu, umocněná mistrně odvedenou prací v oblasti propagandy [1] [4].

Islámský stát také dokázal využít vnitřních konfliktů, které zmítaly Irákem a Sýrií. V Sýrii udeřil ve chvíli, kdy byly vládní jednotky i povstalci vzájemnými boji oslabeni a v Iráku využil sektářské nevraživosti mezi sunnitským a šiitským obyvatelstvem a nedůvěry sunnitského obyvatelstva k šiitské vládě [1].

2.3.2 Druhý operační kruh

Druhý kruh je oblast až na pár výjimek geograficky oddělená od chalífátu, rozprostírající se na území ovládaném vládou jiného svrchovaného státu nebo pod kontrolou jiného nepřátelského režimu. Jedná se převážně o více či méně destabilizované státy s většinovou muslimskou populací. Tyto oblasti jsou například na egyptském Sinajském poloostrově, v Libyi či Afghánistánu. Zde působí Islámský stát v menším počtu svých jednotek a v boji s nepřítelem, který území ovládá, využívá gerilové taktiky. Islámský stát zde disponuje určitým logistickým zázemím, ale z dlouhodobého hlediska by neuspěl v přímých bojových střetech s jednotkami, které oblast ovládají. Tyto jednotky mají v případě Sinajského poloostrova podobu egyptské armády, v případě Afghánistánu jde o konkurenční islamistické hnutí Tálibán a například v Libyi jimi jsou islamistické i prozápadně orientované milice [27] [78].

Cílem v tomto operačním kruhu je destabilizovat region, udržovat vojenské jednotky nepřátelského státu nebo režimu v neustálém napětí a mezi obyvatelstvem šířit strach. Cílem tedy není dosahovat dlouhodobě územních zisků, ale pouze bránit zde své logistické zázemí [27] [78].

Téměř na denním pořádku uplatňuje Islámský stát v těchto oblastech taktiku kombinace sebevražedných útoků s rychlými přepady policejních stanic, kontrolních stanovišť nebo shromaždišť místního civilního obyvatelstva [27] [78].

Do tohoto kruhu spadá většina přímých provincií Islámského státu. Jde o ty provincie, kde před jejich splynutím s Islámským státem již bojovaly některé salafistické skupiny. Kromě zmíněného Afghánistánu, Libye a Sinaje se jedná ještě o oblast severního Kavkazu a Nigérii [27] [78].

Do tohoto kruhu spadá ale i řada teroristických organizací, které přísahaly věrnost Islámskému státu a nejsou jeho přímými provinciemi, a které převážně gerilově útočí na bezpečnostní složky na území, kde působí. Mezi mnohými stojí za zmínku skupina Abú Sajáfa, která gerilově bojuje proti filipínské armádě a její logistické zázemí se nachází v neprostupných džunglích filipínského souostroví Sulu [27] [78].

2.3.3 Třetí operační kruh

Třetí kruh útoků Islámského státu zahrnuje teroristické útoky v Evropě, severní Americe, Austrálii, jihovýchodní Asii, Izraeli, Turecku, Libanonu, Tunisku, Pákistánu a na Arabském poloostrově [27] [78].

Cílem operací v tomto prstenci je změna politického kurzu dané vlády prostřednictvím útoků na civilní obyvatelstvo a bezpečnostní složky, které jsou silně medializované a rozsévají strach [27] [78].

Islámský stát v těchto státech nemá žádnou logistickou základnu, pouze síť teroristických buněk, jejíž členové přijímají rozkazy od předáků Islámského státu [78]. Byť Islámský stát ohlásil vytvoření svých provincií v Saúdské Arábii, Jemenu, Alžírsku a v rámci Chorásánu také v Pákistánu, ani v jednom z těchto států není schopen útočit gerilovým, natož konvenčním stylem, a proto plánuje teroristické útoky, které mají pouze sporadickou frekvenci [78] [90].

Islámský stát v tomto kruhu nemá téměř žádnou podporu místního obyvatelstva, většinou ani muslimského. Výjimku tvoří takzvaní osamělí vlci, tedy lidé s různými pohnutkami a důvody pro realizaci útoků, kteří s Islámským státem ideologicky sympatizují v naprosto různorodé míře. Někteří z nich, kterým se již podařilo realizovat úspěšný teroristický útok, souhlasili s ideologií Islámského státu zcela nebo částečně, u jiných se nepotvrdila jakákoliv vazba na organizaci, přestože se Islámský stát k jejich útoku přihlásil [27] [78] [89].

Operativnost organizace zde komplikuje fakt, že se na její plány zaměřují jednotlivé zpravodajské služby. S rostoucími případy úspěšných teroristických útoků Islámského státu navíc přitvrzují státy ve své bezpečnostní a imigrační politice, takže Islámský stát je nucen zde přehodnocovat a diverzifikovat svou taktiku [89].

Z hlediska operačního módu jsou útoky realizovány pomocí různých prostředků, z nichž statisticky nejvíce byla doposud zastoupena nějaká forma trhavy, ať už na těle sebevražedného útočníka nebo v zavazadlech či automobilech. Dále pak Islámský stát při teroristických útocích využívá střelné zbraně, nejčastěji útočnou pušku AK-47. Ojedinelé nebyly ani útoky nožem, především u osamělých vlků, kterým nebyla poskytnuta ze strany Islámského státu žádná materiální ani finanční podpora [90].

Čtvrtou formou útoku, jaká byla zaznamenána, je nájezd nákladním automobilem do davu lidí. K využití automobilu k smrtícím útokům se přiklonil Islámský stát po relativně dlouhé době od počátku svých teroristických aktivit. Stalo se tak v době, kdy se státy začaly více zaměřovat na obchod se zbraněmi, zintenzivnily svou zpravodajskou činnost a zpřísnily bezpečnostní opatření na veřejných místech. Vedl ho k tomu prostý důvod spočívající v tom, že je takřka nemožné, aby bezpečnostní složky zabránily využití nákladního vozu, legálně pronajatého ke komerčním účelům, k nájezdu mezi davy lidí. Zároveň je poměrně jednoduché pro útočníky naplnit vůz dodatečně výbušným materiálem a jiným materiálem, který umocní letálnost útoku. V neposlední řadě je velice složité již rozjetý automobil směrem mezi davy lidí zastavit [89].

Kromě toho, že sám Islámský stát zorganizoval několik teroristických útoků, několikrát také vyzval své sympatizanty, aby podnikali útoky na obyvatelstvo zemí, které jsou členy mezinárodní koalice bojující proti Islámskému státu. Útoky mohou podle něj být provedeny kromě zmíněného využití nákladního vozu také palnými zbraněmi, noži či otrávením vody. V minulosti došlo k útokům palnými zbraněmi, ke kterým se přihlásil Islámský stát. Tyto útoky byly provedeny buď přímo členy Islámského státu, nebo osamělými vlky. U některých útoků osamělých vlků, ke kterým se přihlásil Islámský stát, se neprokázaly přímé vazby útočníků na organizaci nebo byly zveřejněny důkazy pouze o sympatiích k Islámskému státu [93].

Útoky palnými zbraněmi, ke kterým se přihlásil Islámský stát, se udály například v americkém San Bernardinu 2. prosince roku 2015, americkém Orlandu 12. června roku 2016 či v bangladéšské Dháce 1. července roku 2016. Při jiných útocích, zaútočil sebevražedný atentátník nebo byly provedeny pomocí na dálku odpálených výbušnin, ke kterým se přihlásil Islámský stát, se udály například v německém Ansbachu 24. července roku 2016, v turecké Ankaře 10. října roku 2015, v libanonském Bejrútu 12. listopadu roku 2015 či v saúdskoarabské Medině 4. července roku 2016. Možnosti útoku nožem využili útočníci, kteří se přihlásili k Islámskému státu, v kostele ve francouzském Saint Etienne 26. července roku 2016 [90] [91].

2.4 Historie teroristických útoků v systémech podzemní dráhy

V březnu roku 1995 zaútočila desetičlenná skupina z japonské náboženské sekty Óm šinrikjó na systém tokijského metra. Akce byla prvním teroristickým útokem za účasti chemických zbraní od druhé světové války. Sekta k útoku využila prudce toxický, nervově paralytický plyn sarin. Samotné rozšíření látky v metru mělo na svědomí pět členů komanda, kteří v sobě měli protilátky. Zasaženo bylo kolem 5500 lidí, z nichž 12 útok nepřežilo. Četné stopy zavedly úřady k apokalyptické sektě Óm šinrikjó, která chtěla nastolit nový světový řád násilnou cestou s využitím zbraní včetně nervového plynu [53].

V červenci roku 2005 zaútočila čtveřice útočníků v dopravních prostředcích městské hromadné dopravy v centru Londýna. Pachatelé byli islámští radikálové s vazbami na al-Káidu. K útoku využili jako výbušninu triaceton triperoxid, známou pod zkratkou TATP. Výbušniny měli pachatelé ukryty v batohách na zádech. Jedna výbušnina explodovala v autobuse městské hromadné dopravy, další 3 ve stanicích londýnského metra. Britský Parlamentní výbor po útoku zprostil britské bezpečnostní složky obvinění z toho, že mohly útoku zabránit a záchranné složky z toho, že nekonaly při útoku adekvátně. De facto tak konstatoval, že ze strany londýnských úřadů a bezpečnostních složek byl útok adekvátně zvládnut [56].

V březnu roku 2010 zaútočily dvě sebevražedné atentátnice na dvě soupravy vlaku v systému moskevského metra. O život připravily 40 cestujících. Pachatelky útoků byly napojeny na islamistické teroristy z organizace Kavkazský emirát. Motivem v tomto útoku byla snaha o uznání nezávislosti několika převážně muslimských autonomních republik v severním Kavkazu na Rusku [104].

V dubnu roku 2017 sebevražedný útočník původem z Kyrgyzstánu zaútočil v soupravě vlaku v systému metra v Petrohradě. Výbuch 16 cestujících zabil a 102 zranil. Stejně tak bylo ale mnoho lidských životů zachráněno, když strojvedoucí soupravy těsně po explozi v tunelu vyhodnotil, že bude správné nezastavit soupravu a dojet do stanice. Teroristický útok měl islamistický motiv, přihlásila se k němu teroristická skupina Prapor imáma Šamila, která má vazby na mezinárodní teroristickou síť al-Káida [38] [105].

3 CÍLE PRÁCE A HYPOTÉZY

3.1 Cíle práce

Cílem teoretické části diplomové práce je charakterizovat ideologii, historický vývoj, cíle a teroristickou činnost organizace Islámský stát a charakterizovat některé významné teroristické útoky na systémy podzemní dráhy ve světě.

V praktické části diplomové práce jsme si stanovili několik cílů.

Prvním cílem je provést kompletní analýzu teroristického útoku Islámského státu v bruselském metru. Její součástí budou analýza samotného útoku včetně pochybení při jeho řešení a analýza zabezpečení, které existovalo v bruselském metru před tímto útokem. Dále bude provedeno místní šetření zkoumající současné zabezpečení bruselského metra.

Druhým cílem je analyzovat systém zabezpečení pražského metra proti teroristickým útokům včetně provedení místního šetření zkoumajícího současný systém zabezpečení pražského metra.

Třetím cílem je vytvořit dotazníkové šetření, které bude reflektovat útok na bruselské metro a zkoumat názory respondentů pracujících v dopravní a bezpečnostní oblasti na úrovni zabezpečení systému pražského metra.

Čtvrtým cílem je s využitím komparativní metody porovnat úroveň zabezpečení systému bruselského metra s úrovní zabezpečení systému pražského metra a posouzení úrovně zabezpečení systému pražského metra proti teroristickému útoku.

Pátým cílem praktické části diplomové práce je vyhodnocení stanovených hypotéz na základě výsledků analýzy systému zabezpečení obou porovnávaných systémů podzemní dráhy, místního šetření, dotazníkového šetření, strukturovaného rozhovoru, SWOT analýzy a komparativní metody.

Výchozím cílem celé práce bude návrh bezpečnostních opatření pro systém pražského metra, a to na základě všech získaných poznatků během tvorby práce.

3.2 Stanovení hypotéz

Na základě stanovených cílů práce jsme stanovili následující hypotézy, které budou potvrzeny či vyvráceny pomocí všech využitých výzkumných metod.

Hypotéza 1 *Předpokládáme, že systém pražského metra je lépe zabezpečen proti teroristickému útoku, než byl systém bruselského metra v době před útokem z 22. března roku 2016.*

Hypotéza 2 *Předpokládáme, že systém pražského metra se všemi jeho bezpečnostními prvky je adekvátně zabezpečen proti teroristickému útoku.*

4 METODIKA

V diplomové práci jsme využili několika výzkumných metod. Nejprve byla využita analýza, pomocí které byl proveden detailní rozbor teroristického útoku v bruselském metru se zaměřením na chyby v systému zabezpečení tohoto metra a řešení tohoto útoku. Dále bylo provedeno místní šetření autorem práce v systémech bruselského a pražského metra za účelem analýzy současných systémů zabezpečení těchto komplexů. Při místním šetření byly zkoumány konkrétní bezpečnostní prvky v obou zmíněných systémech podzemní dráhy.

Jako další metoda byl využit sběr dat s využitím anonymního dotazníku. Dotazník byl distribuován mezi pracovníky v oblasti Městské hromadné dopravy v Praze a Magistrátu hlavního města Prahy a příslušníky složek integrovaného záchranného systému zařazených do oblasti Prahy. Tyto oblasti jsme zvolili z toho důvodu, že odpovědi respondentů z těchto oblastí mají pro naši práci nejvíce vypovídající hodnotu. Otázky v dotazníku slouží k získání názorů zaměstnanců v dopravní a bezpečnostní oblasti na úroveň zabezpečení systému pražského metra a možnosti jejího zvýšení.

Následující výzkumnou metodou, kterou jsme využili je strukturovaný rozhovor se zaměstnancem Ministerstva vnitra, Odboru bezpečnostní politiky a prevence kriminality, zaměřený na získání informací o systému zabezpečení bruselského a pražského metra.

Další využitou výzkumnou metodou je SWOT analýza, která má za cíl poskytnout shrnutí slabých a silných stránek systému pražského metra a přispět tak k představě o úrovni jeho zabezpečení a připravenosti čelit hrozbě teroristického útoku.

Jako další výzkumná metoda byla použita komparativní metoda. Pomocí této metody je porovnáván systém zabezpečení bruselského metra, kterým systém bruselského metra disponoval v době před útokem, se současným systémem zabezpečení pražského metra. Porovnáním současného systému zabezpečení bruselského metra se systémem zabezpečení, kterým disponoval v době před útokem, je sledován postup bruselských institucí ve zvýšení úrovně zabezpečení metra. Autor práce se pomocí této metody snaží zjistit, zda byl v podmínkách systému pražského metra bruselský útok a následně přijatá opatření dostatečně reflektována a jakým způsobem je systém pražského metra zabezpečen proti teroristickému útoku.

5 PRAKTICKÁ ČÁST

5.1 Analýza teroristického útoku Islámského státu na bruselské metro

V této kapitole je naším úkolem provést detailní analýzu útoku Islámského státu v bruselském metru. Nejprve se věnujeme bezpečnostním prvkům, kterými systém bruselského metra disponoval před útokem, následuje analýza samotného útoku a zhodnocení řešení útoku ze strany operátora bruselského metra, úřadů a zasahujících složek. Poté provádíme místní šetření v systému bruselského metra zkoumající stávající bezpečnostní prvky, které nám ukazují, jak se bruselská strana z útoku poučila a k jakým krokům se po útoku odhodlala, které by měly zvýšit ochranu cestujících.

5.1.1 Systém zabezpečení metra v Bruselu proti teroristickým útokům v době před útokem

Systém zabezpečení, jakým disponovalo metro v Bruselu před útokem, byl až na výjimky shodný se systémem, jakým disponuje v současné době. Vstupy a výstupy z prostor metra byly možné pouze přes turnikety. Turnikety mohou sloužit jako bezpečnostní prvek ve dvou směrech. Jednak je možné jimi usměrňovat proud cestujících do a z prostor metra, dají se pro potřeby snazší kontroly osob uzavřít či pro potřeby evakuace zcela rozevřít. Dále vytvářejí užší koridor, na který jsou zaměřeny kamery, což může dopomoci k snazší identifikaci osob [116].

V systému bruselského metra nebyl před útokem nainstalován žádný druh detektoru, ať už by se jednalo o detektor kovů, výbušnin nebo jiný typ detektoru. Nebyla zde tedy možnost odhalit výbušninu, kterou pachatel pronesl do přepravních prostor [116].

Kamerovým systémem bruselské metro disponovalo, kamery zde byly a stále jsou nainstalovány ve vysokém počtu. V době útoku se jednalo převážně o 360stupňové kamery pokrývající téměř všechny prostory systému metra. Jak mohou posloužit k ochraně před teroristickým útokem, to je otázka více faktorů. Jak jsme se dozvěděli z našeho rozhovoru

s odborníkem z bezpečnostní oblasti, kamerový systém jako bezpečnostní prvek by musel být doplněn lidským faktorem v podobě vyškoleného bezpečnostního personálu [116].

Dalším bezpečnostním prvkem mohou být speciálně upravené odpadkové koše. V systému bruselského metra se nacházely převážně igelitové odpadkové koše, které byly průhledné pravděpodobně z toho důvodu, aby bylo v případě umístění NVS do odpadkového koše, toto zařízení dobře viditelné pro cestující a bezpečnostní složky [116].

Nástupní platformy se všemi typy míst k sezení jsou řešeny tak, aby šance ukrýt v tomto prostoru NVS byla minimální. Vlakové soupravy operovaly v systému bruselského metra v době před útokem ve dvou konstrukčních provedeních. Zatímco v typu soupravy, ve které byl spáchán v následující kapitole analyzovaný teroristický útok, není možné ukrýt NVS pod sedadly, druhý typ soupravy je konstruován tak, že toto možné je [116].

Personální prvky zabezpečení v bruselském metru existovaly před útokem v podobě příslušníků policie ze speciálního oddělení dohlížejícího na bezpečnost v systému metra [113]. Jejich přítomnost se mnohonásobně zvýšila a byla doplněna o příslušníky armády až v době po útoku.

5.1.2 Analýza útoku

V úterý 22. března roku 2016 se v hlavním městě Belgie, Bruselu, odehrály dva koordinované, po sobě jdoucí teroristické útoky. Útoky byly organizovány, financovány a provedeny členy teroristické organizace Islámský stát. Cílem těchto útoků byly mezinárodní letiště a systém podzemní dráhy, tedy měkké cíle. Jako první udeřila trojice atentátníků na bruselském mezinárodním letišti Zaventem, v jeho odbavovací hale. Trojice útočníků měla dle zdrojů obeznámených s vyšetřováním v plánu zaútočit cíleně na židovské cestující či cestující do USA nebo Ruska. V 7:58 hodin místního času aktivovali dva útočníci, Nadžim Laachraoui a Ibrahím el-Bakraoui, bomby ve svých zavazadlech. Třetí útočník, Muhammad Abrini, na letišti nechal výbušninu a poté prostory letiště opustil. U této výbušniny nedošlo k detonaci. Dohromady si útok na letišti vyžádal životy 16 lidí a mnoho dalších bylo zraněno [94].

Přesně v 9 hodin a 11 minut středoevropského letního času došlo k druhému teroristickému útoku, v systému bruselského metra [95].

Pachatelem útoku byl Chalíd el-Bakraoui [77] [97]. Chalíd se narodil v Bruselu a vyrůstal v severozápadní bruselské čtvrti Laeken [95]. V době útoku mu bylo 27 let a již měl za sebou kriminální minulost, zahrnující krádeže aut a ozbrojené přepadení banky. Za tyto trestné činy byl odsouzen k pěti letům vězení, ale byl předčasně podmíněčně propuštěn. Podmínky svého propuštění porušil, proto na něj byl vydán zatykač Interpolem. Chalíd byl přes to schopen si opatřit falešné doklady a pronajmout si byt na falešné jméno v bruselské čtvrti Forest a dům v belgickém městě Charleroi [95] [77]. V souvislosti s vyšetřováním teroristických útoků v Paříži z listopadu roku 2015 unikl Chalíd policii [95].

Dne 18. března roku 2016 byl dopaden Salah Abdeslam, jediný přeživší terorista přímo zainteresovaný v pařížských útocích [74]. Tento vývoj událostí uspil rozhodnutí Chalída a dalších atentátníků zaútočit v Bruselu [76].

Chalíd zaútočil v metru sám a jediným dalším člověkem s nepřímou účastí na útoku byl muž, identifikovaný jako Usáma Krayem. Jednalo se o tehdy 23letého občana Švédska, kterého zachytily kamery spolu s Chalídem ve stanici metra Maelbeek těsně před tím, než Chalíd v metru zaútočil [39] [40] [77].

Krayem byl v dubnu roku 2016 zatčen a obžalován z podílu na teroristických útocích v Paříži a Bruselu a členství v teroristické organizaci. V bruselském útoku měl sehrát svou roli tím, že útočníkům nakoupil kufry pro uložení výbušnin [77].

Improvizovanou výbušninou, která byla použita v útoku v bruselském metru, byl triaceton triperoxid, zkráceně TATP. Jedná se o látku, která dokáže způsobit i v relativně malém množství velice silný výbuch. Tato látka je ale také značně nestabilní, reaguje citlivě i na mírný náraz či teplotní změny. Výhoda jejího použití tkví v tom, že je možné ji relativně snadno vyrobit doma. K její výrobě jsou zapotřebí pouze tři ingredience – koncentrovaný peroxid vodíku, kyselina sírová a aceton. Další výhodou této výbušniny tkví v tom, že je špatně detekovatelná [41] [42] [43].

Zatímco útočníci na letišti Zaventem měli výbušniny ukryté ve svých zavazadlech, Chalíd měl pravděpodobně výbušninu uloženou v sebevražedném pásu na svém těle [43].

Chalíd nastoupil ve stanici Maelbeek do prostředního vozu z třívozové soupravy vlaku jedoucí po lince 5. Souprava metra dorazila do stanice Maelbeek ze stanice Schuman a pokračovala do stanice Art-Lois ve směru do centra [95]. Jak informoval operátor bruselského metra STIB-MIVB, ve chvíli, kdy se zavřely dveře soupravy a souprava vyjela ze stanice Maelbeek, došlo k detonaci bomby [44] [97].

Bomba byla odpálena v prostředním voze soupravy [44]. Exploze těžce poničila soupravu vlaku. Světla okamžitě zhasla. Okolí exploze zahalil hustý dým a prudce stoupla teplota [96].

Strojvedoucí okamžitě zastavil soupravu metra, aby mohlo dojít k rychlé evakuaci. Dle svědectví přeživších byli lidé v soupravě nejprve v naprostém šoku. Teprve po chvíli nastala panika, která byla ještě umocněná tím, že do médií se již dostaly informace o výbuchu na letišti Zaventem [96]. Cestujícím se podařilo po určité době otevřít dveře soupravy a došlo k evakuaci. V jednom z hotelů nedaleko stanice Maelbeek byla zřízena dočasná ošetrovna [96].

Při explozi usmrtil Chalíd sebe a 16 dalších lidí. Desítky dalších lidí zranil. Všechny usmrcené se podařilo identifikovat [40].

Útok byl významný z hlediska výběru cílové lokality. Stanice metra Maelbeek, kde došlo k explozi, se nachází přibližně 600 metrů od sídla Evropského parlamentu. Přibližně 300 metrů od stanice jsou také sídla Evropské komise a Rady Evropské unie. Z pohledu Islámského státu tak jeho členové zaútočili v srdci Evropské unie, jejíž členské státy jsou z většiny zapojeny do mezinárodní koalice bojující s touto teroristickou organizací v Sýrii a Iráku [48] [97].

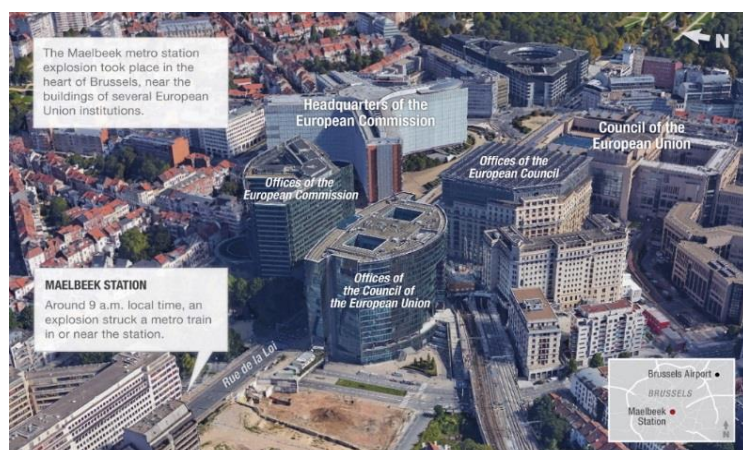
System metra byl uzavřen v 9 hodin a 27 minut, v 10:00 hodin byl uzavřen celý veřejný dopravní systém v Bruselu. Stanice metra Maelbeek byla znovu otevřena 25. dubna roku 2016 [97].

Již v reakci na útok na letišti Zaventem byl na celém území Belgie vyhlášen nejvyšší stupeň ohrožení [40]. Vyhlášení tohoto stupně v praxi znamenalo, že Belgie je bezprostředně ohrožena teroristickými útoky. Veřejná doprava byla po útocích omezena, vlaková nádraží v Bruselu byla na několik hodin uzavřena. Do Bruselu byly také povolány stovky vojáků [97].

Po útocích byla provedena razie na předměstích Bruselu, která jsou obývána především imigranty. V bytě ve čtvrti Schaerbeek, který obývali atentáčníci před odjezdem na letiště Zaventem, bylo nalezeno 15 kilogramů stejného typu výbušniny, která byla použita při útoku v bruselském metru i na letišti [50] [95]. Muhammad Abrini byl dopaden dne 8. dubna roku 2016 [77].

Obr. 1 – Místo exploze [114]

Obr. 2 – Vzdálenost institucí Evropské unie od místa exploze [115]

5.1.3 Pochybení, ke kterým došlo v souvislosti s útokem

Před spácháním teroristického útoku v bruselském metru se belgické úřady dopustily několika závažných chyb [98].

Chalíd el-Bakraoui porušil podmínky svého předčasného propuštění z vězení například tím, že se pokusil odcestovat do Sýrie, ale byl zadržen na turecko-syrských hranicích a deportován do Nizozemí [95] [98]. Belgické úřady ale na zprávu nijak nereagovaly. Chalída nezadržely, nesledovaly ani nevyslechly. Tuto chybu belgické úřady připustily [98]. Připustily také, že nevěnovaly patřičné úsilí sledování osob, které se vrátily ze Sýrie, kde bojovaly v řadách Islámského státu [98].

K chybám došlo také při komunikaci mezi bruselskými úřady a operátorem bruselského metra STIB-MIVB. V reakci na útok na letišti Zaventem byl bruselskými úřady v 8 hodin a 50 minut vydán pokyn k zastavení provozu metra. V 9 hodin a 4 minuty byl navíc vyhlášen nejvyšší stupeň ohrožení teroristickými útoky. K útoku došlo v 9 hodin a 11 minut, tedy 21 minut po vydání pokynu k zastavení provozu metra. Systém metra byl uzavřen v 9 hodin a 27 minut, tedy až 16 minut po samotném útoku. Operátor STIB-MIVB se později hájil, že tento pokyn vůbec neobdržel. Výsledkem bylo, že provoz metra i přes pokyn k jeho zastavení pokračoval a došlo k útoku ve stanici Maelbeek [98].

Na základě analýzy útoku a rozhovoru s odborníkem z Ministerstva vnitra, Odboru bezpečnostní politiky a prevence kriminality, jsme zjistili, že při řešení situace po útoku ze strany zasahujících složek nedošlo k žádnému pochybení. Pokud se zohlední operační časy a dojezdová doba, zasahující složky v tomto ohledu nepochybily. Exploze způsobila posunutí vlakové soupravy do tunelu, ve kterém je vždy ztížená následná evakuace. Cestující se v tomto případě evakovali sami, ale nedošlo k žádnému pochybení ze strany zasahujících složek, které by vedlo ke zvýšení počtu obětí mezi cestujícími. Situace byla řešena zasahujícími složkami naprosto standardně.

Stejně tak nedošlo k selhání bezpečnostních prvků v samotném systému metra. Systém bruselského metra nedisponoval v době před útokem a nedisponuje ani v současnosti jakýmkoliv detekčními rámy. Pokud tedy Chalíd prošel skrze turnikety, bylo by možné jej zastavit od spáchání útoku už jen namátkovou kontrolou bezpečnostními složkami či

pracovníky STIB-MIVB. Chalídovi však nikdo cestu nezkřížil a jiný bezpečnostní prvek, nainstalovaný v systému bruselského metra, mu prakticky nemohl v plánu zabránit.

5.1.4 Stávající systém zabezpečení bruselského metra proti teroristickému útoku

Za účelem získání přehledu o stávajícím systému zabezpečení bruselského metra bylo v tomto systému vykonáno místní šetření. Pozornost jsme zaměřili především na konkrétní stanici, kde došlo k teroristickému útoku, dále na stanice v obou směrech od místa útoku a dvě víceúrovňové přestupní stanice v rámci sítě bruselské podzemní dráhy.

Místní šetření bylo vykonáno ve stanicích metra Maelbeek, kde k teroristickému útoku došlo, dále ve stanici Schuman, odkud souprava přijela do stanice Maelbeek. Poté bylo zkoumáno zabezpečení stanice Art-Lois, která je přestupovou stanicí a do které souprava mířila ve chvíli, kdy došlo k explozi. Pozornost byla dále zaměřena na přestupové stanice Gare du Midi a Gare Centrale. Celkem tedy bylo zkoumáno zabezpečení v 5 stanicích bruselského metra, z toho v 3 přestupových stanicích. Zkoumali jsme rovněž bezpečnost přepravy v metru během jízdy různými soupravami vlaku. Místní šetření bylo provedeno 1. a 2. července roku 2017.

Zkoumali jsme veškeré prvky zabezpečení, které by mohly ovlivnit úspěch teroristické akce, provedené stejným způsobem, jako 22. března roku 2016.

Všiměli jsme si následujících prvků:

- přítomnosti příslušníků policie a armády před vstupy do systému metra a uvnitř
- rozmístění turniketů
- struktury odpadkových košů
- počtu a rozmístění kamer
- počtu a rozmístění požárních hlásičů
- charakteru únikových tras a jejich plánů
- struktury a výbavy vlakových souprav a nástupišť
- zařízení sloužících ke komunikaci mezi řidičem a cestujícími uvnitř soupravy
- bariér a zátarasů sloužících k blokování vozidla při vstupech do metra

Stanice Gare du Midi je třístupňovým přestupovým uzlem. Vypozorovali jsme, že bezpečnostní složky se pohybují pouze v některých z těchto úrovní, svou hlídkovou činností zdaleka nepokrývají většinu stanice. Nevypozorovali jsme z jejich strany žádnou namátkovou kontrolu cestujících v metru. Co se týče kamer, jsou 360stupňové a rozmístěny v této i dalších stanicích ve značně vysokém počtu. Konkrétně na Gare du Midi jich byly nainstalovány desítky. Turnikety byly nainstalovány ve všech stanicích, nevypozorovali jsme žádnou možnost dostat se z a do systému podzemní dráhy jiným způsobem než skrze turnikety. Rovněž vysoké bylo pokrytí požárními hlásiči. Před vstupem do komplexu Gare du Midi nebyly žádné betonové ani jiné zátaras, které by zabránily dostat se do komplexu pomocí vozidla, avšak toto vozidlo by se nedostalo přímo do prostor metra, kam vedly pouze úzké eskalátory a schodiště. Odpadkové koše jsou v této stanici vybaveny průhledným igelitovým pytle, pravděpodobně proto, aby případný nástražný výbušný systém byl pro cestující a bezpečnostní složky lépe viditelný. Stanice je sporadicky vybavena přehlednými technickými plány struktury stanice a únikových východů.

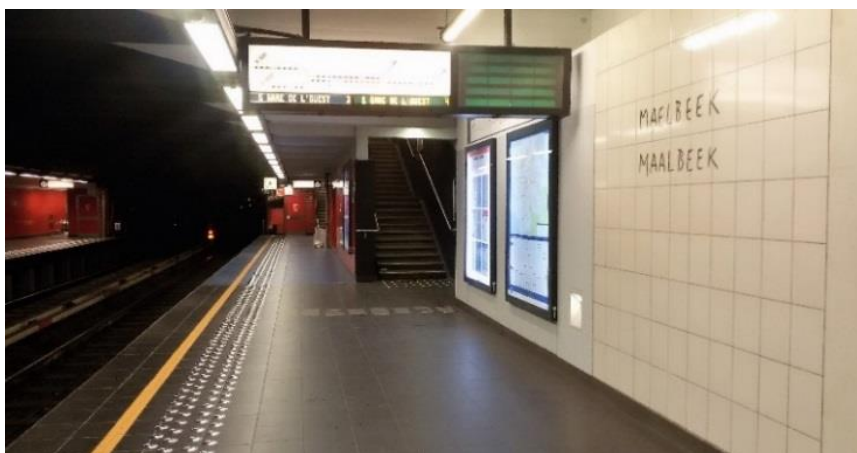
Obr. 3 – Kamerový systém ve stanici Gare du Midi – zdroj autor

Obr. 4 - Kamerový systém a turnikety ve stanici Art-Lois – zdroj autor

Stanice Art-Lois je rovněž přestupovým uzlem a stanicí, kam při teroristickém útoku mířila souprava vlaku ze stanice Maelbeek. Pokrytí kamerami, technickými plány, hlásiči a turnikety je shodné se stanicí Gare du Midi. Bezpečnostní složky v této stanici nejsou pravidelně přítomny. Odpadkové koše jsou rozmístěny v prostorách metra hojně a všechny obsahují průhledný igelitový pytel, díky čemuž mají bezpečnostní složky a cestující dobrý přehled o obsahu koše. Tato stanice má mnoho východů, které ústí rovnou na ulici, na rozdíl od stanice Gare du Midi, kde systém metra ústí do komplexu vlakového a autobusového nádraží. Tyto vstupy do metra jsou chráněny zhruba jeden metr vysokými železnými sloupy proti vjezdu vozidel.

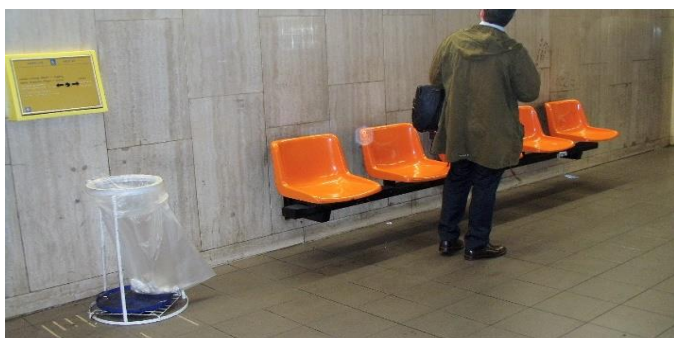
Jako třetí byla prozkoumána stanice metra Maelbeek. V této stanici došlo k teroristickému útoku Islámského státu. Vybavení stanice bezpečnostními prvky bylo shodné s ostatními stanicemi. Celá stanice je pokryta kamerovým systémem a přímo na nástupiště není možné najet vozidlem, kvůli úzkým schodištím a eskalátoru. Vstup k eskalátorům a schodištím ale zabezpečen proti vjezdu vozidla není, žádné zátarasy zde nejsou. Vypozorovali jsme rovněž, že eskalátory jsou relativně dlouhé a stejně tak schodiště, která jsou navíc velice strmá. Tento fakt může mít neblahý dopad na případnou evakuaci po útoku. Bezpečnostní složky, dle našeho pozorování, nebyly po celou dobu našeho šetření ve stanici přítomny.

Obr. 5 – Stanice Maelbeek, kde došlo k útoku – zdroj autor

Obr. 6 – Plán stanice Gare du Midi – zdroj autor

Obr. 7 – Odpadkový koš ve stanici Gare du Midi – zdroj autor

Obr. 8 – Sloupy ve stanici Art-Lois – zdroj autor

Čtvrtou zkoumanou stanicí byla stanice Schuman, ze které přijela do stanice Maelbeek souprava vlaku těsně před tím, než explodovala. Stanice se nachází přímo pod budovami institucí Evropské unie. Prvky zabezpečení byly shodné s těmi v ostatních stanicích. Dostat se do a ze stanice není možné jiným způsobem než přes turnikety. Stanice je velice dobře pokryta kamerami, které jsou zde nainstalovány ve vysokém počtu. Na platformy přímo ve stanici metra není možné se dostat z venku pomocí vozidla. Na to jsou vstupy, které jsou většinou v podobě eskalátorů a schodů příliš úzké a širší vstupy jsou chráněny betonovými sloupy. Stejně tak není možné dostat se s vozidlem přímo k budovám institucí Evropské unie, které jsou chráněny silnými mramorovými bariérami. Ve vestibulu této stanice jsme zaznamenali další druh odpadkových košů, pro třídění odpadu. V těchto koších byly různobarevné igelitové pytle, skrz které nebylo příliš dobře vidět. Nenacházeli se sice přímo na nástupištích metra, ale některé jsme zpozorovali na nástupištích vlaku, které se nacházejí o úroveň výše než ty určené pro metro. Na nástupištích metra byly koše s dobře průhlednými igelitovými pytlí stejného typu jako v předešlých stanicích. Stejně jako v předešlých stanicích, ani v této významné stanici se po dobu naší analýzy nenacházeli žádní policisté, strážníci ani vojáci.

Obr. 9 – Odpadkové koše ve vestibulu stanice Schuman – zdroj autor

Poslední zkoumanou stanicí byla stanice Gare Centrale. Jde o stanici metra situovanou pod bruselským hlavním vlakovým nádražím. Co se týče prostor vlakového nádraží, byly zde zpozorovány ozbrojené vojenské hlídky. Nebyly zaznamenány žádné namátkové kontroly, ale hlídky vykonávaly svou činnost dle našeho názoru pozorně a ostražitě. Vstupy do prostor metra zvenčí jsou chráněny betonovými sloupy, jako u předešlých stanic. Ostatní bezpečnostní prvky jsou shodné s předešlými stanicemi, to znamená stanice je výborně pokryta kamerovým systémem a požárními hlásiči, nacházejí se v ní průhledné igelitové odpadkové koše, turnikety jsou nainstalovány u každého vstupu a výstupu z metra.

Co se týče vlakových souprav, zaznamenali jsme při naší analýze, že dopravní podnik STIB-MIVB využívá dva typy. Všimli jsme si, že v jedné ze souprav, konkrétně v tom typu soupravy, v jakém byl spáchán teroristický útok, není technicky možné ukrýt zavazadlo s NVS pod sedadlo, aniž by bylo zpozorováno. V druhém typu soupravy jsou sedačky technicky řešené tak, že toto možné je. Všechny soupravy jsou vybaveny komunikačním přístrojem v případě naléhavosti, který se spouští jednoduchým tlačítkem a je obousměrný. Je tedy možný příjem zpráv od strojvedoucího soupravy i odeslání hlasové zprávy směrem k němu.

Při našem místním šetření jsme rovněž zaznamenali, že se turnikety v případě jejich nastavení na evakuační režim zcela rozevrou a neomezují cestující v rychlém úniku z prostor metra.

Během našeho šetření jsme zaznamenali tři typy laviček umístěných ve zkoumaných stanicích metra. Pod všechny tyto lavičky je dobře vidět, zavazadlo s NVS by pravděpodobně bylo cestujícími odhaleno.

Obr. 10 – Jedna z variant vlakové soupravy – zdroj autor

Obr. 11 – Varianta soupravy, v jaké došlo k útoku – zdroj autor

Obr. 12 – Jedna z variant vlakové soupravy – zdroj autor

Obr. 13 – Prostor pod sedadly – zdroj autor

Obr. 14 – Komunikátor v soupravě – zdroj autor

5.2 Systém zabezpečení pražského metra a připravenost složek IZS na teroristický útok v systému pražského metra

V této kapitole se komplexně věnujeme systému zabezpečení pražského metra. Nejprve jsou představeny dokumenty a plány, které souvisejí s bezpečností pražského metra, včetně relativně nového dokumentu Koncepce ochrany měkkých cílů. S pomocí informací získaných z dopravního průzkumu, výsledků našeho dotazníkového šetření a na základě analýzy útoku na bruselské metro jsme vytipovali 5 stanic v systému pražského metra, které by se mohly stát terčem útoku teroristů. V těchto stanicích jsme provedli místní šetření, při kterém jsme získali poznatky o systému zabezpečení pražského metra proti teroristickým útokům. Jednotlivé bezpečnostní prvky představujeme v jedné z podkapitol. Jedna z podkapitol je věnována také plánům budoucích investic do systému zabezpečení pražského metra. V této kapitole se dále věnujeme činnosti složek IZS při přípravě a řešení potenciálního teroristického útoku v prostorách pražského metra.

5.2.1 Dokumentace související se zabezpečením metra

Pro úspěšné zhodnocení připravenosti systému pražského metra čelit teroristickému útoku je nezbytné začlenit do systému zabezpečení také dokumentaci, která je klíčová pro přípravu na případný útok či jeho řešení. V této kapitole popíšeme klíčové dokumenty, které se k zabezpečení metra vztahují.

5.2.1.1 Koncepce ochrany měkkých cílů pro období 2017-2020

Podnět vytvořit Koncepci ochrany měkkých cílů pro období 2017-2020 vzešel z Usnesení vlády č. 711 ze dne 27. července roku 2016 k Protiteroristickému balíčku. Tento dokument má za cíl vybudovat národní systém ochrany měkkých cílů, tedy objektů, prostor nebo akcí s vysokou koncentrací lidí, vysokou pravděpodobností velkého počtu obětí při případném útoku a nízkou úrovní zabezpečení, kam lze zařadit i dopravní prostředky včetně metra. Vychází přitom ze zkušeností s teroristickými útoky jinde ve světě. Smyslem tohoto systému ochrany měkkých cílů je umožnit komplexní, rychlou a pružnou reakci na ohrožení měkkých cílů a zajistit připravenost samotných měkkých cílů na teroristický útok tak, aby jeho dopady a škody byly podstatě zmírněny [106].

Tato koncepce vytyčuje hlavní přístupy ochrany měkkých cílů. Zejména jde o proaktivní přístup k ochraně měkkých cílů, který je nejen úkolem státu, ale také samosprávy a v neposlední řadě vlastníků, majitelů či správců měkkých cílů. Tyto proaktivní přístupy mají být podepřeny efektivní spoluprací, komunikací a koordinací všech dílčích prvků v daném místě, které je měkkým cílem. Tím se myslí připravenost osob či personálu, jejich debriefing, výcvik, bezpečnostní audity a kontroly apod. [106].

Koncepce dále uvádí, proč jsou měkké cíle atraktivní pro potenciální útočníky. Jde o následující vlastnosti, které měkké cíle mají. Jsou atraktivní pro veřejnost, mohou nést zvláštní symbolický význam, také je zde vysoká koncentrace lidí. Útočníkům poté může jít i o přítomnost policistů, strážníků a bezpečnostního personálu. V neposlední řadě je to vyšší mediální pokrytí. Jelikož se mezi měkké cíle počítají i dopravní prostředky a dopravní uzly, je metro měkkým cílem. Splňuje také všechna zmíněná kritéria atraktivity pro potenciální útočníky. Koncepce dále upozorňuje, že útok na dopravní síť a prostředky může kromě vysoké míry letálnosti pro obyvatelstvo ochromit i dopravní infrastrukturu. Efekt útoku je tak znásoben. Jednotlivé měkké cíle jsou navíc mnohdy provázány a jako příklad se v této koncepci uvádí nákupní středisko nad stanicí metra [106].

V další části koncepce jsou rozebírány teroristické útoky na měkké cíle ve světě. Jsou zde zmíněny i teroristické útoky Islámského státu, které se začaly objevovat od ledna roku 2014. Koncepce zde upozorňuje, že od tohoto data byly útoky provedené pomocí výbušniny jedním ze tří nejčastějších operačních módů všech teroristických útoků. Tento způsob útoku měl přitom ze tří čtvrtin podobu sebevražedného útoku. V otázce trendů koncepce upozorňuje také na to, že jsou stále častěji prováděny koordinované teroristické útoky [106].

Koncepce v oblasti současného stavu na poli ochrany měkkých cílů jmenuje další dokumenty, které se touto oblastí zabývají, jako jsou Strategie ČR pro boj proti terorismu od roku 2013 a Protiteroristický balíček, jehož prioritou je ochrana měkkých cílů. Upozorňuje dále, že úkoly Hasičského záchranného sboru České republiky v oblasti ochrany měkkých cílů jsou částečně dotčeny v Koncepci ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030. Ministerstvo vnitra v oblasti ochrany měkkých cílů vytvořilo metodiku Základy ochrany měkkých cílů, která by měla posloužit například organizacím, firmám, školám apod. jako návod, jak se na teroristické útoky připravit a zmírnit jejich dopady. Jako základní

dokumentaci řešení útoku samotného přitom uznává typové činnosti složek IZS při společném zásahu [106].

Co se právní stránky ochrany měkkých cílů týče, upozorňuje Koncepce, že jako taková nemá svou legislativu, která by ji vymezovala. Část, která je aplikovatelná na situaci kontaktu s případným útočníkem v prostorách metra pojednává o tom, že vlastníci či správci měkkých cílů disponují řadou oprávnění, jako je stanovení podmínek pobytu osoby v prostorách metra, využití institutů nutné obrany a krajní nouze nebo využití možnosti ozbrojené ochrany či obrany pomocí zbraně [106].

V oblasti přístupu k ochraně měkkých cílů Koncepce proklamuje zásadu spoluodpovědnosti a kooperace mezi veřejným a soukromým sektorem z toho důvodu, že z podstaty věci na ochranu všech měkkých cílů stát sám nestačí a také proto, že je i v zájmu majitele či správce měkkého cíle, aby nebyl útokem ekonomicky i jinak poškozen. Obě strany se musí proaktivně a dlouhodobě připravovat na možnost teroristického útoku, spolupracovat a sdílet informace [106].

V poslední části Koncepce shrnuje pilíře ochrany měkkých cílů, kterým je jednak školení a vzdělávání odborné veřejnosti skrze kurzy připravované Ministerstvem vnitra, jednak efektivně čerpat skrze dotační programy finanční podporu pro rozvoj ochrany měkkých cílů. Dalším pilířem je obecné zlepšení spolupráce, sdílení informací a komunikace, jehož konkrétním zhmotněním je plán vzniku stálého poradního sboru Ministerstva vnitra na ochranu měkkých cílů, který by měl sdružovat zástupce ministerstev a jednotlivců z řad odborné veřejnosti za účelem výměny informací, předávání zkušeností a konzultací v oblasti ochrany měkkých cílů. Z činnosti tohoto sboru by měly vzejít konkrétní výsledky v podobě návrhu standardizace bezpečnostních plánů měkkých cílů či návrhu vytvoření systému rychlejšího a efektivnějšího předávání informací a varování o nastalém bezpečnostním incidentu mezi určitými subjekty. Posledním pilířem je význam role Policie České republiky v oblasti prevence či reakce zvýšeným dohledem nad bezpečností měkkých cílů v případě, že ve světě dojde k teroristickému útoku [106].

5.2.1.2 Plán krizové připravenosti Dopravního podniku hlavního města Prahy

Pro podporu rozhodování, řízení a koordinaci v případě, že nastane krizová situace, má DPP připraven Plán krizové připravenosti. Ten je přehledem dokumentů plánovacího, metodického či informačního charakteru, které upravují postupy a opatření v případě vzniku krizové situace. V základní části lze nalézt především veškeré informace o charakteru možného krizového ohrožení a dopadů krizové situace. Obsahuje také charakteristiku organizace krizového řízení a havarijní připravenosti DPP [13].

Přílohovou část potom tvoří převážně konkrétní dokumenty, které se vztahují k řešení krizové situace, například plán akceschopnosti DPP pro zajištění pohotovosti, připravenosti k plnění krizových opatření a ochrany před účinky krizových situací. Dalším příkladem může být plán krizových opatření k řešení krizových stavů, které spadají do působnosti DPP. Součástí přílohové části jsou i topografické podklady, mapy se zvýrazněním zdrojů rizik, uzavřené smlouvy mezi DPP a orgány krizového řízení. Přílohová část je důležitá i pro využití rozsáhlého Ochranného systému metra, který skýtá možnost ukrytí obyvatelstva Prahy při mimořádných událostech [13].

Význam Plánu krizové připravenosti Dopravního podniku hlavního města Prahy v praxi tkví především v tom, že jeho postupy a opatření jsou promítnuty do interních předpisů jako krizové manuály. Při řešení krizové situace a jejích dopadů jsou tak zaměstnanci DPP dobře připravení, informovaní a znají své úkoly a postupy [13].

5.2.1.3 Typové činnosti složek IZS při společném zásahu

Typů mimořádné události je mnoho. Z toho důvodu existují dokumenty, které upravují postupy, jak se složky IZS mají v případě té které mimořádné události zachovat. Nazývají se typové činnosti složek při společném zásahu a místem jejich uložení je Katalog typových činností složek IZS při společném zásahu. Definice typových činností lze nalézt ve Vyhlášce ministerstva vnitra č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému ve znění vyhlášky č. 429/2003 Sb. V této vyhlášce se doslova píše: *„Typové činnosti složek při společném zásahu, které vydává generální ředitelství, obsahují postup složek při záchranných a likvidačních pracích s ohledem na druh a charakter mimořádné události“* [117].

Typových činností je v současné době 15 a pro případ teroristického útoku v prostorách metra by se daly využít postupy následujících typových činností:

- STČ 01/IZS Špinavá bomba
- STČ 03/IZS Hrozba použití NVS nebo nález NVS, podezřelého předmětu, munice, výbušnin a výbušných předmětů
- STČ 05/IZS Nález předmětu s podezřením na přítomnost B-agens nebo toxinů
- STČ 09/IZS Zásah složek IZS u mimořádné události s velkým počtem zraněných osob
- STČ 12/IZS Při poskytování psychosociální pomoci
- STČ 13/IZS Reakce na chemický útok v metru
- STČ 14/IZS Amok – útok aktivního střelce

Typové činnosti jsou pravidelně prověřovány cvičením složek IZS, kdy je simulována určitá mimořádná událost a prověřují se zejména schopnosti složek IZS na vzniklou situaci společně reagovat tak, aby byly minimalizovány dopady mimořádné události na životy, zdraví a majetek.

V systému pražského metra byla provedena tři rozsáhlá a významná cvičení. V roce 2005 byla prověřena typová činnost „STČ 03/IZS Hrozba použití NVS nebo nález NVS, podezřelého předmětu, munice, výbušnin a výbušných předmětů“, byť v té době zněl její přesný název „Typová činnost složek IZS při oznámení a uložení výbušného systému, nálezu výbušného systému a nálezu nevybuchlé munice.“ V roce 2013 pak byla prověřena „STČ 13/IZS Reakce na chemický útok v metru“ [52] [107] [109]. Průběh obou cvičení popíšeme v následujících kapitolách.

5.2.2 Stávající prvky zabezpečení pražského metra proti teroristickému útoku

V rámci analýzy ohrožení pražského metra teroristickým útokem jsme vykonali místní šetření v systému pražského metra. Probíhalo stejným způsobem, jako předtím v systému bruselského metra. V systému bruselského metra jsme vytypovali 5 stanic, které by se pro svůj význam mohly stát terčem útoku, a v nich jsme provedli šetření. V systému pražského metra jsme rovněž určili 5 stanic, které by se mohly stát terčem útoku. Svůj výběr jsme

podepřeli v této práci uvedenými statistickými přehledy dopravní vytíženosti jednotlivých stanic a linek. Jednalo se o všechny 3 přestupové uzly – Muzeum, Můstek a Florenc, kde je vysoká koncentrace cestujících. Dále stanice I. P. Pavlova, která podle provedeného přepravního průzkumu vede jako stanice s největším objemem přepravených či průchozích cestujících vůbec [47]. Jako poslední jsme provedli průzkum ve stanici Hlavní nádraží, která leží mezi dvěma přestupovými uzly a je zde situováno hlavní vlakové nádraží, tedy další možný cíl útoku.

Naše místní šetření v systému pražského metra, stejně jako předtím bruselského, bylo dvoudenní. Bylo provedeno 21. a 22. července roku 2017 a všimli jsme si při ní následujících bezpečnostních prvků:

- přítomnosti příslušníků policie a strážníků před vstupy do systému metra a uvnitř
- struktury odpadkových košů
- počtu a rozmístění kamer
- počtu a rozmístění požárních hlásičů
- charakteru únikových tras a jejich plánů
- zařízení sloužících ke komunikaci mezi řidičem a cestujícími uvnitř soupravy
- struktury a výbavy vlakových souprav a nástupišť
- bariér a zátarasů sloužících k blokování vozidla při vstupech do metra

Systém zabezpečení pražského metra proti teroristickým útokům je v podstatě tvořen pěti základními bezpečnostními prvky. Jsou jimi:

- ❖ protiexplozivní koše
- ❖ provozně-technické prvky zabezpečení
- ❖ personální prvky zabezpečení
- ❖ kamerový systém
- ❖ protichemický varovný systém

5.2.2.1 Protiexplozivní koše

Systém zabezpečení pražského metra proti teroristickým útokům prošel od teroristického útoku al-Káidy na Světové obchodní centrum několika proměnami. Po tomto útoku byly odstraněny všechny koše z prostor pražského metra ve snaze předejít nastražení výbušniny do košů teroristy. 1. března roku 2010 se koše do metra vrátily, ovšem jednalo se již o speciální odpadkové koše izraelské výroby, které by měly vydržet a usměrnit případnou explozi výbušného zařízení [45] [58]. Koše zmírňují dopad případné exploze výbušniny, kterou by do nich pachatel umístil. V současné době jich je 90. Pořizovací cena jednoho koše činila bezmála 87 tisíc Kč. Celková cena činila 7 826 000 Kč. Hmotnost jednoho koše je půl tuny. Každý koš je vybaven dvěma vrstvami oceli, takže případný výbuch jakékoliv trhaviny by neměl koš rozmetat. Případná exploze v takovém koši by měla být díky vlastnostem koše utlumena a usměrněna kolmo nahoru, nikoliv do stran, což značně sníží případný dopad exploze. Dále také Pyrotechnická služba Policie České republiky ve spolupráci s DPP cvičí speciálního robota, který by měl být schopen v případě potřeby bezpečně vyjmout výbušninu z protiexplozivního koše [37] [45] [100].

Při našem šetření v pěti zmíněných stanicích jsme zaznamenali, že jiné koše, než tohoto typu se v přepravních prostorech metra nenacházejí, ovšem ve vestibulech před samotným vstupem do přepravních prostor jsou stále klasické koše, v nichž by nebylo umístěné NVS vidět a které by explozi nevydržely.

Protiexplozivní koše jsou v pražském metru rozmístěny nerovnoměrně. Na lince A jich je 20, linka B disponuje 27 kusy a linka C je vybavena 43 kusy. Zatímco na stanici Dejvická se nachází 5 protiexplozivních košů, stanice Staroměstská ani Želivského nedisponují žádným. Obdobný případ je na lince B, kde například Černý Most je vybaven 6 kusy, zatímco mnoho jiných stanic nedisponuje ani jedním [45]. Stejně tak existuje nerovnoměrné rozmístění košů v rámci jednoho přestupního uzlu. Naše šetření například ve stanici Muzeum odhalilo, že zatímco na nástupní platformě trasy C jsou 4 protiexplozivní koše, na nástupišti trasy A je pouze jeden.

Obr. 15 – Protiexplozivní koš – zdroj autor

5.2.2.2 Provozně-technické prvky zabezpečení

V rámci našeho šetření jsme hodnotili také provozně-technické prvky zabezpečení. V první řadě lze konstatovat, že celý přepravní prostor je řešen tak, že by nebylo snadné v něm zanechat zavazadlo s NVS tak, aby zůstalo nepovšimnuto. To se týká zejména laviček k sezení na nástupištích, které jsou řešeny tak, že je pod nimi vše vidět. Toto platí jak pro dřevěné lavičky, tak pro kovové lavičky s otvory. Ani dispečinky, informační stojany či jiné vybavení přepravního prostoru však neposkytují mnoho možností v jejich zákrytu umístit NVS, aniž by si jej někdo všiml. Vzhledem k tomu, že odpadkové koše v přepravním prostoru mají výlučně podobu protiexplozivních košů a neveřejné prostory jsou hlídány a monitorovány kamerovým systémem, ukrytí NVS v tomto prostoru je značně ztíženo.

Vlakové soupravy naproti tomu jsou konstrukčně řešeny tak, že pod sedadly NVS ukrýt lze. Každá vlaková souprava je vybavena tlačítkem pro signalizaci nebezpečí, hasicím přístrojem a zařízením pro nouzové otevírání dveří. Komunikační systém v soupravě metra funguje pouze směrem od řidiče k cestujícím. Hlášení o stavu v soupravě řidičovi ze strany cestujících tedy není možné [51].

Obr. 16 – Prostor pod sedadly v soupravě pražského metra – zdroj autor

Na lince B pražského metra je možné v soupravách vlaku v naléhavém případě ručně otevřít část oken a dopomoci tak k odvětrávání, které může být klíčové. V soupravách vlaku na lince C toto možné není [51].

Během našeho šetření bylo zjištěno, že stanice jsou pokryty sítí dispečinků, ve kterých se mimo jiné nalézají hasící a komunikační přístroje. Zároveň se v každé zkoumané stanici nalézá tlačítko pro okamžité zastavení vlaku bez přičinění strojvedoucího soupravy. Ve stanicích se rovněž nacházejí tlačítka pro okamžité ohlášení požárů a požární poplachové směrnice, které vymezují povinnosti osob při případném vzniku požáru.

System metra je vybaven rovněž elektrickou požární signalizací. Nejprve požární hlásiče indikují požár a skrze kruhové linky je tato indikace zaslána do ústředny. Ústředna využije sirén k vyhlášení požárního poplachu a simultánně vyšle signál, po kterém se zaktivují návazné mechanismy, jako jsou například evakuační rozhlas či systém vzduchotechniky. Dále je tento signál zaslán na centrální dispečink, kde je vyhodnocen pro účely dalšího postupu [92].

Za účelem přenosu nejrůznějších zpráv týkajících se bezpečnostní a dopravní situace v metru cestujícím i zaměstnancům DPP, včetně varovného hlášení při požáru, je v systému metra zřízen evakuační rozhlas. Evakuační rozhlas je zabezpečen tak, aby fungoval po celou dobu jakékoliv mimořádné události [92].

Prostřednictvím elektrické zabezpečovací signalizace jsou chráněny prostory metra včetně únikových východů či soustavy šachet proti vniknutí nepovolaných osob. Díky tomuto systému jsou také chráněny neveřejné prostory pomocí čteček karet a elektromechanických dveřních zámků [92].

Pokrytí mobilním signálem na většině míst v přepravním prostoru pražského metra není dostatečné, což by mohlo ztížit případný zásah složek IZS a evakuaci cestujících.

Do přepravního prostoru pražského metra není možné najet vozidlem kvůli železným bariérám, které jsou rozmístěny při označovacích jízdnicích dokladů.

V současné době nejsou v pražském metru nainstalovány turnikety, které by v případě potřeby umožnily usměrnit pohyb osob do prostor metra a ven.

5.2.2.3 Personální prvky zabezpečení

Co se obecně boje proti terorismu týče, nezastupitelnou roli v prevenci teroristických útoků, shromažďování, získávání a vyhodnocování informací souvisejících s terorismem, hrají zpravodajské služby. V rámci Policie České republiky existuje specializované pracoviště, které se rovněž zabývá získáváním, analýzou a sdílením informací o teroristické činnosti na území České republiky s dalšími bezpečnostními orgány, domácími i zahraničními. Toto pracoviště nese název Národní kontaktní bod pro terorismus. Policie České republiky hraje také důležitou roli ve fázi prevence teroristických útoků, v jejímž rámci spolupracuje s DPP [106].

Ministerstvo vnitra přispívá k ochraně systému pražského metra například tím, že cvičí v rámci speciálních seminářů policejní specialisty na ochranu měkkých cílů, kterým je i pražské metro. V rámci Ministerstva vnitra od 1. ledna 2017 působí také zcela nový organizační útvar s názvem Centrum proti terorismu a hybridním hrozbám. Jeho náplní jsou mimo jiné i ochrana měkkých cílů, sledování bezpečnostní situace na poli terorismu a reakce na tuto situaci [106].

Samotný systém podzemní dráhy je v současnosti zabezpečen hlídkujícími jednotkami z Oddělení Metro, které spadá pod PČR – Krajské ředitelství policie hlavního města Prahy.

Jejich činností je zejména hlídková služba. Dohlížejí na bezpečnost přepravy a provozu v systému pražského metra a veřejný pořádek. Oblast jejich hlídkové služby zahrnuje veškeré prostory systému metra. Tyto jednotky se pohybují na nástupištích, ve vestibulech, depech, ale také v technologickém zázemí systému pražského metra. Při své činnosti také přijímají a vyhodnocují telefonické informace od veřejnosti. V prostorách metra řeší nehody typu pádů do kolejiště a vážných úrazů, ke kterým došlo na eskalátorech. Dále se zabývají dopravními nehodami v metru a věnují se pátrání po podezřelých či pohřešovaných osobách. Mají také přístup ke kamerovému systému metra, kterým monitorují situaci v prostorách metra či přijímají pořízené záznamy z kamer. Při své činnosti spolupracuje s DPP a Městskou policií hlavního města Prahy. Pro případ mimořádné události slouží ke koordinaci mezi zasahujícími jednotkami PČR, Městské policie hlavního města Prahy a pracovníky DPP operační středisko Krajského ředitelství policie hlavního města Prahy [37] [55].

Príslušníci PČR jsou rovněž za určitých podmínek daných zákonem vybaveni oprávněním vyzvat osobu k prokázání totožnosti [59].

Na zabezpečení systému pražského metra se dále podílejí strážníci Městské policie hlavního města Prahy, kteří hlídkují v prostorách metra a spolupracují s DPP i PČR [38] [37]. Jejich působení může mít pasivní formu, tedy budí odstrašující dojem, či aktivní.

Naše šetření nám ukázalo, že systém metra není vždy optimálně pokryt hlídkujícími policisty a strážníky. Po dobu konání šetření jsme zaznamenali pouze jednu dvojici hlídkujících policistů, a to ve vestibulu stanice Muzeum, v přepravních prostorách se po dobu trvání šetření nevyskytovali žádní policisté ani strážníci. Nebyla tak zaznamenána ani namátková kontrola cestujících ze strany policistů či strážníků.

5.2.2.4 Kamerový systém

V současné době DPP disponuje 1500 kamerami instalovanými v systému pražského metra [101]. Kamerami je v současné době pokryta každá stanice metra. Jsou zaměřeny na nástupní prostory a kolejiště, další monitorují eskalátory. Chodby, vestibuly a výtahy jsou rovněž snímány kamerovým systémem. Hlavní ústí do prostor metra, tedy střední loď, je rovněž monitorována. Kamerový systém snímá rovněž prostory depa a místa obratu soupravy [102].

V rámci našeho šetření jsme si všimli, že hlavní loď, tedy prostor mezi oběma nástupišti nedisponuje žádnými kamerami, které by specificky tento prostor snímaly. Každé jednotlivé nástupiště naproti tomu disponuje dvěma kamerami, které jsou nainstalovány tak, aby pod různými úhly snímaly nástupiště a kolejiště.

Zatímco zvukový záznam není kamerovým systémem v prostoru metra pořizován, obrazový záznam se uchovává po dobu 168 hodin. Tyto záznamy DPP poskytuje pro účely vyšetřování trestné činnosti orgánům činným v trestním řízení, dále Městské policii hlavního města Prahy a dalším subjektům vymezeným zákonem [103].

Obr. 17 – Kamera ve stanici Hlavní nádraží – zdroj autor

5.2.2.5 Protichemický varovný systém

Dalším prvkem zabezpečení pražského metra je Protichemický varovný systém, zkráceně PROVAS. Jde o síť detektorů, které trvale zaznamenávají v určitých stanicích metra kvalitu ovzduší. Pokud jsou zaznamenány případy, kdy cestující pálí oči, je jim viditelně nevolno, zmítají jimi křeče či mají jiné obdobné příznaky, systém rovněž spustí kontrolu kvality ovzduší [52].

Za podmíněk, že chemickou látku v ovzduší detekoval protichemický varovný systém, jednotka HZS nebo cestující ve dvou a více stanicích, Technologický dispečink oznámí chemické ohrožení systému podzemní dráhy [52].

5.2.2.6 Plány investic do systému zabezpečení

Dopravní podnik hlavního města Prahy má připravený plán pro výrazné zvýšení úrovně zabezpečení systému pražského metra do budoucna. Nejvíce ambiciózním plánem je výstavba nové linky D. Tato linka by měla mít výrazně sofistikovanější systém zabezpečení. Kamerový systém by se měl nacházet i uvnitř soupravy vlaku a měl by monitorovat veškeré dění v reálném čase. Souprava by měla být průchozí, což umožňuje v případě potřeby šanci cestujících přemístit se mezi jednotlivými vozy. Celá souprava by také měla být průhledná, což zlepší úroveň vizuální kontroly. Instalace nových moderních komunikačních systémů umožní cestujícím v případě nutnosti komunikovat s dispečinkem. Nově by měly být také zavedeny na lince turnikety [99]. Software s názvem Digitální oko, jehož efekt je popsán v našem rozhovoru s odborníkem z bezpečnostní oblasti, je další významnou investicí do systému zabezpečení pražského metra [118].

5.2.3 Postupy složek IZS při řešení teroristického útoku v metru

V České republice ještě nedošlo k takovému typu teroristickému útoku, jaký se odehrál v bruselském metru. Jeho řešení by nejvíce efektivně prověřilo schopnosti reakce složek IZS na takovou událost. Složky IZS však mají připraveny své plány, podle kterých by postupovaly a tyto plány zohledňují většinu typů teroristického útoku. Konkrétně se složky IZS řídí plány typových činností při společném zásahu složek IZS. Tyto plány a s nimi i samotná společná reakce složek IZS nebo jednotlivých složek zvlášť byly několikrát otestovány také při cvičeních IZS či jeho složek samostatně v systému pražského metra. Systém pražského metra se stal dějištěm cvičení na různé typy teroristických útoků celkem třikrát [52] [107] [109].

V roce 2005 se událo cvičení na typ teroristického útoku, který je tomu bruselskému nejvíce podobný. V roce 2014 potom proběhlo cvičení se zaměřením na chemický útok v metru a v roce 2017 cvičily zdravotnické záchranné služby všech krajů ČR a jedna ze Slovenska na typ teroristického útoku, při kterém komando teroristů přepadne stanici metra a spustí střelbu do cestujících. V následujících podkapitolách rozebereme tato tři cvičení a zohledníme zkušenosti, které přinesla [52] [107] [109].

5.2.3.1 Cvičení PODZIM 2005

Cvičení IZS a orgánů krizového řízení s názvem „Podzim 2005“, ke kterému došlo 23. září roku 2005, bylo jedno z nejrozsáhlejších cvičení svého druhu. Zahrnovalo simulaci útoku sebevražedného atentátníka v soupravě vlaku v systému pražského metra, exploze NVS na vlakovém nádraží v Kralupech nad Vltavou a likvidace podezřelého předmětu ve stanici pražského metra. V době mezi 1:00 a 4:00 hod. podléhalo řízení akce ústřední koordinaci Ministerstvem vnitra – Generálním ředitelstvím HZS ČR. Pro potřeby naší práce se budeme v popisu události orientovat na část odehrávající se v systému pražského metra [107].

Do akce se zapojilo celkem 1500 cvičících, z toho přes 400 profesionálních i dobrovolných hasičů. Cvičení se účastnili příslušníci HZS z 9 krajů, HZS DPP a HZS Českých drah. U obou explozí zasahovalo 260 příslušníků jednotek požární ochrany, z toho 140 jich zasahovalo ve 2 stanicích pražského metra. Všichni zasahující hasiči byli na svých základnách nahrazováni zálohami [107].

Příslušníků HZS z krajů mimo Prahu a Středočeský kraj se zapojilo do akce 50 se zhruba 18 kusy požární techniky. Jejich úkolem bylo zajistit bezpečnost obyvatelstva na území středočeského kraje mimo oblast akce. Do akce bylo celkově nasazeno 100 kusů požární techniky, zejména šlo o cisternové automobilové stříkačky [107].

K explozi došlo v 1:00 ve stanici pražského metra Náměstí republiky. Souprava vlaku dorazila do stanice ze stanice Můstek ve směru do stanice Florenc. Na protilehlém nástupišti v tu chvíli stála rovněž souprava vlaku, mířící do stanice Můstek. Sebevražedný útočník odpálil trhavinu obalenou šrapnely, kterou měl ukrytou pod sedadly. Exploze nastala v prostředním voze a roztrhala vagón, ve kterém byla odpálena. V důsledku tlakové vlny byla rozmetána rovněž okna a skleněné obložení v okolních vozech a v soupravě na protějším nástupišti. Dalšími efekty exploze bylo pokrytí stanice hustým dýmem a prachem a poškození elektrických rozvodů, v důsledku čehož přestalo fungovat osvětlení a eskalátory. Explozi nahlásil řidič soupravy skrze pevnou linku centrálnímu dispečinku metra, dispečink zprávu ohlásil na linku 150 [107].

V 1:02 byla zpráva přijata HZS HMP, jehož jednotky byly na místo ihned vyslány spolu s jednotkami HZS DPP a Sborom dobrovolných hasičů. Mezitím hasiči informaci předali PČR a ZZS HMP. Samotný zásah byl veden do prostor nástupiště z obou vstupních vestibulů. Nejprve do prostoru vstoupili jednotky s dýchací technikou zajišťující chemický a radiační průzkum. Velitel zásahu poté vydal pokyn k postupu do prostor nástupiště jednotkám HZS HMP, které disponují hydraulickým vyprošťovacím zařízením a spolu s nimi silám a prostředkům ZZS HMP a jednotkám vyčleněným k evakuaci raněných. HZS DPP mezitím zajistil náhradní osvětlení a pronikl do tunelu, kde provedl průzkum a zajistil zde odvětrávání. Třídění metodou START bylo prováděno ZZS HMP přímo na nástupišťích. Hasiči museli některé raněné vyprostit zpod rozmetaných kusů vagónů, poté je předávali zdravotníkům. Těžce ranění byli vynášeni ven z metra na Náměstí republiky, lehce ranění byli evakuováni na Masarykovo nádraží, kde bylo připraveno obvaziště, psychologické pracoviště a autobusy k odvozu lehce raněných. Z Náměstí republiky probíhal rozvoz těžce raněných do pražských nemocnic. Chemicko-technická služba po celou dobu zásahu na nástupišti monitorovala stav ovzduší a přítomnost škodlivin ve vzduchu. Do akce byl zapojen i Státní úřad pro jadernou bezpečnost, jehož pracovníci měřili na místě události úroveň radioaktivity. Úkol PČR byl uzavřít okolí místa události a korigovat povrchovou dopravu včetně zajištění průjezdnosti pro vozy zasahujících jednotek [107].

Povel k ukončení akce byl vydán v 03:09 hod, poté se všechny zúčastněné jednotky vrátily na základnu. Zásah si vyžádal dvě lehčí zranění mezi členy Sboru dobrovolných hasičů [107].

Souběžně se zásahem v metru probíhala další akce ve stanici Nádraží Holešovice, kde existovalo podezření na umístění NVS v prostorách stanice. Zde zasahovala jednotka HZS HMP ve spolupráci s HZS Českých drah a PČR. Z toho důvodu, že hlavním posláním HZS HMP je zajistit bezpečnost obyvatel Prahy, zásah při cvičení nesměl ohrozit akceschopnost pražských hasičů. Proto na všech stanicích HZS HMP zůstalo po dobu akce několik desítek hasičů i potřebné množství záchranářské techniky. Jednotky na stanicích byly navíc posíleny o zálohy z jiné směny a příslušníky HZS Středočeského kraje. Dohromady se tedy zúčastnilo zásahů na Náměstí republiky a Nádraží Holešovice 155 příslušníků z jednotek HZS HMP, HZS DPP a Sboru dobrovolných hasičů [107].

5.2.3.2 Cvičení METRO 2014

Postup složek IZS při ohrožení systému metra teroristickým chemickým útokem byl prověřen taktickým cvičením složek IZS s názvem Metro 2014, které simulovalo teroristický útok za použití sarinu ve stanici pražského metra Anděl. Postup složek IZS a DPP při takovém druhu ohrožení systému metra je následující:

Za předpokladu, že je vyhlášeno chemické ohrožení pražského metra, Technologický dispečink neprodleně spustí takový režim větrání v prostoru eskalátorů, aby čistý vzduch proudil směrem do přepravních prostor a chránil tak evakuující se cestující. Eskalátory jsou rovněž přepnuty do speciálního režimu tak, aby vždy v tom kterém evakuačním prostoru všechny vyvážely cestující směrem ven z metra. Pouze jeden by měl sloužit zachraňujícím jednotkám a fungovat ve směru do zasažených prostor metra. Vlakový dispečink mezitím zastaví veškerý provoz v metru a dojde k evakuaci cestujících [52].

DPP mezitím kontaktuje Hasičský záchranný sbor hlavního města Prahy. Dále je svolán krizový štáb. K místu mimořádné události jsou také vyslány autobusy, které mají sloužit evakuujícím se cestujícím [52].

Pomocí sirén a prostřednictvím médií a textových zpráv jsou poté o mimořádné události podány informace veřejnosti. Informována jsou také zdravotnická zařízení, dále taxislužby, přepravní společnosti, nákupní centra atd. [52].

Další výzva je adresována cestujícím, kteří se nacházeli v prostorách metra v momentě útoku. Jsou jim předány instrukce, že mají vyhledat jedno ze zřízených zdravotnických zařízení, vysvléct se a osprchovat [52].

Na povrchu je dále řešena situace tak, že u východu ze zasažené stanice metra jsou zřízena dekontaminační stanoviště, kam hasiči přinášejí zasažené cestující a záchranáři si je přebírají. Dekontaminační stanoviště před stanicí metra je určeno pro suchou dekontaminaci, zatímco nejpozději do dvou hodin jsou zřízena dekontaminační zařízení před významnými pražskými nemocnicemi [52]. Zde již dochází ke kompletní dekontaminaci zasažených jedinců.

Kromě protichemických prostředků, které mají k dispozici hasiči, jsou dále na místo vyslány i síly a prostředky z chemických laboratoří hasičských záchranných sborů krajů a Státního ústavu pro jadernou, chemickou a biologickou ochranu. Připravena k vyslání na místo útoku jsou také například družstva radiačního, chemického a biologického průzkumu Armády České republiky [52].

Přímo do prostor zasažené stanice podzemní dráhy vstupují zejména jednotky hasičů, ale i policistů se specializovanými ochrannými prostředky. Rovněž Útvar rychlého nasazení je připraven vstoupit do prostor metra, pokud existuje podezření, že se v něm pachatel chemického útoku nachází [52].

5.2.3.3 Cvičení Pražská 155

Ve dnech 8. až 12. června roku 2017 bylo realizováno metodické cvičení Zdravotnické záchranné služby hlavního města Prahy. Toto cvičení je pořádáno každoročně a v roce 2017 bylo zaměřeno na teroristický útok provedený komandem ozbrojených teroristů ve stanici pražského metra Kačerov. Cvičení se zúčastnily tříčlenné skupiny ze všech krajských zdravotnických záchranných služeb a jedna skupina ze Slovenska. Zapojeni do cvičení byli ale také příslušníci zásahových jednotek PČR, Útvaru rychlého nasazení, Městské policie hlavního města Prahy, HZS hlavního města Prahy a pracovníci DPP. Do role nic netušících cestujících v metru se postavilo 370 figurantů. 60 z nich hrálo cestující s různě závažným poraněním v důsledku útoku teroristů. Tito figuranti byli namaskováni tak precizně, aby jejich zranění vypadala co nejrealističtěji, stejný požadavek byl kladen i na jejich chování při simulovaném útoku. Teroristé měli nejen spustit palbu a zabít či zranit mnoho cestujících, ale rovněž převzali kontrolu nad vlakovou soupravou a vzali několik set cestujících jako rukojmí [109].

Součástí simulace útoku bylo také to, že vlaková souprava popojela částečně do tunelu, aby měly zasahující jednotky ztíženy podmínky evakuace. Akce trvala zhruba dvě hodiny a jejím zakončením byla odborná rozprava, která zohlednila získané zkušenosti a měla za cíl probrat možnosti zdokonalení postupů pro případ vzniku takového typu teroristického útoku [109].

5.2.3.4 Zkušenosti ze cvičení

Zhodnocení akcí přineslo pozitivní i negativní výsledky. Jako jeden z možných problémů, které odhalilo cvičení PODZIM 2005 lze vnímat vybavenost zasahujících jednotek ochrannými prostředky. Při každém cvičení se počítá s tím, že při útoku by mohlo dojít ke kontaminaci prostředí bojovými otravnými látkami nebo chemickými prostředky. Zasahující jednotky proto musí disponovat komplexní ochranou dýchacích cest. Jedinou složkou IZS, která touto komplexní ochranou disponovala v době cvičení, byli hasiči. Zdravotníci, kteří měli provádět triage, se tak museli zdržovat mimo tzv. nebezpečnou zónu a čekat, až k nim ranění budou přineseni [110].

Podobné zdržení představoval i průzkum na přítomnost látek CBRN a pyrotechnický průzkum. Legislativa však neumožňovala ohrozit život či zdraví příslušníka zdravotnické záchranné služby jeho vysláním do nebezpečné zóny. Zbylé faktory, které byly hodnoceny při cvičení PODZIM 2005, jako byla jejich připravenost, dodržení operačních časů, dojezdová doba složek IZS apod. byly vyhodnoceny kladně [110].

Co se týče cvičení METRO 2014, i zde se objevila řada komplikací. Jednou z nich byl stav zásob atropinu, jako hlavního antidota při zasažení sarinem. ZZS HMP sice disponuje určitými zásobami atropinu, ale jeho podání by mělo být zahájeno co nejdříve, a proto by měly být jednotky vstupující do nebezpečné zóny jako první vybaveny komplexním balíčkem antidot [108].

Dalším problémem se ukázaly ochranné overaly, které byly využity v jednom provedení a nezohledňovaly formy postav příslušníků zasahujících složek. Overaly pro záchranáře byly stejného provedení jako overaly pro postižené osoby, takže od sebe byly tyto dva druhy účastníků k nerozeznání. Významným problémem se ukázala komunikace, konkrétně s technologií Tetrapol, kdy docházelo k přetížení sítě, problémům se slyšitelností a radiostanicemi. Výsledkem byla často ztráta celého sdělení [108].

5.2.4 Dopravní vytíženost v pražském metru

Tuto kapitolu jsme zasadili do naší práce s cílem vytvořit si přibližnou představu, které konkrétní stanice v systému pražského metra jsou nejvíce ohroženy teroristickým útokem. Průzkum dopravní vytíženosti pražského metra nám dává přehled o tom, kterými stanicemi projde či projede nejvíce cestujících. Toto jsme dále podpořili jednou z otázek vytvořených v našem dotazníkovém šetření, která nám poskytuje názory respondentů z bezpečnostní a dopravní oblasti na pravděpodobné místo útoku.

Dne 11. listopadu roku 2015 došlo k realizaci přepravního průzkumu v systému pražského metra, který trval od brzkých ranních hodin do půlnoci. Průzkum organizoval DPP ve spolupráci s Regionálním organizátorem Pražské integrované dopravy [47]. Zde přinášíme základní výstupy přepravního průzkumu:

Počet přepravených osob.....	1 272 143 cestujících
Počet uskutečněných jízd.....	1 549 827 cestujících
Nejvíce vytížená zastávka mimo přestupové uzly.....	I. P. Pavlova (102 379 cestujících)
Nejméně vytížená zastávkou.....	Kolbenova (3 601 cestujících)
Nejvíce vytížená zastávka.....	Můstek (178 087 cestujících)
Nejvíce používaná linka.....	C (526 710 cestujících)
Nejméně používaná linka.....	A (312 529 cestujících)
Nejvíce přestupů z jedné linky na ostatní.....	A (106 172 cestujících)

Jak vyplývá z výsledků průzkumu, k největší koncentraci cestujících došlo ve stanici Můstek. V této stanici zároveň nejvíce cestujících přestupovalo z linky A. Nejvíce používanou linkou v den průzkumu byla linka C. Statisticky významnou stanicí byla stanice I. P. Pavlova, která sice není přestupním uzlem, ale v den průzkumu dosáhla ze všech stanic mimo přestupní uzly nejvyššího počtu projíždějících, nastupujících či vystupujících cestujících [47].

Na základě takto získaných poznatků a vycházejíce dále z analýzy bruselského útoku jsme se rozhodli realizovat místní šetření v rámci systému pražského metra ve stanicích metra Můstek, Muzeum, Florenc, I. P. Pavlova a Hlavní nádraží.

5.3 Dotazníkové šetření

Pro potřeby naší práce jsme využili dotazníkové šetření. To má za cíl zjistit názory respondentů pracujících v dopravní a bezpečnostní oblasti v Praze na úroveň zabezpečení pražského metra a možnosti zvýšení této úrovně. Výsledky dotazníkového šetření jsme prezentovali ve formě grafů.

Pro náš výzkum jsme využili anonymní dotazník, který sestával z 10 otázek. První část otázek se věnovala zjištění údajů o respondentovi, konkrétně o jeho věkové kategorii, pohlaví a zaměstnání. Další část otázek byla zaměřena na informovanost respondentů o bezpečnostní situaci ve světě a zdroje, ze kterých informace o této situaci čerpají. Hlavní část otázek byla věnována názorům respondentů na úroveň zabezpečení pražského metra, srovnání s úrovní zabezpečení bruselského metra a možnosti zvýšení úrovně zabezpečení pražského metra. Poslední otázka byla zaměřena na názory respondentů na předpokládané konkrétní místo v systému pražského metra, proti kterému by byl případný teroristický útok veden.

Analýza dat, která byla získána v rámci dotazníkového šetření, byla realizována placenou formou na internetovém serveru Vyplňto.cz. Tento server spravuje Ing. Marek Demčák a jako svou živnost poskytuje kompletní služby v oblasti dotazníkového šetření. Metodou distribuce, kterou jsme využili v naší práci, bylo poskytnutí dotazníku zaměstnancům z vyjmenovaných oblastí na internetu.

5.4 Strukturovaný rozhovor

V naší diplomové práci byla využita metoda strukturovaného rozhovoru. Respondentem byl zaměstnanec Ministerstva vnitra, Odboru bezpečnostní politiky a prevence kriminality. Přáním respondenta bylo zůstat v anonymitě. Pro účely našeho výzkumu nám poskytl vhled do problematiky zabezpečení bruselského a pražského metra. Pro potřeby získání co nejvíce informací z této problematiky jsme vytvořili 10 otevřených otázek, na které nám respondent odpovídal. Rozhovor jsme absolvovali na pracovišti Odboru bezpečnostní politiky a prevence kriminality dne 8. 8. 2017. Výsledky našeho strukturovaného rozhovoru přinášíme v kapitole věnující se výsledkům práce.

5.5 SWOT analýza

„SWOT analýza je komplexní metoda kvalitativního vyhodnocení veškerých relevantních stránek fungování subjektu a jeho současné pozice. Je silným nástrojem pro celkovou analýzu vnitřních i vnějších činitelů a v podstatě zahrnuje postupy technik strategické analýzy“ [111]. V naší práci je tímto subjektem systém pražského metra.

SWOT je akronymem anglických slov strengths (silné stránky), weaknesses (slabé stránky), opportunities (příležitosti) a threats (hrozby). Podstata metody tedy tkví v rozdělení vlastností daného systému mezi tyto 4 základní faktory. Silné a slabé stránky systému jsou vnitřními faktory, zatímco příležitosti a hrozby jsou vnějšími faktory [111].

	POMOCNÉ (k dosažení cíle)	ŠKODLIVÉ (k dosažení cíle)
VNITŘNÍ FAKTORY (atributy systému)	SILNÉ STRÁNKY Bezpečnostní dokumentace Protipožární bezpečnostní prvky Protiteroristické koše	SLABÉ STRÁNKY Absence turniketů Absence detekčních přístrojů Konstrukční řešení soupravy Zkušenosti s teroristickými útoky
VNĚJŠÍ FAKTORY (atributy prostředí)	PŘÍLEŽITOSTI Technologie Digitální oko Plány modernizace systému metra Zlepšení forem komunikace mezi DPP a orgány krizového řízení	HROZBY Teroristický útok Absence lidského faktoru při vyhodnocování reakce na útok Nové formy terorismu

Tab. 1 - SWOT analýza systému pražského metra – zdroj autor

Z analýzy vyplývá, že slabé stránky systému pražského metra převažují nad silnými stránkami. Pro úspěšné zamezení či zvládnutí takového typu teroristického útoku, jaký se udál v Bruselu, ale i jiných typů útoků by bylo potřeba výrazné zvýšení úrovně zabezpečení. Absence mechanismů, které by odhalily zbraně či nebezpečné látky vnášené do systému metra spolu s prakticky nulovými zkušenostmi z řešení teroristických útoků na našem

území a faktem, že pod sedadly v soupravě metra lze NVS snadno ukrýt dávají případnému útočníkovi prakticky volnou ruku. Hrozby se můžou objevit také v důsledku automatizace dopravy v metru, například v podobě absence lidského faktoru při vyhodnocování reakce na nastalý útok v soupravě. Nový systém dopravy bude také vystaven novým formám terorismu, jako je například kyberterorismus.

Jednoznačným přínosem je rozsáhlá a kvalitně zpracovaná bezpečnostní dokumentace, kam zahrnujeme jak konkrétní plány pro řešení teroristického útoku, tak dva dokumenty zabývající se ochranou měkkých cílů včetně systému metra. Jsou jimi Strategie ČR pro boj proti terorismu od roku 2013 a především stěžejní Koncepce ochrany měkkých cílů pro období 2017-2020. Ta přináší několik návrhů zvýšení úrovně zabezpečení pražského metra do budoucna. Především jde o zefektivnění komunikace mezi DPP a orgány krizového řízení, vytvoření mezirezortního stálého poradního sboru pro účely výměny informací a konzultací a plány přípravy kurzů a školení pro odbornou veřejnost [106].

Dalším nesporným kladem jsou prvky zabezpečení systému metra proti požárům. Každá vlaková souprava je vybavena hasicím přístrojem. Na všech dispečinkách a infocentrech ve stanicích, kde jsme provedli místní šetření, jsou hasicí přístroje a tlačítka pro okamžité ohlášení požáru a požární poplachové směrnice. Dobrý stav zabezpečení metra proti požárům dokládá i počet výjezdů HZS DPP. Na 550-600 výjezdů ročně připadá jen malé procento na požární zásahy [119]. Třetí silnou stránkou pražského metra jsou protiexplozivní koše. Jsou jedinými odpadkovými koši v nástupním prostoru a zmírňují případný dopad exploze NVS.

Příležitosti lze spatřit v existujícím plánu modernizace pražského metra, jejímž jádrem je výstavba nové linky se zcela odlišným systémem odbavení a přepravy cestujících. V bezpečnostní oblasti je velikým přínosem plán opětovného zavedení turniketů, které můžou sloužit k usměrnění pohybu cestujících či uzavření prostor metra v případě potřeby. Přeprava cestujících by měla být nově plně automatizována, což s sebou přináší mimo jiné rekvalifikaci stávajících pracovníků z pozice strojvedoucích na pozice ostrahy prostor metra. Souprava bude mimo to téměř celá průhledná, takže cestující budou mít mnohem větší šanci zpozorovat a nahlásit podezřelé zavazadlo [99]. Další příležitost lze spatřit v technologii Digitální oko, umožňující identifikovat skrze kamery podezřelé osoby vedené v databázích, jejíž zakoupení DPP plánuje [118]. Příležitostí může být i zefektivnění komunikace mezi DPP a dalšími subjekty jako konkrétní návrh plynoucí z Koncepce ochrany měkkých cílů [106].

5.6 Komparace systému zabezpečení pražského a bruselského metra

Naším úkolem v této kapitole je pomocí komparační metody porovnat, zda by se systém pražského metra mohl stát dějištěm úspěšného teroristického útoku, který by typově odpovídal útoku v systému bruselského metra. V této kapitole hodnotíme jednak úroveň zabezpečení systému bruselského metra v době před útokem v porovnání s úrovní zabezpečení systému pražského metra v současnosti, jednak samotnou úroveň připravenosti systému pražského metra čelit hrozbě teroristického útoku. Vycházíme zde přitom z dosud využitých výzkumných metod.

Systém zabezpečení bruselského metra byl v době před útokem a stále je po technické stránce dle našeho názoru kvalitnější, než je tomu u systému pražského metra. Systém zabezpečení bruselského metra zahrnoval v době před útokem turnikety, bariéry při vstupech do systému, kamerový systém, personální prvky zabezpečení, protipožární techniku a evakuační plány, komunikátory v soupravách vlaku a uzpůsobení odpadkových košů a struktury nástupišť možnostem odhalení NVS [116].

Systém zabezpečení pražského metra se v zásadě skládá z kamerového systému, personálních prvků zabezpečení, protipožární techniky, systému PROVAS, komunikátorů v soupravách a protiteroristických košů.

V systému pražského metra byly do roku 1985 nainstalovány turnikety, v současné době se v tomto systému turnikety nenacházejí. Systém bruselského metra turnikety před útokem disponoval a stále disponuje [116]. Naše místní šetření prokázalo, že do komplexu není možné se dostat jinak než přes tyto turnikety. Turnikety mohou usměrnit volný průchod cestujících, uzavřít v případě potřeby systém metra a v případě systému bruselského metra mohou být využity ve spolupráci s kamerovým systémem. Všechny turniketové průchody v systému bruselského metra jsou cíleně snímány kamerami. Za předpokladu, že operátor STIB-MIVB disponuje dostatečným počtem kvalitního personálu, v optimálním případě bezpečnostního, který vyhodnocuje přenos z kamerového systému, může tato kombinace bezpečnostních prvků výrazně pomoci s identifikací procházejících osob. Této kombinace bezpečnostních prvků není v systému pražského metra využito.

Kamery samy o sobě byly v době před útokem v systému bruselského metra převážně 360stupňové a byl a stále je jich zde nainstalován vysoký počet. Předpokládáme tedy, že úroveň pokrytí kamerami byla, v době předcházející útoku, vysoká. Většina zkoumaných stanic v systému bruselského metra, včetně víceúrovňových je řešena tak, že existují dva nástupní prostory na každé straně. Konstrukčně jsou přitom řešeny tak, že se na nástupištích nenacházejí žádné sloupy, reklamní bannery a další objekty, které by mohly vytvářet mrtvé úhly při snímání kamerovým systémem [116]. V systému pražského metra je kamerový systém kontinuálně modernizován. Technická úroveň kamer je proto různá. DPP má v plánu do budoucna pořídit jednak kamery s vysokým HD rozlišením a schopností rozeznávání obličejových markantů procházejících osob [54], na konci roku 2017 má pak DPP v plánu pořídit software izraelské provenience s názvem Digitální oko a nainstalovat jej do pěti vybraných stanic. Tento software v první řadě supluje pracovníka DPP, který na bezpečnostním dispečinku vyhodnocuje přenos kamerového systému. Sám software upozorní příslušné bezpečnostní složky na podezřelá zavazadla, která někdo na platformě zanechá nebo na určitý typ podezřelého chování osob, ale také například na překročení bezpečnostní zóny mezi nástupištěm a kolejištěm apod. Jeho dalším přínosem je schopnost identifikovat osoby procházející systémem metra a prověřit jejich totožnost v určitých bezpečnostních databázích. Pokud například ten člověk je recidivista, má v nějaké databázi trestní záznam nebo je hledán, software na něho ihned upozorní bezpečnostní složky [118].

V otázce konstrukce odpadkových košů, která by měla být zvolena pro systém podzemní dráhy, se oba porovnávané systémy rozcházejí. V systému bruselského metra nebyly a ani nyní nejsou žádné koše takové konstrukce, která by odolala explozi. Již v době před útokem se zde nacházely dva typy odpadkových košů. Tyto typy odpadkových košů jsou v systému stále využívány. Pro smíšený odpad jsou koše dobře průhledné a nacházejí se na nástupištích. V jedné ze zkoumaných stanic jsme objevili odpadkové koše pro tříděný odpad a tyto byly průhledné hůře. Předpokládáme tedy, že důvodem instalace těchto košů byla snaha, aby NVS, v případě jeho vhození do koše, bylo zpozorovatelné a mohlo být nahlášeno bezpečnostním složkám [116]. DPP se v systému pražského metra rozhodl pro odlišnou strategii. Na nástupištích jsou nainstalovány desítky protiexplozivních košů izraelské provenience, které mají za cíl případnou explozi NVS usměrnit a minimalizovat tak její dopad [45]. Ve vestibulech ale stále zůstávají nainstalovány koše výrazně slabší kovové konstrukce s igelitovým pytlíkem na odpad, které by pravděpodobně neodolaly explozi, a odpad v nich není při pohledu zvenčí identifikovatelný.

Personální prvky zabezpečení jsou výrazně odlišné v obou systémech metra. V době před útokem byl systém bruselského metra hlídán bezpečnostními složkami, belgická policie disponuje oddělením vyhrazeným pro hlídkovou činnost v systému metra [113]. V současnosti v systému bruselského metra vzhledem k přetrvávající hrozbě teroristické útoku hlídkují vedle bezpečnostních pracovníků operátora STIB-MIVB také příslušníci policie a armády. Bezpečnostní složky zde procházejí v ozbrojených hlídkách nástupišti a projíždějí v soupravách vlaku stanicemi. Dle našeho názoru jsou při své hlídkové činnosti pozorní a ostražití. V systému pražského metra hlídkují příslušníci PČR z Oddělení metro a strážníci Městské policie. Po teroristických útocích v bruselském metru byla přítomnost policie v systému pražského metra dočasně zvýšena a posílena Armádou České republiky [37]. Toto opatření však nemělo trvalý charakter. V obou systémech metra mají bezpečnostní složky pasivní úlohu, odstrašující efekt. V obou systémech mají bezpečnostní složky také aktivní úlohu spočívající mimo jiné v zaznamenávání podezřelého chování a namátkových kontrolách cestujících. Vzhledem k odlišné bezpečnostní atmosféře panující v obou zemích jsou ale bezpečnostní složky v systému pražského metra primárně zaměřeny na bezpečnost nesouvisející s terorismem.

Protipožárními bezpečnostními prvky jsou vybaveny oba systémy podzemní dráhy dle našeho názoru adekvátně, a to jak v současné době, tak v době před útokem v případě systému bruselského metra. Při našem místním šetření jsme se v tomto směru soustředili hlavně na požární hlásiče, hasicí přístroje a požární poplachové směrnice. V systému pražského metra funguje navíc protichemický varovný systém, o jeho instalaci v systému bruselského metra jsme informace nezískali.

Pokud jde o konstrukční řešení nástupních prostorů a souprav vlaku, tak v systému bruselského metra před útokem operovaly a v současnosti stále operují dva typy souprav vlaku. V typu soupravy, ve kterém došlo k útoku, není možné NVS ukryt pod sedadla, ovšem útočník měl výbušninu patrně ukrytou v sebevražedném páse na svém těle. V druhém typu soupravy vlaku, kterou je možné se v systému bruselského metra přepravovat, lze NVS pod sedadla ukryt. Přepravní prostory jsou uzpůsobeny tak, aby zde byla minimální šance ukryt NVS, ať už se jedná o zmiňované pokrytí kamerovým systémem, průhledné odpadkové koše a takové typy laviček, pod které je vidět.

V systému pražského metra operuje jeden typ soupravy vlaku, ve kterém je možné pod sedadla ukryt NVS. Každá souprava vlaku v systému pražského metra je vybavena hasicím přístrojem, stejně jako tlačítka pro signalizaci nebezpečí, zařízením pro nouzové otevírání dveří a komunikačním zařízením, které ale oproti soupravám vlaku v systému belgického metra fungují pouze směrem od řidiče k cestujícím.

Stanice v obou porovnávaných systémech metra jsou pokryty sítí dispečinků, v případě pražského metra jsou tyto dispečinky vybaveny hasicími přístroji, tlačítkem pro okamžité ohlášení požárů a požárními směrnicemi. Pokyny, jak se zachovat v případě požáru se nacházejí také v soupravách vlaku v systému bruselského metra. Technickými plány stanic včetně případných únikových východů disponují některé ze stanic, které jsme zkoumali v systému bruselského metra, v systému pražského metra jsme tyto plány při našem místním šetření neobjevili. Bariéry proti vjezdu vozidel při vstupech do obou porovnávaných systémů metra jsou umístěny tak, že není možné ani v jednom ze systémů najet vozidlem do přepravních prostor.

6. VÝSLEDKY PRÁCE

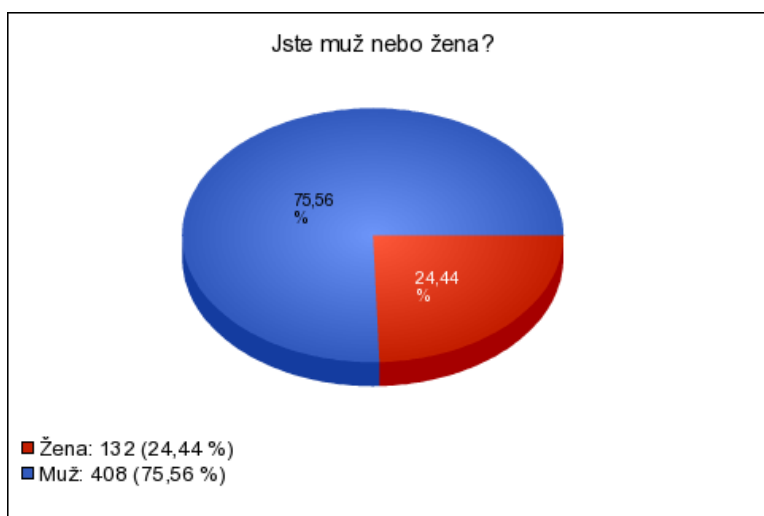
6.1 Výsledky dotazníkového šetření

V našem dotazníkovém šetření jsme se v otázkách 1 až 3 věnovali osobnosti respondenta. Zjišťovali jsme jeho věkovou kategorii, pohlaví a zaměstnání.

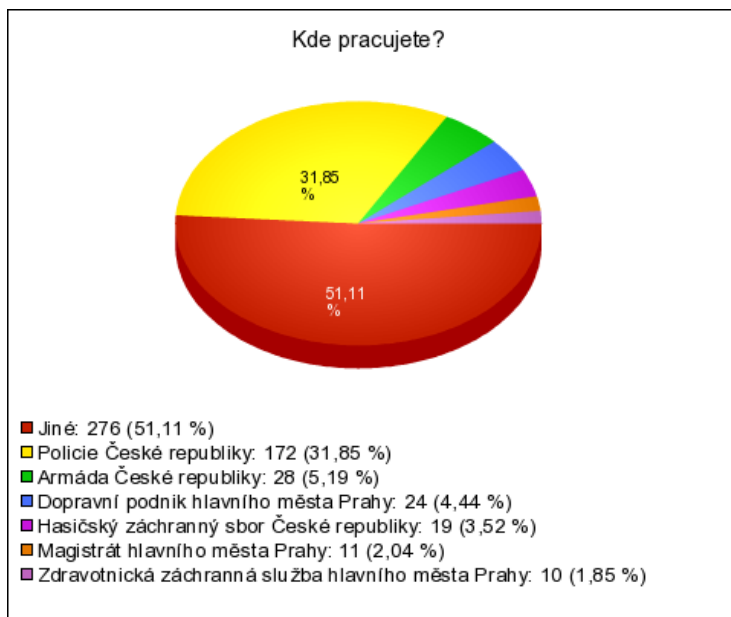
Graf 1 – Věková kategorie respondentů

Největší skupinu dotázaných, celkem 47,04 % tvořili respondenti ve věku 26 až 40 let. Další skupinou byli respondenti ve věku 18 až 25 let, kteří tvořili 46,67 % dotázaných. Třetí kategorii, 6,3 % dotázaných, tvořili respondenti ve věku 41 a více let.

Graf 2 – Pohlaví respondentů

Z grafu je patrné, že muži tvořili většinu dotázaných, 75,56 % respondentů. Ženám patřilo 24,44 responsí.

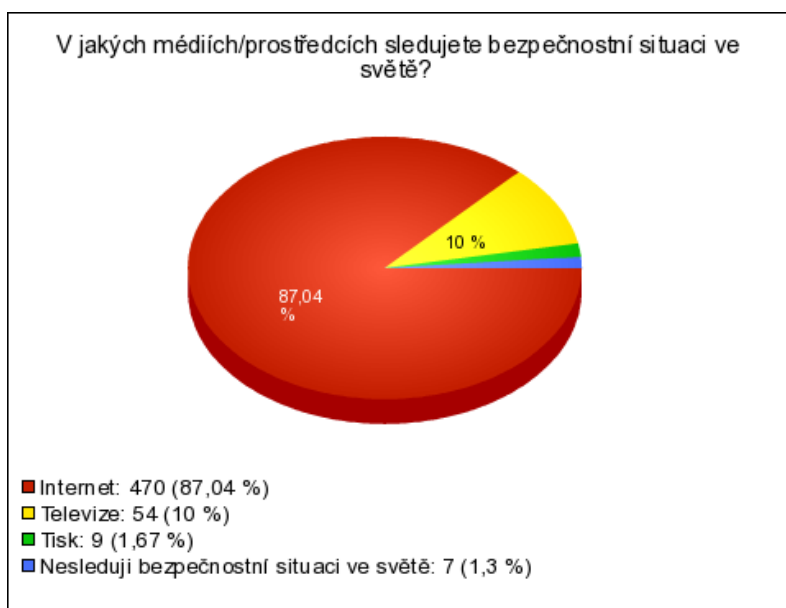
Graf 3 – Zaměstnání respondentů

Z grafu vyplývá, že příslušníci Policie České republiky zařazení pod krajské ředitelství v Praze tvořili v dotazníkovém šetření 31,85 % respondentů. Pracovníci Dopravního podniku hlavního města Prahy tvořili 4,44 % respondentů. Pracovníci Magistrátu hlavního města Prahy tvořili 2,04 % respondentů. Příslušníci Hasičského záchranného sboru hlavního města Prahy tvořili 3,52 % respondentů. Pracovníci Zdravotnické záchranné služby hlavního města Prahy tvořili 1,85 % respondentů. Armáda České republiky tvořila 5,19 % respondentů. Respondenti z řad ostatních složek integrovaného záchranného systému, mimo Armádu České republiky tvořili 51,11 % respondentů. Naše dotazníkové šetření kompletně dokončilo a své response poskytlo 540 respondentů.

V otázkách 4 a 5 jsme zkoumali informovanost respondentů a jejich zdroje informací o bezpečnostní situaci ve světě.

Graf 4 – Povědomí respondentů o bezpečnostní situaci ve světě

Graf 5 – Informační zdroje respondentů o bezpečnostní situaci ve světě

Jak je patrné z grafů, celých 96,67 % respondentů sleduje v médiích vývoj bezpečnostní situace ve světě. Přitom 87,04 % sleduje bezpečnostní situaci ve světě na internetu, 10 % v televizi, 1,67 % získává informace o bezpečnostní situaci ve světě z tisku a 1,3 % toto téma v médiích nesleduje. Těmito otázkami jsme si ověřili, že na otázky související s bezpečností metra odpovídali lidé pracující v bezpečnostní oblasti, kteří mají přehled o bezpečnostní situaci ve světě a o zabezpečení pražského metra.

Otázky č. 6 až 8 sledovaly názory respondentů na úroveň zabezpečení bruselského metra v porovnání s pražským metrem a možnosti zlepšení úrovně zabezpečení pražského metra.

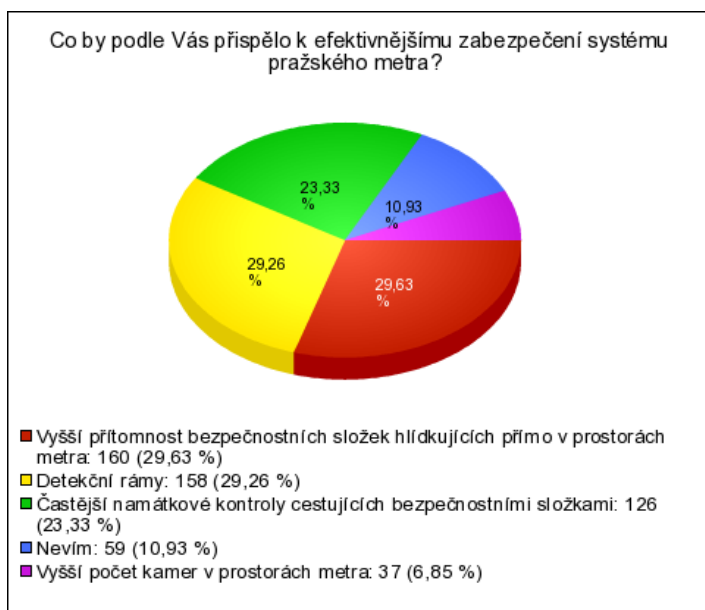
Graf 6 - Srovnání úrovně zabezpečení bruselského metra s úrovní zabezpečení pražského metra dle názoru respondentů

Z grafu vyplývá, že 32,78 % respondentů se domnívá, že bruselské metro není lépe zabezpečeno proti teroristickým útokům než pražské metro. Naopak 16,67 % respondentů se domnívá, že lépe zabezpečeno je. Více než polovina respondentů neměla na otázku srovnání úrovně zabezpečení zmíněných systémů podzemní dráhy jasný názor.

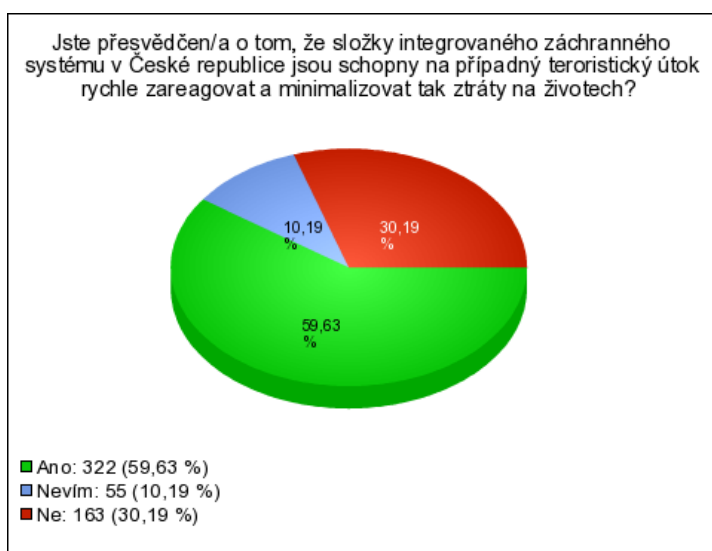
Graf 7 - Úroveň zabezpečení pražského metra proti teroristickému útoku dle názoru respondentů

Z grafu je patrné, že 72,78 % dotázaných je přesvědčeno o tom, že pražské metro není dobře zabezpečeno proti teroristickému útoku. O adekvátní úrovni zabezpečení pražského metra je přesvědčeno 5,56 % dotázaných, zatímco 21,67 % respondentů nemělo na tuto otázku jasný názor.

Graf 8 - Prostředky zvýšení úrovně zabezpečení systému pražského metra dle názoru respondentů

Z grafu lze vyčíst, že 29,63 % respondentů se domnívá, že k vyšší úrovni zabezpečení systému pražského metra by pomohla vyšší přítomnost bezpečnostních složek, které by hlídkovaly přímo v prostorách metra. Instalaci detekčních ráků považuje za nejefektivnější řešení 29,26 % respondentů, zatímco 6,85 % respondentů se přiklání k názoru, že nejefektivnějším řešením by byla instalace vyššího počtu kamer v prostorách metra. Častější namátkové kontroly cestujících bezpečnostními složkami by prospělo k vyšší míře zabezpečení dle názoru 23,33 % respondentů. Jasný názor na tuto otázku nemělo 10,93 % dotázaných.

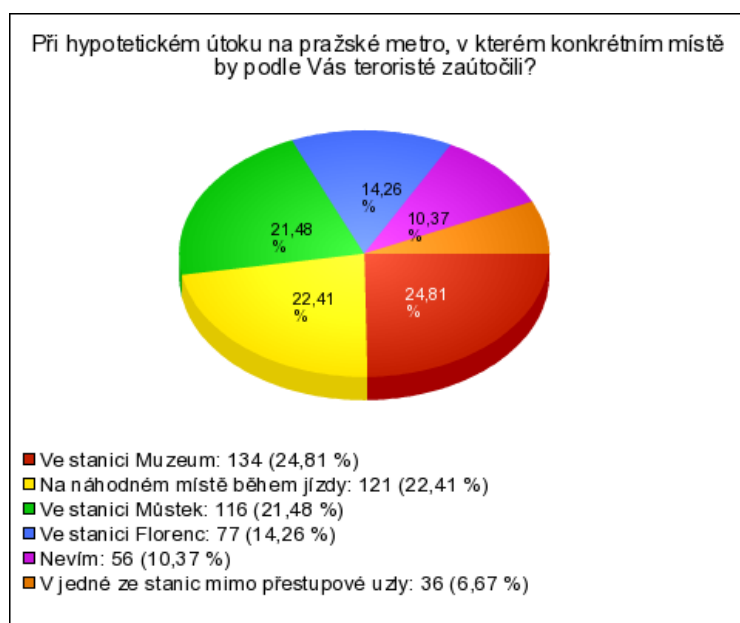
Graf 9 - Schopnosti složek IZS rychle zareagovat na případný teroristický útok dle názoru respondentů

V otázce č. 9 jsme se věnovali názoru respondentů na rychlost reakce integrovaného záchranného systému na případný útok.

Z grafu vyplývá, že 59,63 % dotázaných je přesvědčeno o tom, že složky IZS jsou schopny na případný teroristický útok Islámského státu promptně zareagovat a minimalizovat tak ztráty na životech. Naproti tomu 30,19 % dotázaných je přesvědčeno o opaku. Na tuto otázku dále 10,19 % dotázaných nemělo jasný názor.

V otázce č. 10 našeho dotazníkového šetření jsme se zabírali názory respondentů na to, v jakém specifickém místě v systému pražského metra by Islámský stát pravděpodobně zaútočil.

Graf 10 - Volba specifického cíle útoku Islámského státu v rámci systému podzemní dráhy v Praze dle názoru respondentů

Z grafu je patrné, že 24,81 % respondentů se domnívá, že Islámský stát by, při hypotetickém útoku v systému pražského metra, zaútočil ve stanici Muzeum, 21,48 % respondentů předpokládá, že specifickým cílem v pražském metru by se stala stanice Můstek, 14,26 % respondentů označilo stanici Florenc, 22,41 % respondentů se domnívalo, že útok by byl realizován na náhodném místě během jízdy soupravy. O tom, že by Islámský stát zaútočil v jedné ze stanic, která není přestupovým uzlem, je přesvědčeno 6,67 % respondentů. Na tuto otázku nemělo jasný názor 10,37 % dotázaných.

6.2 Výsledky strukturovaného rozhovoru

Na začátku našeho strukturovaného rozhovoru jsme respondentovi objasnili cíle naší diplomové práce, poté byl respondent krátce uveden do problematiky, kterou se v práci zabýváme. Následoval rozhovor, jehož přepis zde přinášíme. Naše otázky (T), na které respondent (R) odpovídal, zněly takto:

T: Mohl byste nám říci, zda došlo ze strany bruselských úřadů, dopravního podniku či zasahujících složek k nějakému pochybení?

R: Pokud se bavíme o době před samotným útokem, tak na základě toho, jak jsem se s tou situací seznámil v Bruselu, si nemyslím, že by někdo pochybil. Jestli později pochybily zasahující složky, to je velice sporná věc. V tom daném okamžiku zasahující složky jednají podle nacvičených scénářů, ale také musí často improvizovat, jsou tam zranění, situace je nepřehledná, vypadávají komunikační systémy apod. Ti, kdo tam zasahovali, byli profesionálové, takže si nemyslím, že by ze strany zasahujících složek došlo k pochybení. To samé ani ze strany bruselských úřadů nebo dopravního podniku. Každé metro je zabezpečeno nějakým způsobem, má své ochranné prvky a je to jenom otázka toho, kolik peněz se do těch ochranných prvků investuje, jak se ta bezpečnost posiluje a i když se bude investovat enormní množství prostředků, tak ta jistota, že se nestane něco takového jako v Bruselu, nebude nikdy stoprocentní.

T: Selhaly v bruselském metru některé bezpečnostní prvky?

R: To je složitá otázka. Těch bezpečnostních prvků je tam spousta. Jestli selhal například kamerový systém, to si nemyslím. Může nastat situace, že útočník nese na zádech batoh a chová se naprosto normálně, vejde do té soupravy jako každý jiný, jakože tam chodí spousta turistů s batohy, chodí tam spousta lidí, kteří jsou arabského vzezření apod. I v případě, že tam bude nějaký speciálně vycvičený dispečer, který monitoruje pohyb osob, podezřelé chování apod. tak se prostě nedá stoprocentně vyhodnotit, že je to útočník. Dispečer si může pouze všimnout, kdyby se nějak podezřele choval, hledal třeba prostory, kde by šlo něco ukrýt apod. Při jiných teroristických útocích v prostorách metra došlo k pochybení v tom, že byly vypnuté detekční rámy, kterými se prochází. Těmi ale, myslím si, bruselské metro nedisponovalo. U nás v pražském metru také nainstalované nejsou. Jestli došlo k selhání

lidského faktoru, to se dá úplně vyloučit, protože i kdyby tam byli přítomní policisté v té době a na tom místě, tak prostě neprohledávají každou osobu. Bezpečnostní složky mají hlavně tu preventivní roli. Mají na sobě viditelné znaky a to dokáže samo o sobě odradit potenciálního útočníka. Ale když je útočník odhodlaný za každou cenu útok spáchat a uvidí bezpečnostní složky, tak se sebere a popojede metrem do jiné stanice, kde ty složky nebudou. Jestli selhaly bezpečnostní prvky, to by tedy byly jen těžké spekulace.

T: Jakými bezpečnostními prvky a možnostmi ochrany před teroristickým útokem disponoval systém bruselského metra v době před tímto útokem?

R: Bezpečnostním prvkem může být například turniketový průchod, který na rozdíl od jezdících schodů umožní to, že člověk se dostane do velmi úzkého prostoru a pokud si nezakryje hlavu kapucí nebo nesklopí hlavu, tak ty kamery, namířené právě na ty turniketové průchody, ho zachytí. Takže kdyby se něco stalo, tak ten člověk je následně lehce identifikovatelný podle obličeje, podle formy postavy apod. Ty identifikační prvky jsou tam znatelné daleko více, než když tam ten turniketový průchod není.

Dále můžou být v některých stanicích, stejně jako je tomu v systému pražského metra, detektory nebezpečných chemických látek. Pokud ten detektor zaznamená nějakou zplodinu nebo škodlivou látku, kterou má ve své databázi, okamžitě se zastaví provoz metra, spustí se alarm, spustí se silnější vzduchotechnika apod.

Dalším důležitým bezpečnostním prvkem je kamerový systém. Ale sám o sobě kamerový systém nic nezmuže. Musí za ním být lidský faktor, který vyhodnocuje, co ten kamerový systém přenáší za obraz. Musí existovat kvalitní personál v dostatečném počtu, který se na tuto práci soustředí. Směny musí být nastaveny tak, aby ten personál efektivně rotoval, protože ti dispečeri musí udržet pozornost. Kamerový systém v bruselském metru je, ale záleží na tom, jak je vyhodnocován kamerový záznam, online přenos na těch dispečerských pracovištích, jaké je pokrytí kamerami, v jaké době apod. To vše je velmi nákladné, co se týká lidských zdrojů. To už jsou ale citlivé informace, které od bruselské strany nemůžeme mít.

S bezpečnostními prvky, jakými disponuje bruselské metro je to složité, protože i přes princip „need to know“, kdy například pražský dopravní podnik chce od zahraničních

partnerů získat určité know how, aby dokázal lépe ochránit pražské metro, tak ti zahraniční partneři nejsou myšlenke sdílení těchto informací příliš nakloněni a ty informace si chrání.

T: Přijaly bruselské úřady či dopravní podnik po tomto útoku nějaká bezpečnostní opatření?

R: Určitě. Například bylo metro posíleno policejními orgány a byla povolána armáda, a ještě i dnes v metru, například v ranní špičce, potkáte vojáky, kteří prochází stanicemi metra. Samozřejmě ne ve všech stanicích, střídají se nebo popojíždějí vlakem. Ale jednak aktivně monitorují tu situaci a jednak dávají těm pasažérům jasně najevo, že tam jsou, jsou silně ozbrojeni a dokážou zasáhnout. To bylo jedno z hlavních opatření, které bylo přijato.

Další opatření byla bezprostřední, jako bylo zastavení dopravy, zalarmování ostatních stanic, okamžité prohlídky například odpadkových košů. Bedlivě se monitorovala situace, byl povolán krizový personál, krizový management. Nejsou to opatření dlouhodobého charakteru, ale mají vyslat ten prvotní signál společnosti, že se situace řeší, že úřady ji nepodceňují, snaží se ty lidi ochránit a že jsou připraveny jim pomáhat, když už se něco takového stane. Další opatření jsou dlouhodobého charakteru, ty už jsou plánovány v dlouhodobém časovém horizontu.

T: Jakými bezpečnostními prvky obecně je zabezpečen systém pražského metro proti teroristickému útoku?

R: Svízelná otázka. Kdybych měl odpovědět protiotázkou, odpověděl bych: jak chcete zabezpečit něco, co je veřejně přístupné proti spáchání teroristického útoku? Na určitý operační mód teroristického útoku by se dalo reagovat tím, že se do metra nebudou smět vnášet kovové předměty. Ale když tam bude detektor kovů a u něho bude stát bezpečnostní pracovník, tak se útočník samozřejmě přizpůsobí a projde například s keramickým nožem a problém nebude odstraněn. Například jaderná elektrárna, jako je Temelín, si může dovolit takovou úroveň zabezpečení, kdy při vstupu procházíte nějakou trojfázovou kontrolou. Při ní vás prošacují, procházíte bezpečnostními rámy, podstupujete dechovou zkoušku na alkohol atd. Tam není možné vnést nic závadového. V metru to takto není. Metro nikdy proti teroristickému útoku stoprocentně chránit nepůjde.

Nicméně pražské metro má v současnosti například velice dobrý, řekl bych až špičkový kamerový systém. Problém je v tom, že dispečeri, kteří vidí na ty kamery, fungují jako technický personál, nikoli bezpečnostní personál. Oni reagují jenom na určité podněty. Například je na nástupišti míň lidí a oni zpozorují nějaký rozměrný batoh, který tam leží odložený 10 minut. Vyhodnotí to tak, že někdo čeká na metro, které dlouho nepřijelo. Ale když odjedou dvě metra a ten batoh tam stále leží tak to vyhodnotí tak, že ho tam buď někdo zapomněl, nebo úmyslně nechal a může uvědomit další osoby. Pokrytí kamerami je relativně dobré, horší pokrytí je v takových těch sloupových stanicích. Takže kamerový systém je určitě jedním z bezpečnostních prvků.

Dalším je systém PROVAS, jehož detektory jsou nainstalovány ve specifických stanicích. Tento varovný systém detekuje zavčas únik nebezpečných chemických látek. Tento systém je poměrně drahou záležitostí. Ani tak nejde o jeho pořízení, jako o jeho provoz. Z toho důvodu jsou detektory jen ve specifických stanicích.

Dále k lidskému faktoru. Strážníci Městské policie prochází metrem, ale není to jejich hlavní práce. Městská policie má určitou dohodu s dopravním podnikem, že budou prostory metra procházet, ale strážníci nejsou v době provozu metra přítomni v každé stanici pořád. Procházejí zase ty vybrané stanice, kde je větší koncentrace osob. To ale nedělají primárně kvůli možnému teroristickému útoku, ale kvůli běžné kriminalitě, nebo když se odehrává nějaké sportovní utkání, může dojít k výtržnictví apod. PČR má své Oddělení metro, ale opět není primárně určené k tomu, aby řešilo prevenci proti teroristickému útoku, i když samozřejmě je to součástí jeho práce. Prvotně má úkoly řešit krádeže, vandalismus, narušení dopravy, pády do kolejiště apod. K tomu když dojde, tak je přivolán příslušník z tohoto konkrétního oddělení, protože metro je velice specifické a Oddělení metro má tu místní znalost, mapové podklady k tunelům, znají architekturu těch stanic atd. To je speciální útvar, ale primárně neřeší otázky terorismu.

T: Jakými bezpečnostními prvky je zabezpečen systém pražského metra proti typově shodnému teroristickému útoku, jaký se odehrál v bruselském metru?

R: *Jedním slovem nijak. V bruselském metru, pražském metru ani v kterémkoliv jiném systému metra takový systém zabezpečení není. Uvažuje se o rámech pro detekci výbušnin, ale to je velice drahá záležitost na pořízení i provoz a kolem toho vyvstávají i další otázky.*

Pokud útočníkem nebude někdo, kdo na sebe upozorní, protože se bude cítit nervózní nebo bude mít zvláštní znaky chování, ale bude to někdo, kdo se cíleně připravuje, bude k tomu mít NVS, bude vědět, jak ho odpálit a bude třeba připravený u toho i zemřít, tak tomu se nedá zcela zabránit. Navíc je spousta míst v metru, kde se dá malé NVS na nějakou dobu ukrýt a případný útočník stihne i uprchnout, pokud bude chtít. Ale v případě, že to bude sebevražedný útočník, který tam jde s cílem vyhodit tu soupravu nebo to nástupiště do vzduchu a je mu jedno, že u toho zemře nebo u toho vyloženě chce zemřít, tak proti tomu se nedá ubránit. To by ho opravdu musel někdo chytit s tím, že mu někde čouhají dráty a nějak ho zpacifikovat, ale kdo se o to pokusí? Byla by náhoda, aby tam zrovna byl vycvičený policista a stejně to riziko toho, že se odpálí je obrovské, speciálně když se ho někdo pokusí zpacifikovat. Pokud je přesvědčený, že chce zemřít, tak proč by to neudělal.

T: Když byste měl zhodnotit připravenost systému pražského metra čelit typově shodnému teroristickému útoku, jaký se odehrál v bruselském metru, jaké jsou slabé a naopak silné stránky systému pražského metra?

R: V porovnání s jinými zeměmi jsme na tom dobře v oblasti kamerového systému. Jak už jsem ale říkal, kamerový systém musí být doplněn kvalitním lidským faktorem a v našem prostředí není dostatečné to vyhodnocování kamerového záznamu z pohledu bezpečnosti. Pokud by tam spolu s těmi technickými dispečery seděli vyškolení pracovníci a měli za úkol monitorovat bezpečnostní situaci, tak by se ta míra té bezpečnosti zase o nějaké procento mohla zvýšit, ale není to všespasitelné. Kamerový systém v pražském metru je kvalitní po technické stránce, obraz a rozlišení těch kamer je kvalitní. Samozřejmě to ale neplatí všude. Ty kamery se obměňují, modernizují, takže v jedné stanici jsou relativně nové supermoderní kamery, ale jinde jsou několik let staré, technicky zastaralejší. K té obměně dochází, ale opět to závisí na financích.

Slabou stránkou může být absence bezpečnostního personálu, který by působil přímo na nástupišťích. Každá stanice je obsazená dispečerem, ale ve většině případů ten dispečer sedí ve vestibulu té stanice mimo nástupiště.

Slabou stránku vidím také v tom, že z pohledu bezpečnosti většina těch stanic není dobře architektonicky řešena. Pražské metro začalo fungovat někdy v 70. letech, pokud se nepletu a tomu byla přizpůsobena i architektura stanic metra. To řešení je takové nešťastné z pohledu

bezpečnosti, ale v té době se takové teroristické útoky, jak známe, prakticky neděly. Je tam spousta sloupů, za které není optimálně vidět. Pokud jsou dejme tomu na tom nástupišti dvě řady sloupů, tak to ty kamery nemůžou zcela pokrýt. Takže ta zákoutí, kam se někdo může schovat, mimo dosah té kamery, tam prostě existují. Pak to může být světlá výška té stanice, kde jsou různé podhledové šablony, které se dají rozebrat, dá se tam umístit NVS. Jsou tam také reklamní bannery, ty můžou také sloužit jako nějaká skrýš, protože se dají otevřít a je možné do nich uložit NVS. A pokud jsou ty bannery umístěné uprostřed nástupiště, tak snižují viditelnost těch kamer a vznikají nějaké úhly za tím bannerem, byť to bude nějakých 20-30 cm, ale pořád to bude prostor, kam někdo může něco postavit. Takže problém je v architektuře. Některé moderní stanice jsou řešeny možná lépe, zejména ty povrchové. Pokud jsou prosklené, má to opět své pro a proti. Pokud by tam explodoval NVS, tak se roztříští to sklo a ta tlaková vlna půjde směrem ven, to znamená, že budou více ohroženi spíše ti lidé, kteří budou mimo prostory té stanice. Architektura je slabá stránka, se kterou ale nikdo nic neudělá.

T: Když byste měl srovnat stav zabezpečení systému bruselského metra proti teroristickým útokům před útokem a stav zabezpečení systému pražského metra proti teroristickým útokům nyní, lze pozorovat, že by se úroveň zabezpečení systému pražského metra po bruselském útoku nějak zvýšila?

R: *Došlo pouze ke krátkodobým opatřením, například k posílení policejních hlídek, které procházely metrem. Ale že by se nárazově rozhodlo, že přibude nějaký bezpečnostní prvek, to ne. V systému zabezpečení metra se plánuje dlouhodobě. Stanice jsou postupně vybavovány protiteroristickými koši atd. Je to dlouhodobý proces.*

O dlouhodobých opatřeních přijatých čistě v reakci na bruselský útok nevím, z mého pohledu se z technického zabezpečení nic nového nepřijalo. Všechno je dlouhodobě plánováno a mnoho let naplňováno. Takže aby tam došlo nárazově k pořízení nějakého technického bezpečnostního prvku, o tom nejsem přesvědčen. Z těch dlouhodobých plánů se zase nedá říct, že by reagovaly přímo na bruselský útok, ty mohly reagovat třeba už na útok v Londýně, Madridu, Moskvě atd.

To plánování zvyšování bezpečnosti v metru funguje dlouhodobě. Pokud chcete posílit kamerový systém, tak musíte udělat výběrové řízení, mít na to finance. Pokud do metra chcete

dát protiteroristické koše, je to otázka měsíců, někdy několika let, pokud je za tím velká investice. Nebo máte v plánu zavést nějaký nový systém na automatickou detekci tváří, srovnávání s různými databázemi hledaných, potřebujete k tomu speciální software, ale to jsou investice řádově desítek, stovek milionů a musí tam být nějaká domluva s Magistrátem, aby takové prostředky byly uvolněny za tímto účelem. A je to v podstatě politické rozhodnutí potom, jestli ty peníze budou za tímto účelem uvolněny nebo ne. Už to ani není na tom dopravním podniku samotném, pokud to přesáhne jeho finanční možnosti. A samozřejmě na jednu stranu oni si moc dobře tu bezpečnostní situaci uvědomují, na druhou stranu ty peníze mnohdy investovat nechtějí, protože bezpečnost je drahá záležitost a není tam žádná návratnost, jsou to prostě čisté náklady. Dnes ve světle té spousty teroristických útoků je už taky větší ochota investovat více prostředků do těch bezpečnostních prvků, ale určitě ne v takové míře, v které by to bylo potřeba. Dopravní podnik má svůj bezpečnostní odbor, který vyhodnocuje ty útoky v zahraničí. Uvědomují si ta rizika, reagují na ty situace a v případě bruselského útoku mohli mít nějaký poznatek, ale nemyslím si, že se přijala nějaká dlouhodobá opatření v případě tohoto konkrétního útoku, který byl v podstatě nahodilý a lze se proti němu těžko bránit v jakémkoliv systému metra.

T: Kde vidíte prostor pro zlepšení stavu či zvýšení úrovně zabezpečení systému pražského metra?

R: Je to zase o rozhodnutí příslušných orgánů, o financích a o personálu ale vidím prostor v tom, že ve stanicích by mohl být permanentně přítomen buď člen nějaké ostrahy nebo příslušník PČR nebo příslušník městské policie. Procházel by těmi prostory, měl by tu preventivní roli. Jedna varianta je, že by mohl být záměrně dobře viditelný v reflexní vestě, což je odstrašující samo o sobě a je jedno, jestli to bude státní policista, městský policista nebo člen ostrahy.

Další variantou je, že tam může být člověk, který by byl vycvičený, měl by za sebou dlouhodobý psychologický a další výcvik. Pracoval by v civilním oblečení, úplně náhodně by procházel sem a tam, sledoval lidi, ale byl by vycvičený na rozpoznávání nestandardního chování lidí. Dokázal by vytipovat na základě určitých markantů v chování podezřelou osobu. Potom už by mohl uvědomit policistu, strážníka nebo ostrahu a požádat o jeho prověření. To je podle mě takové nejschůdnější a možná i nejefektivnější v současné době možné řešení zvýšení úrovně zabezpečení pražského metra.

Další možné zvýšení úrovně zabezpečení systému pražského metra, které má dopravní podnik v současné době v plánu je software zvaný Digitální oko. Tento software by stál relativně málo peněz. Byl by nainstalován v konkrétních stanicích metra, pravděpodobně v přestupových uzlech, kde je vyšší koncentrace lidí. S využitím současného kamerového systému by vzniklo tzv. Digitální oko, které vyvinul Izrael jako velice kvalitní systém na rozpoznávání a detekci osob, které mají záznam v nějaké databázi nebo jsou hledané. Pokud se v metru objeví někdo, kdo byl jinde zadržen, v minulosti stíhán apod., tak ten software by ho byl schopný detekovat. Je otázka, do jaké míry by to bylo napojeno třeba na policejní a další databáze, další otázky vyvstávají v oblasti legislativy atd. Dopravní podnik musí mít pro práci s touto technologií patřičné počítačové vybavení. Toto si myslím by byl velký skok. I proto, že se dopravní podnik inspiruje u Izraele, který je špičkou ve světě tady těchto technologií. A Izraelcům to funguje. A samozřejmě je možné tuto technologii využívat ve spolupráci s tím speciálně vycvičeným pracovníkem, o kterém jsem mluvil před tím. Pokud by byl ten software ještě doplněn lidským faktorem a nějaký dispečer by jeho snímání vyhodnocoval, tak skrze ten software bude schopný na podezřelou osobu upozornit toho pracovníka v terénu. Ten se na něho zaměří, bude ho sledovat a pozorovat. Je to sofistikovaný systém a myslím si, že v té nejbližší budoucnosti je to taky jeden ze zajímavých počínů.

T: Jaký konkrétní bezpečnostní prvek, který by měl za úkol lépe chránit cestující v metru, byste navrhl?

R: Z mého pohledu ta permanentní přítomnost bezpečnostních složek ve stanicích, ať už je to Policie České republiky, Městská policie či ostraha metra, ta by mohla být velkým přínosem.

Další možný bezpečnostní prvek jsou ty detekční rámy. Mohly by to být rámy, které by dokázaly detekovat výbušninu. Je to nákladný systém, ale opět by se úroveň zabezpečení trochu zvýšila. Jestli detektory nebo rentgeny proti kovům nebo výbušninám, tak určitě bych preferoval proti výbušninám. Jak už jsem říkal, pokud tam půjde někdo připravený spáchat teroristický útok a bude vědět, že je tam detektor proti kovům, tak si připraví keramický nůž.

Pokud je řeč o detektorech proti výbušninám, záleželo by na tom, jaký druh výbušniny by byl použit a co ten rám je schopný detekovat. Jestli to bude zaměřeno na plastické trhaviny nebo to bude trhavina na jiné bázi. Detekční rám by mohl mít podobu velkého oblouku nad vstupem tak, aby příliš neomezoval, to je taky jedna z variant. Taková technologie je ale hlavně otázka peněz a nevím o tom, že by doposud v některých systémech metra detektory proti výbušninám nainstalovány byly. Je tu také stále to riziko, že se v metru bude chtít odpálit sebevražedný útočník. Efekt toho, že se odpálí v oblasti těch rámu, bude ale menší než dole na platformě, kde čekají, vystupují a nastupují cestující, kterých se on se bude snažit zabít co nejlépe. Může to být ale útočník, který chce donést NVS do přepravních prostor a nechce u toho zemřít. Rámy by zalarmovaly bezpečnostního pracovníka a ostražka nebo bezpečnostní složky by mohly útočníka zpacifikovat.

U všech bezpečnostních prvků se zvažuje, nakolik ovlivní míru bezpečnosti a kdy už se ekonomicky nevyplatí. Myslím si, že třeba Belgie by se mohla více snažit. U nás je ale jiné myšlení. U všech nových nápadů, jak zvýšit bezpečnost metra jde o ohromnou sumu peněz a politickou vůli. To myšlení je takové, že dokud se tady v této zemi doopravdy nestane teroristický útok, tak ta politická liknavost k této záležitosti tady prostě bude. Převládá tady názor, že o nás se nikdo nezajímá a tady se nic nestane. Do doby, než se tu něco stane, tady nebude až tak velká ochota investovat obrovské částky do zvýšení zabezpečení. Je to divné, ale ekonomické myšlení. A naopak pokud by se něco stalo, tak byste viděl, na jak zbrklé a mnohdy neuvážené nápady posílení bezpečnosti, se kterými by někdo přišel, by byli schopni politici schvalovat a vydávat na to nemalé sumy. Po nějakém například ročním hodnocení by se zjistilo, že to byly na nic vyhozené peníze. Ale tak to je vždy. Veřejnost je potřeba uklidnit potom, co se něco takového stane. Nevznikne pak panika. Většina lidí sleduje ta okamžitá krátkodobá opatření a řeknou si, že se něco opravdu děje, cítí se bezpečněji.

6.3 Výsledky komparace

Naším úkolem v této kapitole je zhodnotit, zda je systém pražského metra lépe připraven na teroristický útok sebevražedného atentátníka s využitím výbušniny, než byl systém bruselského metra před útokem. Na základě využitých výzkumných metod, tedy analýzy systému zabezpečení obou systémů podzemních drah, místního šetření, SWOT analýzy, rozhovoru s odborníkem z bezpečnostní oblasti a dotazníkového šetření, můžeme porovnat slabé a silné stránky obou systémů.

Silné stránky systému pražského metra jsou především v protiexplozivních koších, kvalitní bezpečnostní dokumentaci, kvalitním systémem zabezpečení proti požárům a relativně kvalitním obrazovém přenosu většiny kamer.

Protiexplozivní koše by byly využitelné, kdyby se jednalo o operační mód ukrytí NVS pachatelem v odpadkovém koši, o který se ale v případě bruselského útoku nejednalo. Bezpečnostní dokumentace, včetně plánů, jak by postupovaly zasahující složky a moderních dokumentů zohledňujících ochranu systému metra, je sice kvalitní a přináší konkrétní návrhy na zvýšení bezpečnosti v systému metra, ale toto samo sobě pochopitelně nevede k zabránění samotnému útoku. Relativně kvalitní přenos obrazu z kamerového systému je sice pozitivním aspektem, ovšem musel by být vyhodnocen proškoleným bezpečnostním pracovníkem na bezpečnostním dispečinku. Jak jsme se dozvěděli z našeho rozhovoru s odborníkem z bezpečnostní oblasti, v současné době jsou však přenosy z kamer v systému pražského metra vyhodnocovány pouze technickými pracovníky na dispečinku. Vysoká kvalita přenosu kamerového systému by však stejně nepomohla zabránit útoku. Určitá šance v tomto ohledu bude existovat až s nainstalováním softwaru Digitální oko. Systém pražského metra navíc nedisponuje turnikety ani žádnými druhy detekčních ráků. Případného útočníka by tedy mohly zastavit pouze bezpečnostní složky, které by se rozhodly útočníka podrobit namátkové kontrole. Riziko, že by útočník v takovém případě odpálil výbušninu na místě, kde stojí, je ale přesto vysoké. Byla by navíc náhoda, kdyby se bezpečnostní složky vyskytovaly ve stejné době na stejném místě jako útočník. Systém pražského metra tedy nedisponuje žádným bezpečnostním prvkem, který by zabránil útočníkovi podniknout teroristický útok za užití stejného operačního módu, jaký byl využit v systému bruselského metra.

Když se zaměříme na útok v systému bruselského metra a bezpečnostní prvky, které v něm fungovaly v době před útokem, zjistíme, že ani zde neexistoval žádný bezpečnostní prvek, který by zabránil útočnickovi realizovat útok. Kombinace využití turniketových vstupů ve spojení s výkonným kamerovým systémem, technologií typu Digitálního oka a reálnou přítomností bezpečnostních složek by mohla přinést pozitivní výsledky, speciálně v případě, že útočník by byl evidován v nějaké kriminální databázi. Chalíd el-Bakraoui v takových databázích byl, neboť se jednalo o recidivistu, na kterého byl dokonce vydán Interpolem zatykač [95]. Neobjevila se ale žádná zpráva o tom, že by ho kamerový systém s podobným softwarem zachytil, když procházel turnikety. Lze tedy předpokládat, že operátor STIB-MIVB tuto kombinaci bezpečnostních prvků nevyužíval. Útočník by mohl být tedy opět zastaven pouze náhodně hlídkujícími bezpečnostními složkami. Tato šance byla velice nízká. Prakticky stejnou šanci být zastaven by měl potenciální útočník i v současné době. Prvky zabezpečení v systému bruselského metra se prakticky nezměnily, s výjimkou větší přítomnosti bezpečnostních složek, které ale nepokrývají systém bruselského metra ani zdaleka celý a nepřetržitě.

Když porovnáme všechna zmíněná fakta, zjistíme, že stejně jako v systému bruselského metra v době před útokem, ani v systému pražského metra nyní neexistuje takový systém zabezpečení, který by ochránil cestující před teroristickým útokem, jaký se udál v systému bruselského metra. Selhání případného útoku by bylo spíše výsledkem náhodného zafungování některého z bezpečnostních prvků, například namátkové kontroly či zpozorování útočnickova neobvyklého chování a následné prověření bezpečnostními složkami.

Pokud jde o otázku připravenosti systému pražského metra čelit teroristickému útoku, tak je důležité uvědomit si, o jaký typ útoku by se jednalo. Mohlo by dojít k chemickému útoku v systému metra. Proti takovému typu teroristického útoku bylo provedeno cvičení složek IZS v roce 2014 a zahrnovalo též aktivaci systému PROVAS [52]. I přes dílčí negativní aspekty, které se při hodnocení objevily, celkově bylo cvičení zhodnoceno kladně [52].

Nyní se zaměříme na typově shodný teroristický útok s útokem v systému bruselského metra. Poslední cvičení, které prověřilo schopnosti složek IZS reagovat na takový typ útoku, se odehrálo v roce 2005. Bylo vyhodnoceno vesměs kladně, ale od té doby se řada podmínek změnila [107] [110].

Záleželo by navíc na spoustě faktorů, jako například zda by se útok odehrál v tunelu, tak jak k tomu došlo v bruselském metru. V tunelu je výrazně ztížená evakuace raněných cestujících a toto prostředí s sebou přináší spoustu dalších nevýhod. Z kladného hodnocení provedených cvičení, zejména dojezdové doby a operačních časů vyplývá, že zasahující složky jsou schopny rychle zareagovat a zamezit tak většímu počtu obětí [110]. Respondenti v našem dotazníkovém šetření byli rovněž přesvědčeni o schopnosti složek IZS rychle zareagovat. Z výsledků vyplývá, že 59,63 % dotázaných bylo přesvědčeno o tom, že složky IZS jsou schopny na případný teroristický útok rychle zareagovat, naproti tomu 30,19 % dotázaných bylo přesvědčeno o opaku. Samotný zásah složek IZS by však přišel samozřejmě až po útoku, takže by mu nezabránil. Na základě všech získaných poznatků lze konstatovat, že ani jiné bezpečnostní prvky by útočnicka nezastavily a jak již bylo zmíněno, zmaření takového útoku by bylo spíše výsledkem náhodného zafungování některého bezpečnostního prvku.

V současné době tak stejnému typu útoku, jaký byl proveden v systému bruselského metra, není systém pražského metra schopen čelit. Ze stejných důvodů by se nedalo s absolutní jistotou předejít zmíněnému chemickému útoku či útoku pomocí střelné či bodné zbraně. Teroristický útok pomocí ukrytí a následného odpálení NVS by měl menší šanci na úspěch z důvodu přítomnosti protiexplozivních košů a méně míst v přepravních prostorech, kam se dá NVS nepozorovaně ukrýt, nicméně například v soupravě vlaku tato možnost je a existuje ještě mnoho dalších míst, kam by mohl útočnick NVS ukrýt místo jejich vhození do protiexplozivních košů. Ani tomuto typu útoku by se pravděpodobně zcela nedalo zabránit.

Z toho vyplývá, že neexistuje absolutní jistota, že systém pražského metra by se nemohl stát terčem zmíněných typů teroristického útoku. Naopak šance, že by takové typy teroristického útoku mohly být v systému pražského metra úspěšně provedeny, je velice vysoká. Toto zhodnocení můžeme podepřít i názory zaměstnanců v dopravní a bezpečnostní oblasti, kteří se k této otázce vyjadřovali v našem dotazníkovém šetření. Z výsledků je patrné, že 72,78 % dotázaných bylo přesvědčeno o tom, že pražské metro není dobře zabezpečeno proti teroristickému útoku, o opaku je přesvědčeno pouze 5,56 % dotázaných. Existují však plány na výrazné zvýšení úrovně zabezpečení pražského metra. Jde o zmiňované konkrétní návrhy plynoucí z Koncepce ochrany měkkých cílů či plány investic DPP do systému zabezpečení. Tyto faktory by v budoucnu mohly výrazně zvýšit bezpečnost cestujících [99].

6.4 Vyhodnocení hypotéz

Hypotéza 1 *Předpokládáme, že systém pražského metra je lépe zabezpečen proti teroristickému útoku, než byl systém bruselské metro v době před útokem z 22. března roku 2016.*

Na základě výsledků analýzy systému zabezpečení obou porovnávaných systémů podzemní dráhy, místního šetření, dotazníkového šetření, strukturovaného rozhovoru, SWOT analýzy a komparativní metody je možné Hypotézu 1 vyvrátit.

Hypotéza 2 *Předpokládáme, že systém pražského metra se všemi jeho bezpečnostními prvky je adekvátně zabezpečen proti teroristickému útoku.*

Na základě výsledků analýzy systému zabezpečení obou porovnávaných systémů podzemní dráhy, místního šetření, dotazníkového šetření, strukturovaného rozhovoru, SWOT analýzy a komparativní metody je možné Hypotézu 2 vyvrátit.

6.5 Návrh ochrany pražského metra

Na základě všech získaných poznatků během tvorby práce jsme přesvědčeni, že optimálním druhem bezpečnostního opatření, které by zvýšilo úroveň bezpečnosti cestujících v systému pražského metra, je izraelský software Digitální oko. Doporučili bychom rovněž rozšíření plánové výstavby turniketů v rámci linky D na celý systém pražského metra a častější namátkové kontroly bezpečnostních složek v tomto systému. Za neefektivní investici bychom označili detekční rámy. Detektory „letištního“ typu způsobují značné zdržení, což by vedlo k ekonomickým ztrátám a úbytku cestujících v systému pražského metra. Pokud by byl nainstalován rozměrnější detektor, příliš nezdržoval cestující, pak by se jednalo o velice nákladný systém, který by se ale nemusel vyplatit. Ať už by se jednalo o detektor kovů nebo výbušnin, potenciální útočníci by se situaci mohli jednoduše přizpůsobit, variant útočných prostředků z obou těchto oblastí je až příliš mnoho. Výsledky naší práce ukázaly, že potenciálního útočníka by mohla zastavit v podstatě jen náátková kontrola bezpečnostními složkami, proto bychom doporučili její vyšší frekvenci. Vyspělejší kamerový systém ve spolupráci s technologií Digitální oko a turnikety by mohly vést k tomu, že v databázích zavedená osoba či podezřelé chování by mohly být detekovány již u vstupu do systému.

6.6 Vyhodnocení cílů práce

Cílem teoretické části práce bylo charakterizovat ideologii, historický vývoj, cíle a teroristickou činnost organizace Islámský stát a charakterizovat některé významné teroristické útoky na systémy podzemní dráhy ve světě. Tento cíl jsme splnili.

V praktické části diplomové práce jsme si stanovili několik cílů.

Prvním cílem bylo provést kompletní analýzu teroristického útoku Islámského státu v bruselském metru. Ta zahrnovala analýzu samotného útoku včetně pochybení při jeho řešení, dále analýzu zabezpečení, které existovalo v bruselském metru před tímto útokem a provedení místního šetření zkoumajícího současné zabezpečení bruselského metra. Tento cíl jsme splnili.

Druhým cílem bylo analyzovat zabezpečení systému pražského metra proti teroristickým útokům včetně provedení místního šetření zkoumajícího současný systém zabezpečení pražského metra. I tento cíl byl naplněn.

Jako třetí cíl jsme si stanovili vytvoření dotazníkového šetření, které bude reflektovat útok na bruselské metro a zkoumat názory respondentů pracujících v dopravní a bezpečnostní oblasti na úroveň zabezpečení pražského metra. Také tento cíl jsme naplnili.

Čtvrtým cílem bylo porovnat, s využitím komparativní metody, úroveň zabezpečení systému bruselského metra s úrovní zabezpečení systému pražského metra a posouzení úrovně zabezpečení systému pražského metra proti teroristickému útoku. Tohoto cíle bylo dosaženo.

Pátým cílem bylo vyhodnocení hypotéz na základě výsledků analýzy systému zabezpečení v oboru porovnávaných systémech podzemní dráhy, místního šetření, dotazníkového šetření, strukturovaného rozhovoru, SWOT analýzy a komparativní metody. I tento cíl byl splněn.

Jako výchozí cíl celé práce jsme si vytyčili přednést návrh bezpečnostních opatření pro systém pražského metra, a to na základě všech získaných poznatků během tvorby práce. Tento náš poslední cíl se nám také podařilo naplnit.

7 DISKUZE

V souvislosti s útoky v Bruselu a hledáním možností, jak předejít typově shodnému teroristickému útoku v systému pražského metra vyvstávají dvě zásadní otázky. První otázka zní, zda je možné zabránit typově shodnému útoku, jaký se udál v systému bruselského metra. Jinými slovy, zda lze zabránit tomu, aby útočník vnesl do soupravy vlaku NVS a buď je odpálil na sobě nebo je v soupravě vlaku či v jiných prostorách metra ponechal, aby následně explodovala. Druhá otázka potom zní, zda je vůbec možné zabránit jakémukoliv teroristickému útoku v systému podzemní dráhy.

Bezpečnostní analytik Andor Šándor je toho názoru, že stoprocentní obrana neexistuje proti žádnému typu teroristického útoku v podzemní dráze. Nelze tedy podle něj žádnými bezpečnostními opatřeními docílit ani toho, aby byl systém metra stoprocentně zabezpečen proti situaci, která se udála 22. března roku 2016 v systému bruselském metra [57] [58].

Ke stejnému výsledku jsme se na základě všech využitých výzkumných metod dobrali také my.

Stávající systém zabezpečení pražského metra proti teroristickým útokům se skládá z těchto prvků:

- ❖ protiexplozivní koše
- ❖ provozně-technické prvky zabezpečení
- ❖ personálními prvky zabezpečení
- ❖ kamerový systém
- ❖ protichemický varovný systém

Jak jsme v naší práci uvedli, kamerový systém v prostorách metra čítá 1500 kamer. Kamery jsou kromě neveřejných prostor instalovány rovněž ve všech stanicích metra a zaměřují téměř všechny prostory, kudy by případný atentátník mohl projít. Zaměřují střední loď, nástupiště i kolejiště. Dále také zaměřují výtahy, vestibuly či eskalátory [101] [102]. V našem rozhovoru s odborníkem z bezpečnostní oblasti jsme se dozvěděli, že výjimku tvoří například platformy s mnoha sloupy, kde pokrytí kamerami je nižší a možnosti útočníka ukrýt se za tyto sloupy a nebýt snímán kamerovým systémem je vyšší.

Šándor se ale staví skepticky k vyššímu počtu kamer jako bezpečnostnímu prvku, který povede k vyšší míře zabezpečení pražského metra proti teroristickým útokům. Jeho názor se ztotožňuje s výsledky našeho zkoumání, když tvrdí, že v metru je stále spousta míst, které kamery nesnímají. Je tomu tak podle jeho názoru z důvodu struktury nástupišť a vestibulů, například právě z důvodu množství sloupů [57] [60].

Proti instalaci vyššího počtu kamer jako nejvíce efektivního řešení zvýšení úrovně zabezpečení se vyslovili také respondenti v našem dotazníkovém šetření. Mezi variantami nejvíce efektivního řešení zvolilo vyšší počet kamer pouze 6,85 % respondentů, což představovalo relativně nízký počet dotázaných.

Instalaci kamer, které budou mít vysoké rozlišení a software pro identifikaci osob podle obličeje jako řešení zvýšení úrovně zabezpečení systému pražského metra by naopak doporučil bývalý generál Armády České republiky Jiří Šedivý [61]. V našem rozhovoru s bezpečnostním expertem jsme získali poznatky o záměrech DPP pořídit do konce roku 2017 software Digitální oko a zprovoznit jej pro 5 vybraných stanic [118]. Instalaci tohoto softwaru by jako možnou variantu respondent v našem rozhovoru doporučil.

Pokud jde o dozorčí a hlídkovou činnost, při naší analýze systému zabezpečení pražského metra jsme zjistili, že součástí tohoto systému je, kromě pracovníků DPP, také Oddělení Metro PČR, které spadá pod Krajské ředitelství policie hlavního města Prahy. Do hlídkové činnosti v metru jsou zapojeni také strážníci Městské policie hlavního města Prahy. V případě, že by došlo k mimořádné události, například k teroristickému útoku, mají všechny tyto subjekty připraveny plány pro koordinaci a přístup do kamerového systému metra. Příslušníci PČR jsou za určitých podmínek daných zákonem rovněž vybaveni oprávněním požadovat prokázání totožnosti osob [37] [55] [59].

Pro vyšší přítomnost bezpečnostních složek hlídkujících v prostorách metra se vyslovilo v našem dotazníkovém šetření 29,63 % respondentů. Vyšší četnost namátkových kontrol ze strany bezpečnostních složek by jako nejvíce efektivní řešení doporučilo 23,33 % respondentů v našem dotazníkovém šetření.

V této oblasti vidí Šándor prostor pro zlepšení. Za efektivní řešení, které má napomoci ke zvýšení úrovně zabezpečení systému pražského metra a zároveň odstrašení případného atentátníka považuje vyšší počet příslušníků PČR a strážníků Městské policie hlavního města Prahy. Tyto dvě bezpečnostní složky by měly být efektivně koordinovány, aby nedošlo k tomu, že jich bude velký počet koncentrován v jedné stanici na úkor jiných stanic. Šándor dále poznamenává, že zvýšit by se měl i počet pracovníků DPP, kteří provádějí dozorní činnost nad jednotlivými stanicemi. V současnosti je podle něj jejich počet příliš nízký, což vede k tomu, že nemohou mít veškerý prostor stanice pod kontrolou [57] [60].

V našem rozhovoru s bezpečnostním expertem jsme získali také názor našeho respondenta, který jako možné řešení zvýšení úrovně zabezpečení vidí nasazení bezpečnostního pracovníka, speciálně vytrénovaného pro zaznamenávání podezřelého chování u osob. Tento pracovník by monitoroval podezřelé chování a při této činnosti by spolupracoval s bezpečnostními složkami. Ty by, v případě podezření na přítomnost potenciálního útočnicka či NVS, vyrozuměl. Další variantou podle našeho respondenta by mohla být trvalá přítomnost příslušníků PČR, Městské policie hlavního města Prahy či bezpečnostního pracovníka DPP v přepravním prostoru. Tito příslušníci by byli označení, tak aby byli těžko přehlédnutelní a měli by opět aktivní a pasivní čili odstrašující funkci.

Dalším prvkem ochrany pražského metra před teroristickým útokem jsou protiexplozivní koše. Šándor připomíná, že po teroristických útocích 11. září roku 2001 byly odstraněny všechny koše z prostor metra z toho důvodu, aby je případný útočník nemohl využít k umístění výbušniny [60]. Protiexplozivní koše, které jsou v metru v současné době, jsou však konstruovány tak, aby případnou explozi výbušniny uvnitř utlumily a usměrnily směrem kolmo vzhůru. Tato vlastnost by měla přispět k minimalizaci ztrát na životech a zdraví cestujících a škod na majetku [45] [58].

Naše místní šetření v systému bruselského metra ukázalo, že k této problematice lze přistupovat různě. V systému bruselského metra byla zvolena jiná strategie, a sice instalace odpadkových košů, které budou průhledné a NVS v nich umístěné bude snadněji detekovatelné cestujícími či bezpečnostními složkami.

Dalším možným řešením zvýšení úrovně zabezpečení pražského metra je instalace detekčních rámců určitého typu. K této otázce se vyjadřovali respondenti v našem dotazníkovém šetření. Z celkového počtu 540 respondentů jich 158 (29,26 %) označilo detekční rámy za nejefektivnější řešení zvýšení bezpečnostní úrovně v pražském metru.

Také respondent v našem rozhovoru se vyjadřoval k otázce, jaké řešení zvýšení úrovně zabezpečení systému pražského metra by navrhl, a jedním z jeho návrhů byly právě detekční rámy. Respondent ještě upřesnil, že by to byla velice nákladná záležitost a záleželo by na druhu detekčních rámců. Spíše by doporučil instalaci rámců detekujících výbušniny před rámy detekujícími například kovy. Efektivita těchto bezpečnostních rámců by ale podle něj záležela na druhu detekované látky. Vzhledem k tomu, že útočník by se pravděpodobně snažil dostat do přepravního prostoru, kde je největší koncentrace cestujících a v tomto prostoru zabít co nejvíce z nich, instalace detekčních rámců by měla smysl v tom, že i za situace, kdy by byl útočník odhalen u detekčních rámců, případná exploze by usmrtila méně lidí.

Kladně se k instalaci detekčních rámců staví také Šedivý, který by pro zvýšení úrovně zabezpečení pražského metra doporučil instalaci detektoru trhavin [61].

Naopak Šándor se k možnosti instalace detekčních rámců v systému pražského metra staví skepticky. Podle jeho názoru by takový prvek příliš zpomalil provoz metra a metro by tak přepravilo denně výrazně méně cestujících [60].

Respondent v našem rozhovoru naproti tomu vidí jako možnou variantu detekční rámy v podobě například oblouků nad vstupy, které by příliš neomezovaly proud cestujících.

V systému pražského metra v současnosti nejsou instalovány turnikety. Jejich instalaci plánuje DPP v rámci výstavby nové linky D [118].

Instalaci turniketů v celém systému pražského metra by doporučil Šándor. Podle něj by měly být nainstalovány z toho důvodu, aby existovala možnost určitou stanici v případě potřeby uzavřít [112].

K turniketům se vyjádřil i respondent v našem rozhovoru. Turniketové průchody podle něj zajišťují, že se osoba dostane do velice úzkého koridoru, který je snímán kamerovým systémem. Pokud se tedy osoba procházející turniketovým průchodem nebude cíleně snažit např. sklopením hlavy vyhnout identifikaci kamerovým systémem, pak kombinace kamerového systému a turniketového průchodu výrazně zjednoduší identifikaci osoby.

Odlíšné řešení zvýšení bezpečnosti pražského metra navrhuje bezpečnostní expert z Univerzity obrany Lukáš Dyčka. Efektivní řešení podle něj spočívá ve zdánlivě marginálních činnostech. Značný význam přikládá propagaci připravenosti pražského metra na možnost teroristického útoku. Organizačně personální ochranná opatření by podle něj měla být co nejvíce vidět, zejména hlídkující příslušníci bezpečnostních složek. Případný útočník by si měl být také vědom důkladného monitorování prostoru metra kamerovým systémem [61].

8 ZÁVĚR

Terorismus je bezesporu jednou z největších hrozeb pro bezpečnost ve světě. Česká republika by měla pro boj s ním udělat více. Dle našeho názoru v politice i mezi veřejností převládá mínění, že Česká republika není pro teroristy lákavým cílem nebo že není nutné přijímat přísná bezpečnostní opatření ve veřejné dopravě. Toto mínění pokládáme za nesprávné. Oblast terorismu se vyvíjí a Česká republika se již na seznam teroristů dostala. Navíc se ocitla na seznamu podle našeho názoru nejnebezpečnější teroristické skupiny současnosti, Islámského státu.

Spolu s tím, jak Islámský stát ztrácí v bojích v Sýrii a Iráku svou logistickou základnu, lze předpokládat, že se jeho členové rozptýlí do oblastí třetího operačního kruhu, popsaného v naší práci. V případě, že se Islámský stát rozhodne v České republice zaútočit, bude nejspíše hledat nejzranitelnější místo s největším symbolickým významem. Takových míst je v České republice mnoho, ale pravděpodobně by se nacházelo v Praze. Bylo by to místo s vysokou koncentrací lidí, nízkou úrovní zabezpečení a v případě útoku rychlým a masivním mediálním pokrytím. Jedním z takových míst by mohl být i systém pražského metra.

Takový operační mód, jaký byl využit při teroristickém útoku v bruselském metru, pravděpodobně bude v budoucnu převládat s ohledem na jeho relativně snadnou proveditelnost. V České republice proběhlo několik cvičení složek IZS pro případ útoku teroristů v systému metra a je třeba, aby tato cvičení pokračovala, postupy byly zdokonalovány a míra rizika realizace úspěšného teroristického útoku snižována. Zároveň musí být systém zabezpečení pražského metra zdokonalován po technické stránce. Nejvíce ze všeho však záleží na tom, jak se k terorismu postavíme my sami. Nejsilnější zbraní teroristů je strach ve společnosti. Bezpečnostní klima ve světě se v posledních několika letech výrazně zhoršilo. Musíme si zvyknout na nebezpečí, že k teroristickému útoku v České republice dojde, být odolní a připravení.

9 SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

al-Káida v Iráku.....	aKI
Islámský stát v Iráku.....	ISI
Islámský stát v Iráku a Levantě.....	ISIL
Fronta an-Nusra.....	FaN
Nástražný výbušný systém.....	NVS
Spojené státy americké.....	USA
Městská hromadná doprava.....	MHD
Dopravní podnik hlavního města Prahy.....	DPP
Integrovaný záchranný systém.....	IZS
Hasičský záchranný systém hlavního města Prahy.....	HZS HMP
Zdravotnický záchranný systém hlavního města Prahy.....	ZZS HMP
Policie České republiky.....	PČR
Česká republika.....	ČR

10 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. WARRICK, Joby. *Vzestup Islámského státu*. Vydání první. Přeložil Martin Doleček. Brno: JOTA, s.r.o., 2016. ISBN 978-80-7462-968-6
2. MCCANTS, William. *Islámský stát – Apokalypsa*. Jeho historie, strategie a vize zániku světa. Vydání první. Přeložil Lubomír Sedlák. Brno: CPress, 2016. ISBN 978-80-264-1233-5
3. HALLER, Christian. *Bojoval jsem proti Islámskému státu*. Vydání první. Přeložil Ladislav Šenkyřík. Praha: Vyšehrad, spol. s r.o., 2016. ISBN 978-80-7429-747-2
4. BOURRIE, Mark. *Vražedná hra*. Jak Islámský stát láká nové bojovníky. Vydání první. Přeložil Marek Pavka. Brno: CPress, 2016. ISBN 978-80-264-1311-0
5. ŤUPEK, Pavel. *Salafitský islám*. Vydání první. Praha: Academia, 2015. ISBN 978-80-200-2487-9
6. ČERNÝ, Karel. *Svět politického islámu*. Vydání první. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2012. ISBN 978-80-7422-166-8
7. KLEIN, Shelley. *Nejkrutější diktátoři v dějinách*. Vydání první. Přeložil Jan Mrlík. Frýdek-Místek: Alpress, s. r. o., 2004. ISBN 80-7218-471-7
8. BRIGGS, Asa. *Kdy, kde, proč a jak se stalo*. Vydání první. Přeložil: Michal Strenk et al. Praha: Reader's Digest Výběr, spol. s r. o., 1997. ISBN 80-902069-6-4
9. PARKER, Philip. *Velký atlas světových dějin*. Vydání první. Přeložila: Lenka Kapsová et al. Praha: Reader's Digest Výběr, spol. s r. o., 2002. ISBN 80-86196-48-8
10. LUTZ, James M. a LUTZ. Brenda J. *Global terrorism*. 3. vydání. Abingdon on Thames: Routledge, 2013. ISBN: 978-0-415-53785-8

11. WEISS, Michael a HASSAN, Hassan. *Islámský stát*. Uvnitř armády teroru. Vydání první. Přeložil Jiří Berka. Brno: CPress, 2015. ISBN 978-80-264-0883-3
12. CARDINI, Franco. *Chalífa a západ*. Kořeny terorismu a pokrytectví Západu. Vydání první. Přeložily Jitka Michalčíková a Tereza Siegllová. Praha: Vyšehrad, 2016. ISBN 978-80-7429-632-1
13. *DP-Kont@kt* [online]. 2006, č. 8 [cit. 15. 08. 2017]. ISSN 1212-6349. Dostupné z: <http://www.dpp.cz/dp-kontakt/>
14. BERÁNEK, Ondřej a OSTŘANSKÝ, Bronislav, eds. *Islámský stát*. Blízký východ na konci časů. Vydání první. Praha: Academia, 2016. ISBN 978-80-200-2654-5
15. KROPÁČEK, Luboš. *Islámský fundamentalismus*. Vydání první. Praha: Vyšehrad, 1996. ISBN: 80-7021-168-7
16. KYNCL, Jaromír aj. *Bezpečnost objektu ve světle moderních technologií*. Vydání první. Praha: Komora podniků komerční bezpečnosti České republiky, 2014. ISBN: 978-80-260-7115-0
17. TUREČEK, Břetislav. *Blízký východ nad propastí*. Cesta od orientálních diktatur ke svobodě a zase zpátky. Vydání první. Praha: Knižní klub, 2016. ISBN 978-80-242-5558-3
18. HILLENBRAND, Carole. *Islám*. Historie, současnost a perspektivy. Vydání první. Přeložila Jitka Jeníková. Praha: Paseka, 2017. ISBN 978-80-7432-685-1
19. MENDEL, Miloš. *Spuškou a Koránem*. Pojmy a argumenty soudobého islámského fundamentalismu. Vydání první. Praha: Orientální ústav Akademie věd České republiky, 2008. ISBN 978-80-85425-63-5
20. MÜLLER, Zdeněk. *Islám a islamismus*. Dilema náboženství a politiky. Vydání první. Praha: Academia, 2010. ISBN 978-80-200-1818-2

21. Sunnité a šíité. *Novinky.cz* [online]. Borgis, a.s. ©2003 [cit. 29. 04. 2017]. Dostupné z: <https://tema.novinky.cz/sunnite-a-siite>
22. Salafisté a wahhábismus. *Novinky.cz* [online]. Borgis, a.s. ©2003 [cit. 29. 04. 2017]. Dostupné z: <https://tema.novinky.cz/salafiste-a-wahhabismus>
23. Šíité a sunnité. *PSK* [online]. Národní knihovna ČR ©2004 [cit. 29. 04. 2017]. Dostupné z: <http://www.ptejteseknihovny.cz/dotazy/siite-a-sunnite>
24. Al-Qaeda. *Encyclopedia Britannica* [online]. Encyclopedia Britannica, Inc. ©2017 [cit. 29. 04. 2017]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/al-Qaeda>
25. Difference between Shia and Sunni Muslims. *Spiritual Legend* [online]. ©2010 [cit. 06. 05. 2017]. Dostupné z: <http://spirituallegend.blogspot.cz/2010/05/difference-between-shia-and-sunni.html>
26. Wahhábismus a Saudská Arábie: zdroj světového terorismu a džihádu v Evropě. *Ozbrojené složky* [online]. OzbrojeneSlozky.cz ©2013 [cit. 29. 04. 2017]. Dostupné z: <http://www.ozbrojeneslozky.cz/clanek/wahhabismus-a-saudska-arabie-zdroj-svetoveho-terorismu-a-dzihadu-v-evrope>
27. The military strategy behind IS conquests. *BBC* [online]. BBC ©2017 [cit. 02. 05. 2017]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-33133070>
28. War in Iraq begins. *History* [online]. A&E Television Network, LLC ©2017 [cit. 07. 05. 2017]. Dostupné z: <http://www.history.com/this-day-in-history/war-in-iraq-begins>
29. Iraq launches offensive on ISIL in Anbar province. *The National* [online]. ©2017 [cit. 02. 05. 2017] Dostupné z: <http://www.thenational.ae/world/middle-east/iraq-launches-offensive-on-isil-in-anbar-province>
30. Pět pilířů islámu. *HedvabnaStezka.cz* [online]. ©2006 [cit. 09. 05. 2017]. Dostupné z: <http://www.hedvabnastezka.cz/rady/pet-piliru-muslimske-viry/>

31. Hezbollah, Russia and the U. S. help Syria retake Palmyra. *The Washington Post* [online]. The Washington Post ©1996 [cit. 29. 04. 2017]. Dostupné z: https://www.washingtonpost.com/world/syrian-army-retakes-the-ancient-city-of-palmyra-from-the-islamic-state/2017/03/02/fe770c78-ff63-11e6-9b78-824ccab94435_story.html
32. U.S.-backed Syrian Democratic Forces emerges as force against ISIS. *Toronto Star* [online]. Toronto Star Newspapers Ltd. ©1996 [cit. 29. 04. 2017]. Dostupné z: <https://www.thestar.com/news/world/2015/12/02/us-backed-syrian-democratic-forces-emerges-as-force-against-isis.html>
33. Sunni and Shi'a. *BBC* [online]. BBC ©2014 [cit. 15. 05. 2017]. Dostupné z: http://www.bbc.co.uk/religion/religions/islam/subdivisions/sunnishia_1.shtml
34. Islámský stát zapaluje ropné vrty, toxický kouř dusí sever Iráku. *EuroZprávy.cz* [online]. ČTK ©2009 [cit. 16. 05. 2017]. Dostupné z: <http://zahranicni.eurozpravy.cz/blizky-vychod/174709-islamsky-stat-zapaluje-ropne-vrty-sever-iraku-je-zahalen-toxickym-kourem/>
35. Iraq War. *Encyclopedia Britannica* [online]. Encyclopedia Britannica, Inc. ©2017 [cit. 16. 05. 2017]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/event/Iraq-War>
36. Plans to send heavier weapons to CIA-backed rebels in Syria stall amid White House skepticism. *The Washington Post* [online]. The Washington Post ©1996 [cit. 29. 04. 2017]. Dostupné z: https://www.washingtonpost.com/world/national-security/plans-to-send-heavier-weapons-to-cia-backed-rebels-in-syria-stall-amid-white-house-skepticism/2016/10/23/fl66ddac-96ee-11e6-bb29-bf2701dbe0a3_story.html
37. Metro je po útocích v Belgii pod drobnohledem. *Vlčoun.cz* [online]. Vlčoun.cz ©2005 [cit. 06. 05. 2017]. Dostupné z: <http://www.vlcoun.cz/index.php/prazska-doprava/aktuality/1860-metro-je-po-utocich-v-belgii-pod-drobnohledem>
38. Rozhodl jsem se dojet na stanici, řekl strojvůdce z Petrohradu. Zachránil tím mnoho životů. *Novinky.cz* [online]. Borgis, a.s. ©2003 [cit. 17. 05. 2017]. Dostupné

- z: <https://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/434135-rozhodl-jsem-se-dojet-na-stanici-rekl-strojvudce-z-petrohradu-zachranil-tim-mnoho-zivotu.html>
39. Brussels attacks: Suspect Osama Krayem charged over Paris. *BBC* [online]. BBC ©2017 [cit. 12. 05. 2017]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-europe-36094380>
40. GALERIE: Rok od nejkrvavějších atentátů v Bruselu. Památku 32 obětí připomene „minuta hluku.“ *Info.cz* [online]. CZECH NEWS CENTER a.s. ©2001 [cit. 12. 05. 2017]. Dostupné z: <http://www.info.cz/svet/galerie-rok-od-nejkrvavejsich-atentatu-v-bruselu-pamatku-32-obeti-pripomene-minuta-hluku-6476.html>
41. Co vlastně zabíjelo v Paříži? Kysličník smíchaný s acetonem! *g.cz* [online]. Genius Group Media, s.r.o. ©2015 [cit. 13. 05. 2017]. Dostupné z: <http://g.cz/co-vlastne-zabijelo-v-parizi-kyslicnik-smichany-s-acetonem>
42. Jak (ne)vyrobit bombu. *Zvědavec* [online]. Vladimír Stwora ©1999 [cit. 13. 05. 2017]. Dostupné z: <http://www.zvedavec.org/komentare/2006/08/1716-jak-nevyrobit-bombu.htm>
43. Brussels terrorists probably used explosive nicknamed „the Mother of Satan.“ *The Washington Post* [online]. The Washington Post ©1996 [cit. 13. 05. 2017]. Dostupné z: https://www.washingtonpost.com/news/checkpoint/wp/2016/03/23/the-type-of-bombs-used-in-brussels-have-been-seen-before/?utm_term=.c8f27b0b7c0d
44. Brussels explosions: What we know about airport and metro attacks. *BBC* [online]. BBC ©2017 [cit. 16. 05. 2017]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-europe-35869985>
45. Na nástupišťích metra je 90 protiteroristických košů. *Pražský patriot* [online]. Pražský patriot, s.r.o. ©2012 [cit. 13. 05. 2017]. Dostupné z: <http://www.prazskypatriot.cz/nastupistich-metra-je-90-protiteroristickych-kosu-jednou-jich-mozna-vic/>
46. Investice v pražském metru půjdou na boj proti terorismu. *Metro.cz* [online]. Praha: MAFRA, 2015 [cit. 10. 5. 2017]. Dostupné z: <http://www.metro.cz/investice-v-prazskem->

metru-pujdou-na-boj-proti-terorismu-pml-/praha.aspx?c=A170404_220227_metro-praha_jsk

47. Pražské metro v den přepravního průzkumu přepravilo 1 272 143 cestujících. *Dopravní podnik hlavního města Prahy* [online]. [cit. 06. 05. 2017]. Dostupné z: <http://www.dpp.cz/prazske-metro-v-den-prepravniho-pruzkumu-prepravilo-1-272-143-cestujicich/>

48. Where Is The Maelbeek Subway Station? *Bustle* [online]. Bustle ©2017 [cit. 06. 05. 2017] Dostupné z: <https://www.bustle.com/articles/149320-where-is-the-maelbeek-subway-station-the-brussels-attack-site-is-close-to-eu-headquarters>

49. Bombed Brussels metro station Maelbeek reopens one month after terrorist attacks. *Australian Broadcasting Corporation* [online]. ABC ©2017 [cit. 14. 05. 2017]. Dostupné z: <http://www.abc.net.au/news/2016-04-26/bombed-brussels-metro-station-maelbeek-reopens-after-attacks/7356706>

50. Belgium attacks: Police find TATP explosives in home in Brussels. *The Mercury News* [online]. Digital First Media ©2017 [cit. 14. 05. 2017]. Dostupné z: <http://www.mercurynews.com/2016/03/23/belgium-attacks-police-find-tatp-explosives-in-home-in-brussels/>

51. Může se to stát v pražském metru? *IDnes* [online]. Praha: MAFRA, 2017 [cit. 05. 05. 2017]. Dostupné z: <http://spatova.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=600741>

52. Je pražské metro připraveno na teroristický útok? *IDnes* [online]. Praha: MAFRA, 2017 [cit. 05. 05. 2017]. Dostupné z: <http://bares.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=500643>

53. Smrt číhala v tokijském metru – tehdy zabíjel sarin. *Česká televize* [online]. Česká televize ©2017 [cit. 25. 07. 2017]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1348293-smrt-cihala-v-tokijskem-metru-tehdy-zabijel-sarin>

54. Na ulicích přibude digitálních očí, Praha chce modernější kamerový systém. *IRegiony* [online]. Praha: MAFRA, 2017 [cit. 08. 05. 2017]. Dostupné z: http://regiony.impuls.cz/na-ulicich-pribude-kamer-0wt-/praha.aspx?c=A170406_190407_imp-praha_kov
55. Krajské ředitelství policie hlavního města Prahy. *Policie České republiky* [online]. Policie ČR, všechna práva vyhrazena ©2017 [cit. 14. 05. 2017]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/docDetail.aspx?docid=9128&doctype=ART&#OMETRO>
56. Deset let poté: Pro Londýn je hrozba teroru stále aktuální. *Česká televize* [online]. Česká televize ©2017 [cit. 25. 07. 2017]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1561264-deset-let-pote-pro-londyn-je-hrozba-teroru-stale-aktualni>
57. Přepis: Jak to vidí Andor Šándor – 4. května 2017. *Český rozhlas* [online]. Český rozhlas ©1997 [cit. 15. 05. 2017]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/dvojka/jaktovidi/_zprava/1723577
58. Expert Šándor prozrazuje, jak je na teroristický útok připraveno pražské metro. *ParlamentniListy.cz* [online]. OUR MEDIA a.s. ©2009 [cit. 15. 05. 2017]. Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Expert-Sandor-prozrazuje-jak-je-na-teroristicky-utok-pripraveno-prazske-metro-482257>
59. Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, In: Sběrka zákonů. 17. 7. 2008. ISSN 1211-1244
60. Generál Andor Šándor: Bezpečné metro? Nedělejme si iluze. *Deník.cz* [online]. VLTAVA LABE MEDIA a.s. ©2017 [cit. 15. 05. 2017]. Dostupné z: http://www.denik.cz/z_domova/general-andor-sandor-bezpecne-prazske-metro-nedelejme-si-iluze-20170426.html
61. Pražské metro potřebuje lepší ochranu, tvrdí expert po teroristickém útoku v ruském Petrohradu. *Aktuálně.cz* [online]. Economia, a.s. ©2017 [cit. 15. 05. 2017]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/atak-na-psychiku-rusu-je-teror-v-petrohradskem-metru-rikaji/r~2ac5c570192d11e7903d0025900fea04/?redirected=1492972008>

62. Islamic State and Its Affiliates. *Projects from The Wall Street Journal's Graphics Team* [online]. Dow Jones & Company, Inc. ©2017 [cit. 16. 05. 2017]. Dostupné z: <http://graphics.wsj.com/islamic-state-and-its-affiliates/>
63. Allies and Opponents of the Islamic State. *News and commentary from the Levant* [online]. Automatic Inc. ©2005 [cit. 08. 05. 2017] Dostupné z: <https://qifanabki.com/2014/08/07/allies-and-opponents-of-the-islamic-state/>
64. ISIS's Enemy List: 10 Reasons the Islamic State Is Doomed. *Newsweek* [online]. Newsweek LLC ©2017 [cit. 16. 05. 2017]. Dostupné z: <http://www.newsweek.com/2014/09/19/isiss-enemy-list-10-reasons-islamic-state-doomed-268953.html>
65. Why Join ISIS? *The Atlantic* [online]. The Atlantic Monthly Group. All Rights Reserved. ©2017 [cit. 16. 05. 2017]. Dostupné z: <https://www.theatlantic.com/international/archive/2015/12/why-people-join-isis/419685/>
66. Domineering Dads and Sexual Frustration Driving Kids in the West to ISIS. *Daily Beast* [online]. The Daily Beast Company LLC ©2017 [cit. 02. 05. 2017]. Dostupné z: <http://www.thedailybeast.com/articles/2015/06/15/sexual-frustration-driving-kids-to-isis>
67. 34 věcí, které byste měli vědět o právu šaría. *Freedom europe* [online]. ©2014 [cit. 16. 05. 2017]. Dostupné z: <http://stopislam.eu/34-veci-ktere-byste-meli-vedet-o-pravu-saria/>
68. The Bush Crusade. *The Nation* [online]. The Nation Company LLC ©2017 [cit. 12. 05. 2017] Dostupné z: <https://www.thenation.com/article/bush-crusade/>
69. Terrorism: number of attacks in Iraq 2006-2015. *Statista* [online]. Statista Ltd. ©2017 [cit. 05. 05. 2017]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/202738/number-of-terrorist-attacks-in-iraq/>
70. Islamic State group: The full story. *BBC* [online]. BBC ©2017 [cit. 16. 05. 2017]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-35695648>

71. Arabské revoluce. *Aktuálně.cz* [online]. Economia, a.s. ©2017 [cit. 16. 05. 2017]. Dostupné z: <https://www.aktualne.cz/wiki/zahranici/arabske-revoluce/r~i:wiki:1198/>
72. Fresh Protests Erupt in Syria. *Wayback Machine* [online]. The Epoch Times ©2000 [cit. 16. 05. 2017]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20110323031602/http://www.theepochtimes.com:80/n2/content/view/53074/>
73. Dva pohledy na konflikt v Sýrii. *Sekuritaci.cz* [online]. Sekuritaci.cz ©2008 [cit. 16. 05. 2017]. Dostupné z: <http://www.sekuritaci.cz/dva-pohledy-na-konflikt-v-syrii/>
74. Paris attacks: What happened on the night. *BBC* [online]. BBC ©2017 [cit. 16. 05. 2017]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-europe-34818994>
75. Europe's most-wanted man captured. *CNN* [online]. Cable News Network ©2016 [cit. 16. 05. 2017]. Dostupné z: <http://edition.cnn.com/2016/03/18/europe/salah-abdeslam-profile/index.html>
76. „Musíme spěchat, bratře.“ Policie zveřejnila nahrávku hovorů bruselských teroristů. *Info.cz* [online]. CZECH NEWS CENTER a.s. ©2001 [cit. 16. 05. 2017]. Dostupné z: <http://www.info.cz/svet/musime-spechat-bratre-policie-zverejnila-nahravku-hovoru-bruselskych-teroristu-6078.html>
77. What We Know About The Brussels Attacks Suspects. *National Public* [online]. npr ©2017 [cit. 03. 05. 2017]. Dostupné z: <http://www.npr.org/sections/thetwo-way/2016/04/09/469398738/what-we-know-about-the-brussels-attacks-suspects>
78. ISIS'S GLOBAL STRATEGY: A WARGAME. *Institute for the Study of War* [online]. THE INSTITUTE FOR THE STUDY OF WAR ©2017 [cit. 16. 05. 2017]. Dostupné z: <http://understandingwar.org/sites/default/files/ISIS%20Global%20Strategy%20--%20A%20Wargame%20FINAL.pdf>

79. Fact Sheet: Iraqi War. *Infoplease* [online]. Sandbox Networks, Inc. ©2000 [cit. 16. 05. 2017]. Dostupné z: <https://www.infoplease.com/us/american-wars/fact-sheet-iraqi-war>
80. DoD Authorizes War on Terror Award for Inherent Resolve Ops. *United States Department of Defense* [online] [cit. 28. 04. 2017]. Dostupné z: <https://www.defense.gov/News/Article/Article/603569/>
81. Obama Authorizes Air Strikes in Iraq. *ABC News* [online]. ABC News Internet Ventures. All rights reserved ©2017 [cit. 16. 05. 2017]. Dostupné z: <http://abcnews.go.com/International/obama-authorizes-air-strikes-iraq/story?id=24884633>
82. Our mission. 68 partners united in defeating global terrorism. *The Global Coalition*. [online]. Copyright Global Coalition. All Rights Reserved ©2017 [cit. 16. 05. 2017]. Dostupné z: <http://theglobalcoalition.org/en/mission-en/>
83. Bitva o Mosul: Bojovníci ISIS už nemají kam utéct. *TN.cz* [online]. TV Nova s.r.o. ©2017 [cit. 16. 05. 2017]. Dostupné z: <http://tn.nova.cz/clanek/bitva-o-mosul-bojovnici-isis-nemaji-kam-utect-mapa-bojiste.html>
84. Russia's military action in Syria – timeline. *The Guardian* [online]. Guardian News and Media Limited or its affiliated companies. All rights reserved ©2017 [cit. 16. 05. 2017]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2016/mar/14/russias-military-action-in-syria-timeline>
85. Syria conflict: What is at stake in the battle of al-Bab. *BBC* [online]. BBC ©2017 [cit. 16. 05. 2017]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-38939492>
86. Syria: Timeline of the civil war and US response. *Australian Broadcasting Corporation* [online]. ABC ©2017 [cit. 16. 05. 2017]. Dostupné z: <http://www.abc.net.au/news/2017-04-07/syrian-war-timeline-for-civil-war-and-us-missile-attack/8425554>

87. Chytrá taktika: Islámský stát využil k dobytí Ramadí písečnou bouři. *Novinky.cz* [online]. Borgis, a.s. ©2003 [cit. 16. 05. 2017]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zahranicni/blizky-a-stredni-vychod/369874-chytra-taktika-islamsky-stat-vyuzil-k-dobyti-ramadi-pisecnou-bouri.html>
88. ISIS tunnels revealed where jihadis can live for weeks to avoid Peshmerga forces. *Daily Mail Online* [online]. Associated Newspapers Ltd ©2017 [cit. 16. 05. 2017]. Dostupné z: <http://www.dailymail.co.uk/news/article-3626120/Hidden-network-ISIS-tunnels-jihadis-live-weeks-underground-avoid-caught-Peshmerga-forces.html>
89. Teroristé mění taktiku, musíme se přizpůsobit. *Novinky.cz* [online]. Borgis, a.s. ©2003 [cit. 16. 05. 2017]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/komentare/433501-komentar-teroriste-meni-taktiku-musime-se-prizpusobit-alex-svamberk.html>
90. ISIS goes global: Mapping ISIS attacks around the world. *CNN* [online]. Cable News Network ©2017 [cit. 16. 05. 2017]. Dostupné z: <http://edition.cnn.com/2015/12/17/world/mapping-isis-attacks-around-the-world/>
91. List of Islamic Terror Attacks in Europe. *Islam: The Politically Incorrect Truth* [online]. TheReligionofPeace.com ©2002 [cit. 16. 05. 2017]. Dostupné z: <https://www.thereligionofpeace.com/attacks/europe-attacks.aspx>
92. Výstavba metra trasy V.A Dejvická – Motol: technologická část. *SILNICE ŽELEZNICE* [online]. KONSTRUKCE Media, s.r.o. ©2002 [cit. 25. 07. 2017]. Dostupné z: <http://www.silnice-zeleznice.cz/clanek/vystavba-metra-trasy-v-a-dejvicka-motol-technologicka-cast/>
93. Islámský stát vyzval muslimy k dalším útokům na Západě. *Novinky.cz* [online]. Borgis, a.s. ©2003 [cit. 16. 05. 2017]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zahranicni/blizky-a-stredni-vychod/359882-islamsky-stat-vyzval-muslimy-k-dalsim-utokum-na-zapade.html>
94. ISIS Suicide Bombers at Brussels Airport 'Targeted U. S. Airline, Jews'. *Newsweek* [online]. Newsweek LLC ©2017 [cit. 16. 05. 2017]. Dostupné

z: <http://www.newsweek.com/isis-suicide-bombers-brussels-airport-targeted-us-airline-jews-547371>

95. Ibrahim and Khalid el-Bakraoui: From Bank Robbers to Brussels Bombers. *The New York Times* [online]. The New York Times Company ©2017 [cit. 27. 04. 2017]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2016/03/25/world/europe/expanding-portraits-of-brussels-bombers-ibrahim-and-khalid-el-bakraoui.html>

96. Brussels attacks: Witnesses, survivors describe explosions, carnage. *CBS News* [online]. CBS Interactive Inc. All Rights Reserved ©2016 [cit. 16. 05. 2017]. Dostupné z: <http://www.cbsnews.com/news/brussels-bombings-witnesses-describe-explosions-carnage-brussels-airport-subway/>

97. Brussels Attacks: Timeline of the Events in the Belgian Capital. *NBC News* [online]. NBCnews.com ©2017 [cit. 16. 05. 2017]. Dostupné z: <http://www.nbcnews.com/storyline/brussels-attacks/brussels-attacks-timeline-events-belgian-capital-n544221>

98. Belgium's 12 worst terror misses, mistakes and misunderstandings. *POLITICO* [online]. POLITICO SPRL ©2017 [cit. 16. 05. 2017]. Dostupné z: <http://www.politico.eu/article/the-dirty-dozen-12-mistakes-that-condemned-brussels-to-terror-attacks-isis/>

99. Automatický systém metra pro Prahu 3. tisíciletí. *DOCPLAYER* [online]. Doc.Player.cz ©2017 [cit. 18. 05. 2017]. Dostupné z: <http://docplayer.cz/3837297-Automaticky-system-metra-pro-prahu-3-tisicileti.html>

100. Do metra dají pancéřové koše. *IDnes.cz* [online]. Praha: MAFRA, 2017 [cit. 10. 05. 2017]. Dostupné z: http://www.metro.cz/investice-v-prazskem-metru-pujdou-na-boj-proti-terorismu-pml-/praha.aspx?c=A170404_220227_metro-praha_jsk

101. V ulicích největších měst přibudou kamery. *IDnes.cz* [online]. Praha: MAFRA, 2017 [cit. 15. 05. 2017]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/ulice-velka-mesta-kamery-miliardy-dll-/domaci.aspx?c=A170509_2323837_domaci_jav

102. Dispečerské řízení pražského metra. *SlidePlayer* [online]. SlidePlayer.cz Inc. ©2017 [cit. 17. 05. 2017]. Dostupné z: <http://slideplayer.cz/slide/2801969/>

103. Odpovědi na žádosti o informace dle zákona č. 106/1999 Sb. v roce 2015. *Dopravní podnik hlavního města Prahy* [online] [cit. 10. 05. 2017]. Dostupné z: <http://www.dpp.cz/download-file/9989/2015-01-30-rozhodnuti-bezpecnostni-systemy-v-dopravnich-prostredcich-mhd.pdf>

104. Výbuch v metru nebyl zdaleka ojedinělý. Přehled teroristických útoků v Rusku. *Seznam.cz* [online]. Seznam.cz, a.s. ©1996 [cit. 25. 07. 2017]. Dostupné z: <https://www.seznam.cz/zpravy/clanek/vybuch-v-metru-nebyl-zdaleka-ojedinely-prehled-teroristickyh-utoku-v-rusku-29658>

105. Padla první obvinění za útok v petrohradském metru. Ve vazbě je dalších sedm lidí. *Seznam.cz* [online]. Seznam.cz, a.s. ©1996 [cit. 25. 07. 2017]. Dostupné z: <https://www.seznam.cz/zpravy/clanek/padla-prvni-obvineni-za-utok-v-petrohradskem-metru-ve-vazbe-je-dalsich-sedm-lidi-31282>

106. Vláda schválila Koncepti ochrany měkkých cílů pro roky 2017–2020. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, všechna práva vyhrazena ©2017 [cit. 16. 08. 2017]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/vlada-schvalila-koncepci-ochrany-mekkyh-cilu-pro-roky-2017-2020.aspx>

107. Příprava na útok v metru i ve vlaku. *POŽÁRY.cz* [online] [cit. 16. 08. 2017]. Dostupné z: <https://www.pozary.cz/clanek/3994-priprava-na-utok-v-metru-i-ve-vlak-u/>

108. MU s nebezpečnou chemickou látkou – cvičení Metro. SLEZÁK, Jaroslav. [online] [cit. 16. 08. 2017]. Dostupné z: <http://www.unbr.cz/Data/files/Konf%20MEKA%202015/14%20Abstrakt%20Slez%C3%A1k.pdf>
109. V pražském metru se „střílelo“. Pomáhali záchranáři z celé republiky. *Pražský deník* [online]. VLTAVA LABE MEDIA a.s. ©2017 [cit. 06. 08. 2017]. Dostupné z: http://prazsky.denik.cz/zpravy_region/v-metru-se-strilelo-cestujicim-pomahali-zachranari-z-cele-republiky-20170610.html
110. IZS, terorismus a peníze až za třetí. *Natoaktual.cz* [online] [cit. 16. 08. 2017]. Jagello 2000 ©2017 Dostupné z: http://www.natoaktual.cz/izs-terorismus-a-penize-az-za-treti-d6l-na_analyzy.aspx?c=A060116_073746_na_analyzy_m02
111. SWOT analýza strategie. *University information system MENDELU* [online] [cit. 16. 08. 2017]. Dostupné z: http://is.mendelu.cz/eknihovna/opory/zobraz_cast.pl?cast=60423
112. Šándor: DPP věnuje pozornost bezpečnosti v metru, problém je ale odmítání turniketů. *Zet* [online]. Lagardère Active ČR ©2017 [cit. 7. 5. 2017]. Dostupné z: <https://www.zet.cz/tema/sandor-dpp-venu-je-pozornost-bezpecnosti-v-metru-problem-je-ale-odmitani-turniketu-12551>
113. Municipal police district Brussels. *Belgianpolice.be* ©2006 [online] [cit. 16. 08. 2017]. Dostupné z: http://www.belgianpolice.be/Gempol_Brussel/Gempol_Brussel.htm
114. At least 20 reportedly killed in blasts at Maalbeek metro station near EU offices. *RT* [online]. Autonomous Nonprofit Organization ©2017 [cit. 02. 05. 2017]. Dostupné z: <https://www.rt.com/news/336536-brussels-metro-bombing-maalbek/>

115. Brussels Attacks: What Happened, In Photos And Maps. *NPR* [online] npr ©2017 [cit. 02. 05. 2017]. Dostupné z: <http://www.npr.org/2016/03/22/471423692/brussels-attacks-what-happened-in-photos-and-maps>
116. The Metro System in Brussels, Belgium. *YouTube* [dokumentární film]. Scénář a režie timosha21. Belgium, Brussels, 2015. V digitalizované podobě dostupný prostřednictvím YouTube z: <https://www.youtube.com/watch?v=N7Hqbs78ALs&t=2s>
117. Vyhláška Ministerstva vnitra č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému. In: Sběrka zákonů. 5. 9. 2001. ISSN 1211-1244
118. Praha se inspiruje v Izraeli. Metro ohlídá digitální oko. *PressReader.com* [online] NewspaperDirect Inc. ©2017 [cit. 06. 08. 2017]. Dostupné z: <https://www.pressreader.com/czech-republic/lidove-noviny/20170803/281788514142991>
119. Hasičský záchranný sbor Dopravního podniku hl. m. Prahy si v srpnu připomněl 40 let od svého založení. *POŽÁRY.cz* [online] [cit. 06. 08. 2017]. Dostupné z: <https://www.pozary.cz/clanek/68346-hasicsky-zachranny-sbor-dopravniho-podniku-hl-m-prahy-si-v-srpnu-pripomnel-40-let-od-sveho-zalozeni/>
120. Islámský stát v Sýrii vyzval k povinnému džihádu, v Rakce se pokusil o protiútok. *Novinky.cz* [online]. Borgis, a.s. ©2003 [cit. 16. 08. 2017]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zahranicni/blizky-a-stredni-vychod/446329-islamsky-stat-v-syrii-vyzval-k-povinnemu-dzihadu-v-rakce-se-pokusil-o-protiutok.html>

11 SEZNAM POUŽITÝCH OBRÁZKŮ

<i>Obrázek 1 - Místo exploze</i>	48
<i>Obrázek 2 - Vzdálenost institucí Evropské unie od místa exploze</i>	48
<i>Obrázek 3 - Kamerový systém ve stanici Gare du Midi</i>	51
<i>Obrázek 4 - Kamerový systém a turnikety ve stanici Art-Lois</i>	51
<i>Obrázek 5 - Stanice Maelbeek, kde došlo k útoku</i>	52
<i>Obrázek 6 - Plán stanice Gare du Midi</i>	53
<i>Obrázek 7 - Odpadkový koš ve stanici Gare du Midi</i>	53
<i>Obrázek 8 - Sloupy ve stanici Art-Lois</i>	53
<i>Obrázek 9 - Odpadkové koše ve vestibulu stanice Schuman</i>	54
<i>Obrázek 10 - Jedna z variant vlakové soupravy</i>	56
<i>Obrázek 11 - Varianta soupravy, v jaké došlo k útoku</i>	56
<i>Obrázek 12 - Jedna z variant vlakové soupravy</i>	56
<i>Obrázek 13 - Prostor pod sedadly</i>	57
<i>Obrázek 14 - Komunikátor v soupravě</i>	57
<i>Obrázek 15 - Protiexplozivní koš</i>	65
<i>Obrázek 16 - Prostor pod sedadly v soupravě pražského metra</i>	66
<i>Obrázek 17 - Kamera ve stanici Hlavní nádraží</i>	69

12 SEZNAM POUŽITÝCH GRAFŮ

<i>Graf 1 - Věková kategorie respondentů.....</i>	<i>84</i>
<i>Graf 2 - Pohlaví respondentů.....</i>	<i>84</i>
<i>Graf 3 - Zaměstnání respondentů.....</i>	<i>85</i>
<i>Graf 4 - Povědomí respondentů o bezpečnostní situaci ve světě.....</i>	<i>86</i>
<i>Graf 5 - Informační zdroje respondentů o bezpečnostní situaci ve světě.....</i>	<i>86</i>
<i>Graf 6 - Srovnání úrovně zabezpečení bruselského metra s úrovní zabezpečení pražského metra dle názoru respondentů.....</i>	<i>87</i>
<i>Graf 7 - Úroveň zabezpečení pražského metra proti teroristickému útoku dle názoru respondentů.....</i>	<i>87</i>
<i>Graf 8 - Prostředky zvýšení úrovně zabezpečení systému pražského metra dle názoru respondentů.....</i>	<i>88</i>
<i>Graf 9 - Schopnosti složek IZS rychle zareagovat na případný teroristický útok dle názoru respondentů.....</i>	<i>88</i>
<i>Graf 10 - Volba specifického cíle útoku Islámského státu v rámci systému podzemní dráhy v Praze dle názoru respondentů.....</i>	<i>89</i>

13 SEZNAM POUŽITÝCH TABULEK

<i>Tabulka 1 – SWOT analýza systému pražského metra</i>	78
---	----

14 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1 Dotazník

Dobrý den,

prosím o vyplnění krátkého dotazníku, který je úzce zaměřen na respondenty z řad základních i ostatních složek integrovaného záchranného systému, pracovníky v pražské MHD a zaměstnance Magistrátu hlavního města Prahy. Jádrem mého průzkumu je Váš názor na možnosti teroristického útoku Islámského státu v systému pražského metra. Výsledkem mé diplomové práce bude návrh opatření pro zvýšení bezpečnosti pražského metra.

1. Vaše věková kategorie?

- a) 18-25 let
- b) 26-40 let
- c) 41 a více let

2. Jste muž nebo žena?

- a) Muž
- b) Žena

3. Kde pracujete?

- a) Policie České republiky
- b) Hasičský záchranný sbor České republiky
- c) Zdravotnická záchranná služba hlavního města Prahy
- d) Dopravní podnik hlavního města Prahy
- e) Armáda České republiky
- f) Magistrát hlavního města Prahy
- g) Jiné

4) Sledujete v médiích bezpečnostní situaci ve světě?

a) Ano

b) Ne

5) V jakých médiích/prostředcích sledujete bezpečnostní situaci ve světě?

a) Internet

b) Televize

c) Tisk

d) Nesleduji bezpečnostní situaci ve světě

6) Bruselské metro se stalo dějištěm teroristického útoku Islámského státu. Myslíte si, že je lépe zabezpečeno proti teroristickým útokům než pražské?

a) Ano

b) Ne

c) Nevím

7) Myslíte si, že je pražské metro dobře zabezpečeno proti teroristickému útoku?

a) Ano

b) Ne

c) Nevím

8) Co by podle Vás přispělo k efektivnějšímu zabezpečení systému pražského metra?

a) Vyšší přítomnost bezpečnostních složek hlídkujících přímo v prostorách metra

b) Vyšší počet kamer v prostorách metra

c) Detekční rámy

d) Častější namátkové kontroly cestujících bezpečnostními složkami

e) Nevím

9) Jste přesvědčen/a o tom, že složky integrovaného záchranného systému v České republice jsou schopny na případný teroristický útok rychle zareagovat a minimalizovat tak ztráty na životech?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

10) Při hypotetickém útoku na pražské metro, v kterém konkrétním místě by podle Vás teroristé zaútočili

- a) Ve stanici Muzeum
- b) Ve stanici Můstek
- c) Ve stanici Florenc
- d) Na náhodném místě během jízdy
- e) V jedné ze stanic mimo přestupové uzly
- f) Nevím